

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“

Филозофски Факултет-Скопје

Институт за безбедност, одбрана и мир

Последипломски студии од областа на безбедноста

Магистерски труд

Тема:

„Приватната безбедносна индустрија во Европската Унија со посебен осврт на СР Германија“

МЕНТОР:

ПРОФ. Д-Р ОЛИВЕР БАКРЕСКИ

ИЗРАБОТИЛ:

ТАЊА ТИМОВА

БР.НА ИНДЕКС:4146/11

Содржина

Апстракт	4
Abstrakt	5
Хипотетичка рамка-хипотези	6
Содржина на трудот	8
Вовед	10

ГЛАВА 1 -Приватна безбедносна индустрија

1. Општо за приватната безбедносна индустрија	14
2. Појавата и развојот на приватната безбедносна индустрија	15
3. Определување на на приватната безбедносна индустрија	16
4. Компоненти на приватната безбедносна индустрија	19
4.1. Платеници	19
4.2. Приватни воени компании	21
4.2.1. Приватни воени компании провајдери на воени услуги	23
4.2.2. Приватни воени компании кои се занимават со консалтинг услуги.....	24
4.2.3. Приватни воени компании кои се занимават со со логистичка поддршка.....	24
4.3. Приватни безбедносни компании	25
4.3.4. Приватни компании за обезбедување	28
5. Место и улога на приватната безбедносна индустрија во рамките на внатрешната безбедност	28
6. Определување на приватната безбедносна индустрија како клучен фактор во обезбедувањето на одржувањето на внатрешната безбедност	30
7. Разлика меѓу државниот и приватниот безбедносен сектор	32
8. Соработка меѓу приватниот безбедносен сектор и полицијата	34

8.1Соработка меѓу приватниот безбедносен сектор и полицијата	37
8.1.1.Светското првенство во германија 2006 год како пример за соработка меѓу приватниот безбедносен сектор и полицијата	38

ГЛАВА 2 – Правна рамка за регулирање на приватната безбедносна индустрија во земјите од ЕУ

1.Приватна безбедносна индустрија во земјите од Европската Унија	40
2.Регулирање на приватна безбедносна индустрија во земјите од Европската Унија	41
2.1.Европска правна рамка	44
2.1.1.Дозволи за работа на компаниите од приватниот безбедносен индустрија во земјите од Европската Унија	48
2.1.2. Законски услови за работодавачите и работниците	49
2.1.3 Професионализам и обука.....	51
2.1.4.Униформа и картици за идентификација на лицата за обезбедување	53
2.1.5 Употреба на сретства за принуда и огнено оружје	54
2.2. Регулирање на приватната безбедносна индустрија со Монтреух документот Montreuh Document	58
2.3. Конференција на Европските безбедносни служби (Confederation of European Security Services-CoESS	59
2.4. Меѓународно правило за служба на приватниот безбедносен сектор (International Code of Conduct for Private Security Service providers IcoC)	60
3.Контрола на безбедносниот сектор во ЕУ	61

ГЛАВА 3 – Приватна безбедносна индустрија во Германија

1. Општи податоци за Германија	67
2.Безбедносна индустрија на Германија	69
2.1.Одбрамбен механизам.....	69
2.2.Разузнавачка безбедносна заедница	70

2.3. Полициски систем	72
3. Стратегиски концепт за одбрана на Германија	73
4. Приватна безбедносна индустрија во Германија	75
5.1.Остварени приходи од приватната безбедносна индустрија во Германија ...	78
5.2.Најпознати агенции за приватно обезбедување на Германија	83
5.2.1. Секуритас.....	83
5.2.1.1. Секуритас во Германија	84
5.2.2. Котер групација - Kotter Unternehmensgruppe.....	85
5.3. Приватни воени компании во Германија	86
5.3.1. Asgaard-Германска приватна воена компанија	88
5.Законска рамка на приватната безбедносна индустрија во Германија	88
5.1.Обврски на компаниите и апликантите во однос на добивање дозвола/лиценца за работа во приватната безбедносна индустрија во Германија	90
5.2.Права на вработените приватната безбедносна индустрија во Германиј согласно законите и колективните договори	94
6. Контролен безбедносен сектор во Германија.....	97
6.1Контрола на државните функции,одбрана и безбедност во Германиј.....	98
6.2.Контрола на приватниот безбедносен сектор во Германија.....	99

ГЛАВА 4 – Приватна та безбедна индустрија во Германија низ призмата на емпириско истражување

1.Концепциска рамка.....	101
2.Резултати од истражувањето.....	104
2.1.Анкетни прашања за општата јавност –граѓаните.....	107
2.2.Анкетни прашања за специјализирана јавност –студенти.....	113
2.3.Анкетни прашања за стручна јавност-вработени во приватните безбедносни компании.....	118

Заклучоци:

Заклучни согледувања.....	125
Користена литература.....	128

Abstract

The occurrence and genesis of the private security industry has seen in the twenties of the twentieth century.

Numerous private entities understandably seek their own safety, the safety of property and so on. to exercise in their own direction. By itself it comes to changing the structure of security within the states because each one of them dominates private security.

In the broadest sense of the analysis, the actors that make up the private security sector are essentially different range of people, organizations and activities. Some are legitimate and some are illegitimate and belong to the so-called gray zone of security. One name is marked as private security industry.

The private security industry in Germany has already celebrated its centennial anniversary. Under German law, the state and the private security sector and the police in the first place and the private security industry have completely equal treatment as an important prerequisite for successful cooperation, and the imperative of positive German legislation.

Briefly private security somehow an extension of state security in this direction in order to achieve their common feature is necessary as collaboration and accurate and precise legal status.

Keywords: Private security, private security industry, public security, legal framework, cooperation and so on.

Хипотетичка рамка-хипотези

Хипотетичката рамка, односно главната хипотеза произлегува од самата цел на истражувањето и претпоставува дека одржувањето на општата безбедносна состојба, како на национално така и на меѓународно ниво, е условена од заедничко делување на државниот и приватниот безбедносен сектор.

Променетата безбедносна околина, општата приватизација на јавните добра и фрагментацијата на безбедносниот сектор придонесоа приватната безбедносна индустрија да претставува еден од клучните чинители во одржувањето на општата безбедност.

Поединечни хипотези се:

1. Приватниот безбедносен сектор е составен дел на општеството и општествените односи и повеќе или помалку ги „трпи“ општествените влијанија. Претпоставуваме дека нивото на приватната безбедносна индустрија во одржувањето на интерните или локални безбедносни состојби и проблеми е присутна и е на завидно ниво.

Поединечна хипотеза за првата посебна хипотеза:

- Безбедносниот систем се гради како структура и организација во која до израз доаѓаат принципите на поделба на надлежностите, со систем на изградени начела и институционални решенија во име на сеопфатно безбедно опкружување.
2. Дефинирањето на приватниот безбедносен сектор и неговата правна рамка на ниво на СР Германија зависи од безбедносната состојба и потребата;

Поединечна хипотеза за втората посебна хипотеза:

- Правните норми се од голема важност кои влијаат на идниот развој на приватната безбедносна индустрија.
3. Конституирањето на приватниот безбедносен капацитет на нивои на ЕУ е од големо значење за безбедносна поддршка на сите земји.

Поединечна хипотеза за третата посебна хипотеза:

- Одржувањето на неопходното ниво на безбедност во земјите од ЕУ зависи од капацитетите и интересот на поединечни држави.
4. Соработката помеѓу државните и приватните безбедносни капацитети имаат исклучителна важност во одржувањето на внатрешната безбедност на државите.

Поединечна хипотеза за четвртата посебна хипотеза:

Делувањето на недржавните актери ја зголемуваат ефикасноста на државните безбедносни капацитети.

Содржина на трудот

Содржински, магистерскиот труд е структуриран во четири глави, заклучни согледувања, препораки и користена литература при изработка на истиот.

Првиот дел од трудот не е содржан во посебна глава, имено конципиран е како самостоен дел во кој се сместени содржината на трудот, апстрактот на трудот, хипотезите и самиот вовед во темата на истражување.

Главата 1 ги опфаќа општите прашања за поимот на приватната безбедносна индустрија, но и сите прашања поврзани со оваа точка. Имено, во оваа глава се содржани општите прегледи за приватизацијата на безбедноста, појавата и развојот на приватната безбедносна индустрија, одредување на поимот и дефинирање на приватната безбедносна индустрија, понатаму дадено е согледување за местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во рамките на вкупната безбедност како и согледувања во однос на определувањето на приватната безбедносна индустрија како клучен фактор во одржувањето на внатрешната безбедност.

Глава 2 е посветена на споредбена анализа на приватните безбедносни сектори во земјите од ЕУ, при што опфатени се законската рамка, меѓународни прописи, а и табеларно се прикажани некои сличности и разлики во однос на поставеноста на приватниот безбедносен сектор во овие земји.

Глава 3 во целост се однесува на приватниот безбедносен сектор на Германија. За подобро разбирање на овој дел истиот е систематизиран на начин кој ќе даде целосна слика на темата која е предмет на интерес. Така, во овој дел, на почетокот се дадени општи податоци за Германија и се направени согледувања во однос на вкупниот безбедносен систем на оваа држава како и стратегискиот концепт за одбрана. Дадено е согледување за соработката на приватниот и државниот безбедносен систем и на крајот од оваа глава содржани се согледувања во однос на одредувањето на местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во рамките на општата безбедност. Понатаму содржани се точки кои детално ја даваат сликата на приватниот безбедносен

сектор во насока на законски регулирања како и права и обврски кои произлегуваат од истите, дадени се и анализирани детални податоци во врска со остварени приходи од страна на приватната безбедносна индустрија во Германија, а дадени се и општи податоци во однос на поставеноста и функционирањето на некои позначајни агенции од овој домен како и приватни воени компании. На крајот од оваа глава е содржана точка во која се направени согледувања во однос на контролата на овој сектор.

Глава 4 е посветена на емпириско анкетното истражување на темата која е предмет на интерес и во истата се содржани шест главни точки и три потточки. На почетокот од оваа глава е направена анализа на тоа како е конципирано самото истражување, кои инструменти се користени, опфатен е самиот тек на истражување како и дадена е деталната анализа на прашањата кои беа предвидени за истото.

На крајот од трудот се наведени заклучните согледувања и препораки кои даваат целосна слика на темата што е обработена, но и се посочени утврдените недоследности и пропусти и дадени се препораки во насока на идно елиминирање на истите. Односно, во заклучните согледувања систематизирани се сознанија кои произлегуваат од анализа на предметната материја и претставуваат една заокружена целина. Во овој дел опфатена е и користената литература која е искористена при изработка на магистерскиот труд.

Вовед

Радикалните општествени промени во економската, социјалната, правно - политичката и моралната сфера во низа држави во Европската Унија (ЕУ,) во текот на последните неколку децении, создадоа значајни околности кои се од суштинско значење за безбедноста. Имено, традиционалното сфаќање, според кое државата е „ексклузивен“ заштитник на безбедноста, се напушта. Тоа отвора поле на нова филозофија и безбедносна промена согласно која недржавниот - приватен безбедносен сектор игра се позначајна улога. Државниот сектор делува сè повеќе селективно, насочувајќи се сè повеќе на елиминирање и заштита на опасностите од загрозувања во поголеми размери, со што општеството е препуштено „самостојно“ да се штити од останатите „помали“ опасни појави. Денес, е извршена поделба на државен сектор за безбедност кој го сочинуваат субјекти кои ги основа државата и недржавен сектор за безбедност кој го сочинуваат недржавни актери.¹

Имајќи предвид дека приватната безбедносна индустрија е неделив сегмент од вкупната безбедносна средина, неопходно е истата да се разгледува во пошироки рамки. Од историска гледна точка, безбедноста е фундаментална вредност во човековите односи, додека нејзината состојба е институционализирана преку појавувањето на суверена држава и системот на држави на глобално ниво.

Конкретно, безбедноста, односно системот на безбедност во својот најширок поим на определување е форма на организирање и функционирање на државите во спроведување на превентивни, репресивни и казнени мерки и активности со кои референтните национални вредности и интереси се остваруваат, унапредуваат и се овозможува нивното уживање, односно истите се ревитализираат доколку се загрозени.²

Во современите меѓународни односи, како и во секојдневниот живот, поимот безбедност мошне често се употребува иако не е единствено дефиниран. Разликите се манифестираат како во теоретските пристапи во толкувањето така и во основните

¹ D.Avant., Private Security, Security Studies – An Introduction (ed. Williams, P.), Routledge, London–New York, 2008, pp. 440;

² S.Mijalkovic., O neдржавnom sektoru nacionalnog sistema bezbednosti-inostrana i domaca iskustva, str. 254

поимни определувања.³ Повеќето теоретичари се согласни околу ставот дека безбедноста е „есенцијално оспорен концепт“ кој создава неразрешливи дебати и подразбира слобода од закани по основните вредности.⁴

Во оваа смисла, Томас Хобс ја разбира безбедноста како најфундаментална вредност и основа врз која човештвото конструира индивидуални и колективни животи.⁵

Проучувајќи ја најразличната литература која е поврзана за безбедноста, се доаѓа до заклучок дека овој термин има повеќе значење во теоретска смисла, но и кога е во прашање и неговата практична употреба.

Според една од прифатените дефиниции, дадена во рамките на ООН во 1985 година, безбедноста е состојба во која државите сметаат дека нема опасност од воен напад, политички принуди или економски присили така што можат слободно да се развиваат.⁶

Walter Lipman смета дека нацијата е безбедна доколку не е во опасност да ги жртвува основните вредности ако сака да избегне војна.⁷ Воин Димитриевиќ безбедноста во меѓународните односи ја одредува како отсуство од опасност по фундаменталните вредности на државите.⁸ Владимир Иблер пак ја одредува безбедноста на државите како: „збир на фактички прилики и околности, општа состојба во која се наоѓа државата, а која ѝ овозможува и ѝ гарантира сигурност од надвор и природните опасности што би можеле да ги загрозат нејзините животни интереси, нејзината територијална целокупност и во краен случај самиот нејзин опстанок“.⁹ Безбедноста е состојба на заштитеност или неизложување на опасност и отстранување на опасностите од страв, несигурност и неизвесност.¹⁰ Безбедноста

³ Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје 2008/2009, стр. 219

⁴ B. Buzan, *People and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, London: Harvester Wheatsheaf, 1991, 2nd edn, p.7

⁵ М. Митревска, А. Гризолд, В. Бучковски, Е. В. Св.Цон, „Превенција и менаџирање на конфликтни-случај Македонија-Нова безбедносна парадигма“, Скопје 2009, стр.17

⁶ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје 2008, стр.21

⁷ Lipman W., Baylis, J., Smith, S., "The Globalization of World Politics, An introduction to international relations", Oxford University Press, str.301

⁸ Dimitrijević V., *Pojam bezbednosti u medunarodnim odnosima*, SOPJ, Beograd, 1973

⁹ Ibler V., *Rečnik međunarodnog javnog prava*, Informator, Zagreb, 1972

¹⁰ Нацев З., Начевски Р., *Војна, мир и безбедност*, Скопје 2000, стр.376

можеме да ја третираме и како состојба во која е балансиран физички, духовен, социјален и материјален опстанок на поединецот и на општествената заедница.¹¹

Под поимот безбедност во енциклопедиска смисла се подразбира отстранување на сите активности (чинеања) и пропуштања (нечинења) кои ги загрозуваат луѓето, јавниот поредок, материјалните и духовните добра, објектите, определен простор или некоја друга вредност.¹²

Во социолошка смисла, безбедноста подразбира динамичен склоп на односи и процеси во општеството со кои се обезбедува непречено остварување на производствената дејност на луѓето, односно нивното создавање на материјални и општествени вредности или нивно непречено практично дејствување.

Во правна смисла, под поимот безбедност, се подразбира постоење на правен ред и поредок во државата со пропишани казниви дела, ефикасен безбедносен систем на откривање, попречување и сузбивање на казнивите дела и постоење на ефикасен судски систем за навремено и правично пресудување.¹³ Безбедноста може да се дефинира и како функција - функционален поим на безбедноста, како организација - организациски поим на безбедноста и како состојба – состојба на безбедност.¹⁴

Сепак, и покрај низата дефиниции безбедноста како комплексен поим и понатаму останува спорен. Неговото редефинирање се движи во просторот на дијалектиката помеѓу сознанијата и материјалните фактори, односно помеѓу изменетите услови за опстанок и просперитет и новите научни сознанија.

Сепак, разгледувајќи ја безбедноста во својата апстрактна големина, неопходно е да се спомене приватната безбедносна индустрија која во изминативе години стана неделив дел од општата внатрешна - национална безбедност на европските земји. Во оваа насока, разгледувањето и проучувањето на приватната безбедност во рамките на вкупната безбедност во европските земји претставува дел од општата грижа за секојдневната сигурност на граѓаните во Европа.

За таа цел, приватните агенции за обезбедување сè повеќе соработуваат со полицијата и се ангажираат за остварување на најразлични задачи поврзани со општата

¹¹ Котовчевски М., Национална безбедност на Република Македонија, Скопје 1998, стр. 34

¹² Спасески Ј., – Македонија столб на безбедноста и мирот на Балканот, Скопје 2005 год., стр.37

¹³ Спасевски Ј., Аслимовски П., Дефендологија, Педагошки факултет, Охрид 2006, стр.28

¹⁴ Стојановски Т., Полицијата во демократското општество, Скопје 1997 год., стр. 97

безбедност, а во исто време истите создаваат нови вредности во вид на отворање работни места, односно функционирање на цела приватна безбедносна индустрија.

Истражувањата со кои располага во современата литература сведочат за брзината на ширењето на приватната безбедносна индустрија во сите земји од Европската Унија. Имено, согласно податоците во приватните безбедносни компании приватна безбедносна функција извршуваат околу 1.7 милиони лица во 50.000 компании со годишен обрат на средства од 15 милијарди евра.¹⁵

¹⁵ D.Davidović, Z.Keseterović, „Uporedni prikaz zakonodavstva privatnog sektora bezbednosti u zemljama EU“, Beograd 2013, str.235

Глава 1-Приватна безбедносна индустрија

1. Општо за приватната безбедносна индустрија

Современата глобална безбедносна сцена се одликува со две навидум спротивставени тенденции - интернационализација и приватизација на безбедноста. Во контекст на интернационализацијата се чини дека безбедноста сè повеќе станува прашање кое може да се дефинира и да се обезбеди на наднационален план, и не само затоа што тоа го налагаат т.н. транснационалните безбедносни закани, туку затоа што во глобални рамки јакнат интегративните процеси, особено на планот на безбедноста.¹⁶ Од друга страна пак, подеднаква релевантност добива и втората тенденција, односно приватизацијата на безбедноста, која претставува создавање на приватен пазар за нудење и обезбедување на безбедносни услуги, па оттука безбедноста станува добро кое може да се добие во поголема или помала мерка зависно од финансиските можности на корисниците. Ваквите навидум две спротивни тенденции имаат заедничка точка на поклопување, односно приватните безбедносни компании сè повеќе преземаат остварување на функции кои традиционално се сметаа за ексклузивни за државата. Имено, процесот на приватизација на безбедноста односно појавата на приватниот безбедносен сектор се покажува како еден од најпрофитабилните и најбргурастечките индустрии. Во оваа насока, постојат различни пристапи и размислувања за тоа кои се основните причини кои доведоа до зголемување на приватизацијата на безбедноста. Некои аналитичари се согласни околу фактот дека слабата држава е основната причина за приватизација на безбедноста. Како прилог на ваквото стојалиште одат и анализите на процесот на приватизација на безбедноста во земјите со развиена демократија и земјите во транзиција.¹⁷ Имено, во државите со развиена демократија развојот на приватните компании кои нудат безбедносни услуги доаѓа по Студената војна кога се напушта концептот на големите војски и либерално - демократските држави спроведуваат радикални реформи со цел да се намали бројноста на вооружените сили, а да се зголеми техничката опременост и спременоста за ефикасно и брзо реагирање на современите ризици и закани. Во слабите држави, односно во државите во транзиција,

¹⁶ Ванковска.Б., Меѓународна безбедност-Критички пристап, Скопје 2011, стр.96

¹⁷ Petrović P., Privatizacija bezbednosti u Srbiji, Bezbednost Zapadnog Balkana, 2007, str.5

безбедносниот сектор се обликува, насочува и финансира од страна на државните институции, но на еден не толку ефикасен начин. Неефикасноста на системот на безбедност е во директна врска со неспособноста на власта да ги извршува основните безбедносни функции, па оттука се наметнала потребата за приватизација на безбедноста и развој на приватна безбедносна индустрија.

2. Појавата и развојот на приватната безбедносна индустрија

Со самиот развој на современото живеење во модерниот свет, со текот на времето, дојде до промена на моделот на општествено уредување со што неопходно имплицира и промени во сферата на безбедноста. Општата приватизација на јавните добра од една страна и фрагментацијата на безбедносниот сектор кој традиционално беше во надлежност на државата од друга страна, како и постоењето на низа различни закани доведоа до состојба кога државата го губи монополот во самостојно одржување на безбедноста, односно до поделба на делувањето во име на зачувување на безбедноста. Последица од споменатите состојби е предавање на улогата на државите на еден легитимен приватен безбедносен сектор, со што државните органи остануваат одговорни за одржување на целокупната безбедносна состојба, а на приватниот безбедносен сектор првенствено му е доделена превентивна улога, односно презема одговорност за обезбедување на лица, имот, објекти, логистичка поддршка, одржување на техничко - технолошки систем и сл. со цврсто утврдени надлежности. Бројните приватни субјекти разбирливо настојуваат сопствената безбедност, безбедноста на имотот и сл. да ја остваруваат во сопствена режија. Со самото тоа доаѓа до промена на структурата на безбедноста во рамките на државите бидејќи во секоја една од нив доминира приватната безбедност. Приватната безбедност има своја структура која како структурни елементи ги има обезбедувањето на лица и имот и вршењето на детективска дејност. Со трансформацијата на општествена и државна сопственост, доминантен облик на сопственоста станува приватната безбедност, но и за многу други специфични прашања и проблеми на граѓаните по прашањето на безбедноста стануваат предмет и содржина токму на приватната безбедност. Токму затоа приватната безбедност не запира тука, туку има и своја внатрешна структура. Во рамките на приватната безбедност се основани повеќе претпријатија и агенции кои во основа заедно вршат услуги од физичка и техничка

заштита, на лица, имот и работењето на претпријатието и други правни лица, придружба и обезбедување, транспорт на пари и други вредности, како и некои други работи кои припаѓаат на сферата на приватното обезбедување. Настанувањето на приватниот безбедносен сектор, во чии рамки делуваат недржавни актери, претставува значаен сегмент како за развојот на здрави современи меѓународни односи така и за стабилно функционирање на самите држави. Имено, приватната безбедносна индустрија, приватните компании за безбедност како и приватните воени компании создадоа индустриски ланец кој слободно функционира во глобални рамки со организирани и цврсти корпоративски врски со тенденција за постојан раст.

3. Определување на приватната безбедносна индустрија

Во најширока смисла на анализирање, актерите кои го сочинуваат приватниот безбедносен сектор во суштина се различен спектар на лица, организации и активности. Некои од нив се легитимни, а дел се нелегитимни и припаѓаат во т.н. сива зона на безбедност. Согласно направените анализи и денешната поставеност, во приватниот безбедносен сектор можат да се сместат, односно приватниот безбедносен сектор условно може да се подели на¹⁸ платеници, приватни безбедносни и воени компании како и приватните компании за обезбедување. Во овој дел фокусот ќе биде ставен на платениците, приватните безбедносни и воени компании како и приватните компании за обезбедување¹⁹, а сите тие се подведуваат под името приватна безбедносна индустрија.²⁰

Во насока на целосно разбирање на темата која е предмет на интерес, неопходно е да се наведат некои позначајни дефиниции за приватната безбедносна индустрија кои на непосреден начин ќе го доловат овој поим.

Европска фондација за подобрување на животните и работните услови во студијата за подобрување на постојниот секторски социјален дијалог во приватниот сектор за безбедност направена во 2012 година, приватната безбедносна индустрија ја дефинира како вкупност од приватни безбедносни активности кои во основа

¹⁸ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.142

¹⁹ Litavski,J., Izazovi privatnog sektora bezbednosti u novom veku, 2012, str.2

²⁰ Ванковска Б., Меѓународна безбедност-Критички пристап, Скопје 2011, стр.97

вклучуваат од стражарски и патролни служби до служби кои се задолжени за обезбедување во процесот на подигање или пренос на поголема сума на парични средства, скапоцени или вредни предмети со персонал и опрема со цел истите да се заштитат додека се во транспорт.²¹

Ботом и Костановски ја дефинираат приватната безбедносна индустрија како заштита на општеството не само од криминал, туку во исто време заштита и од други закани.²²

Во литературата може сретне и друга усвоена дефиниција која во обидите за дефинирање на приватната безбедносна индустрија истата ја определува како безбедносна индустрија со самовработени лица и приватно финансирани деловни субјекти и организации кои се поврзани со давање на безбедносни услуги на физички или правни лица со цел да се заштитат самите или својата сопственост или вредности, односно да ја елиминираат од себе или од својата сопственост секаков вид на опасности.²³

Ранд ја дефинира приватната безбедносна индустрија како збир од сите видови на приватни организации и поединци чиј основен именител е нудење на безбедносни услуги, а се поврзани и во себе вклучуваат истраги, стража, патрола, аларми и сл.²⁴

Понатаму, Работната група за приватна безбедност - PSTF ја ограничуваат дадената дефиниција за приватната безбедносна индустрија, при што акцентот го ставаат на профитот, па така приватната безбедносна индустрија ја дефинираат како организација која е профитно ориентирана, а најчесто ангажирана од непрофитни субјекти, односно индустрија од поединци или организации кои во основа се ангажирани за превенција на криминалот, отстранување на загуби и штети на поединци, организации или установи.²⁵

Поширокиот поглед на улогата на приватната безбедносна индустрија е сегмент кој преовладува во денешното поимање на овој домен. Во оваа насока Американското друштво за индустриска безбедност (ASIS) - најголемата асоцијација за приватната безбедност на Обединетите држави, приватната безбедносна индустрија ја опишуваат

²¹ European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Representativeness of the European social partner organisations: Private security, 2012, p.4

²² Bottom, N.R & Kostanoski, J. 1983, Security and Loss Control, New York, Macmillan criminal justice series, 1983, p.47

²³ S. C. Gummer, Tim H. Stuchtey, Civil Security and the Private Security Industry in Germany, BIGS Policy Paper No. 4, August 2014, p.8

²⁴ K. Strom, M. Berzofsky, S. Kinsey The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward, 2010, p.14

²⁵ Ибид, стр.9

како состав од невладин или приватен сектор чија практика е заштита на лица, имот, размена на информации во овој домен и заштита на истите како и спроведување на истраги или на друг начин заштита на средствата на самата организација. ASIS понатаму тврди дека приватната безбедност има улога во „помагање на приватниот сектор со цел бизнис остварување и заштита од несреќи или планирани активности како што се терористички напади, организиран криминал, вандализам и сл.“²⁶

Други студии (како ECORYS од 2009 г.) во дефинирањето на приватната безбедносна индустрија акцентот го ставаат на концептуални сегменти, како што се структурата на безбедносната индустрија базирана на области на примена, како: гранична контрола, безбедноста на воздухопловството, критична инфраструктура и сл.²⁷

Бранденбуршкиот институт за општество и безбедност (BIGS) дава дефиниција за приватна безбедносна индустрија која има широко сфаќање за овој сектор, па истата ја дефинира како збир од сите производи и услуги кои обезбедуваат заштита од ризици, закани, како и заштита на животната средина и природата од природни непогоди и катастрофи. Различниот домен на заштита го дефинираат во неколку потточки, како:

- заштита на државните граници на пат, земја и воздух;
- преземање на заштита од превентивен аспект или во случај на пандемии и други биолошки ризици;
- заштита од хемиски и радиоактивни закани;
- преземање мерки на заштита од организиран криминал и тероризам и сл.²⁸

Во поимањето и дефинирањето на приватната безбедносна индустрија и во Германија, како и низ цела Европа, постои мала согласност или низок консензус. Како резултат на различни дефиниции и различните пазарни вредности, различните пристапи во дефинирањето дадоа радикално различни резултати. Во 2004 година, ОЕЦД во дефиницијата за приватната безбедносна индустрија ја опишува истата во многу широка смисла вклучувајќи ги одбраната, контраразузнавањето, државните

²⁶ <https://www.asisonline.org/Membership/library/Security-Glossary/Pages/Security-Glossary-P.aspx>

²⁷ S. C. Gummer, Tim H. Stuchtey, Civil Security and the Private Security Industry in Germany, BIGS Policy Paper No. 4, August 2014, p.10

²⁸ Ибид

полициски сили, приватните безбедносни сили, како и даватели на безбедносни технологии.²⁹

4. Компоненти на приватната безбедносна индустрија

4.1. Платеници

Платениците или како што уште се нарекуваат „кучиња на војната“, како засебна категорија постојат уште од почетоките на формирање на државите³⁰, односно ангажирањето на платениците, т.е. воените професионалци за профит во војна или конфликт во туѓа држава е феномен стар колку и војната. Согласно меѓународното право ангажирањето на платениците е забрането и незаконско, но она што отвора дилема и претставува проблем е одредување на единствен поим.³¹ Низа автори и држави со децении се обидуваа да дадат прецизно значење на поимот платеници, но сè уште нема единство околу ова прашање, односно сè уште нема општоприфатена и единствена дефиниција која во целост би била прифатена во меѓународното право.

Во литературата можат да се најдат објаснувања кои посочуваат дека „платеници“ се професионални војници, кои се борат за било која држава или нација, без оглед на политичките интереси или прашања.³²

Во суштина платениците се поединци или организации кои ги продаваат своите воени вештини надвор од границите на својата земја. Имено, тоа е единствен вид на безбедносни компании кои се вклучуваат во директни вооружени судири. Најпознати примери за истите се јужноафриканска фирма која е расформирана во 1999 година „Executive Outcomes“ и „Sandline International“.³³

Со Првиот дополнителен протокол на Женевските конвенции, платениците дефинитивно се ставени вон законот, односно им беше одземен статусот на законити борци. Меѓународно правната дефиниција за платениците предвидува исполнување на

²⁹ B. Stevens, *The Security Economy*, Paris, OECD, 2004.

³⁰ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.143

³¹ Schreier, F. i Caparini, M., *Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies*, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, 2005, p.21

³² I.Wing, *Private military companies and military operations*, Land Warfare Studies Centre Working Paper No. 138, October 2010, p.3

³³ Стајик Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад, стр. 191

неколку услови, односно критериуми меѓу кои:³⁴ Лицето е специјално регрутирано, локално или од странство со цел водење на вооружени дејствија; Директно учество во непријателства; Мотивацијата е стекнување на лична финансиска корист; Лицето не е ниту државјанин ниту жител на страните во конфликтот; Не е регуларен припадник на вооружените сили на некоја од страните во конфликтот и сл. Во насока на наведеното, а согласно Женевската конвенција, едно од поновите дефинирања платеникот го одредува како индивидуа која се бори за финансиска корист во странски конфликти или војни, се ангажирани од вооружени групи а повремено и од држави.³⁵ Ваквите услови можат да се сретнат и во дефиницијата за платеник во Меѓународната конвенција против регрутирање, финансирање и обука на платеници, донесена од страна на Генералното собрание на ООН – Резолуција 44/34 од 4.12.1989. Традиционално, платениците се именувани како индивидуи кои се најмуваат за да учествуваат во воени или конфликтни ситуации, а истите не се водени од страна на нивните матични држави.³⁶ Платеникот може да биде авантурист, меѓутоа многу често тоа се особено сурови лица, препознатливи по својата бруталност, свирепост и насилно однесување кои со намера да ја исполнат својата цел не бираат ниту место, ниту време³⁷ и кои се спремни да бидат врбувани од различни организации кои се спремни да платат за нивните услуги. Понекогаш тоа се ветерани од завршени конфликти или одметници кои бараат било каков нов вооружен конфликт со цел да продолжат со бруталност и воени дејствија.³⁸ Согласно други дефиниции, платеникот е војник кој е подготвен да ги продава своите воени вештини на оној кој за тоа е подготвен да плати најмногу, без обзир која е целта на мисијата.³⁹ Накратко, согласно дефиницијата дадена во Оксфордскиот речник, платениците се професионални војници кои се ангажираат да им служат на странски армии.⁴⁰ Согласно наведените дефиниции може да се заклучи дека лицата нужно не мора да станат платеници само поради финансискиот мотив, туку често и поради развиената свест дека тоа е стил на живот кој поединецот може да го живее. Имено, за некој кој добар дел од животот го поминал во борба, ставот дека

³⁴ Ванковска.Б., Меѓународна безбедност - Критички пристап, Скопје 2011, стр.99

³⁵ Schreier, F. i Caparini, M., *Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies*, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, p. 20

³⁶ United Nations, General Assembly, *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries*, 1989, Doc. no. A/RES/44/34

³⁷ Бакрески О., *Контрола на безбедносниот сектор*, Скопје, 2008, стр.142

³⁸ Schreier, F. i Caparini, M., *Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies*, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, 2005, p. 25

³⁹ Kevin O'Brien, *Military Advisory Groups and African Security: Privatized Peacekeeping?* *International Peacekeeping*, Vol.5 No.3, Autumn 1998, p.82

⁴⁰ *The Oxford Essential Dictionary of the US Military*, 2001

не се вклопува во нормалниот социјален живот, односно во цивилното општество, се уште еден главен мотив за лицата да станат платеници.

Во однос на приватните воени и безбедносни компании, платениците се привремени и ad hoc групи од индивидуални војници кои се регрутирани на посреден начин со што се избегнува правната одговорност. Бидејќи истите не припаѓаат на ниту една организација, им недостасува професионалност и дисциплина па не се никаде интегрирани, немаат никаква доктрина, а можностите им се во голема мера ограничени. Во суштина, платениците не се во состојба да понудат ништо друго освен директни борби и воени услуги, немаат вештини, капитал како и воспоставена методологија и можност за спроведување на комплексни операции, како што е тоа случајот со приватните воени компании.

4.2. Приватни воени компании

Приватните воени компании (ПВК) се фирми кои нудат специјализирани услуги кои се однесуваат на војна и конфликт, вклучувајќи и борбени операции, стратешко планирање, прибирање доверливи информации, оперативна и логистичка поддршка, обука, набавки и одржување.

Тие се разликуваат по следните карактеристики:

- Организациона структура: ПВК се регистрирани фирми со корпоративна структура.
- Мотивираност: ПВК ги даваат своите услуги главно заради добивка, а не од политички причини.

ПВК значително варираат по својата големина, почнувајќи од мали консултантски фирми па сè до големи транснационални корпорации. И покрај тоа што ПВК за прв пат се појавија за време на Втората светска војна, геополитичките промени и обновувањето на вооружените сили на многу земји после завршувањето на Студената војна доведоа до брз пораст на индустријата на приватна војска. Денес повеќе од 150 компании ги нудат своите услуги во над 50 земји.⁴¹

До 2006 година терминот приватни воени компании не постоеше во ниту еден меѓународен документ или конвенција. Една од позначајните дефиниции приватните воени компании ги опишува како регистрирана цивилна компанија која е

⁴¹ file:///C:/Users/USER/Downloads/bg_private-military-companies_mcd.pdf

специјализирана за нудење на воени тренинзи, логистичка поддршка на воени операции како и нудење на воена опрема, обуки, информации или воени лица на легитимни домашни или странски ентитети.⁴² Во овој сегмент најпознати се: „Military Professional Resources Inc.“ (MPRI), „Defense Systems Limited“ (DSL), „Silver Shadow and Vinnell“.⁴³

За разлика од наведената, поопширната дефиниција приватните воени компании ги опишува како компании кои нудат услуги кои претходно припаѓале во доменот на државните воени сили, а опфаќаат воени обуки и тренинзи, логистичко и офанзивно водење на вооружени борби како и нудење на безбедносни услуги во конфликтни зони со единствена цел - профит.⁴⁴ Питер Сингер, авторот на една од најпознатите книги која ги проучува аспектите на приватизацијата на безбедносниот сектор, не прави разлика помеѓу приватните безбедносни и воени компании и за истите го користи терминот приватни воени фирми во кои се содржани и двата вида на компании.⁴⁵ Имено, наведениот автор приватните воени компании, подетално ги карактеризира како провајдери на професионални услуги кои се директно поврзани со водење на воени дејствија.⁴⁶ Врз основа на наведеното може да се заклучи дека приватните воени компании се профитно ориентирани организации кои нудат професионални услуги од доменот на водење на вооружени конфликти и давање на логистички поддршки. Нивната основна задача е да ја зголемат и унапредат ефикасноста и ефективноста на вооружените сили во водењето на воени дејствија или да водат вооружени конфликти во правец во кој тоа го бараат клиентите. Имено, поради широкиот спектар на дејности приватните воени компании немаат исто подрачје на делување. Организацијата во основа зависи од опсегот на услугите и нивото на вооружените сили, кои истата може да ги понуди. Во оваа смисла, Питер Сингер нуди типологија во рамки во која приватните воени компании ги дели на:

- 1) Приватни воени компании кои се провајдери на воени услуги;
- 2) Приватни воени компании кои се занимаваат со консалтинг услуги и

⁴² Goddard, S., *The Private Military Company: A Legitimate International Entity Within Modern Conflict*, Thesis presented to the Faculty of the U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 2001, p.8

⁴³ Стајик Љ., *Контрола приватног сектора безбедности у иностранству*, Нови Сад, стр. 191

⁴⁴ Schreier, F. i Caparini, M., *Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies*, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, 2005, .p. 26

⁴⁵ Бакрески О., *Контрола на безбедносниот сектор*, Скопје, 2008, стр.143

⁴⁶ Singer, P. W., *Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry and its ramifications for international security*, *International Security*, 26(3), 2001-2002, .p.189

3) Приватни воени компании кои се занимаваат со логистичка поддршка.⁴⁷

4.2.1. Приватните воени компании провајдери на воени услуги

Некои аналитичари тврдат дека приватните воени компании, во споредба со регуларните воени сили, нудат оперативни предности како што се:

- брзо распоредување;
- намалување на загриженоста кај јавноста околу употребата на сила и
- делуваат како противтежа на локалната војска во држави со слаби политички институции.

Без оглед дали се ова вистинските предности, повеќето аналитичари сметаат дека приватните воени компании имаат бројни оперативни недостатоци во споредба со регуларните воени сили:

- мотивирани од профит отколку од должноста, нивната обврска општо земено се смета дека е поограничена од онаа што ја има персоналот на регуларната војска;
- вработените се надвор од воениот ланец на командување;
- договорите не можат однапред да ја покријат секоја можна непредвидена ситуација, со што се намалува нивната борбена флексибилност и постои можност да се доведе во опасност нивната способност да се справат со неочекуваното;
- на нивниот неборбен персонал му недостасува целосна обука која може да ја зголеми воената способност во случај на потреба;⁴⁸

Овие компании нудат услуги кои директно се поврзани со водење на вооружени конфликти, ангажирани се во вооружени борби каде директно ги командуваат своите единици на терен. Приватните воени компании од оваа група во низа конфликти биле ангажирани како „мултипликатори на сила“ (force multipliers)⁴⁹ со воена сила која е дистрибуирана преку воената сила на клиентите, со што би било обезбедено водство и искуство во војувањето. Клиентите од ваквите компании во основа имаат ниско ниво на воени можности, а се соочуваат со високоризични ситуации. Имено, приватните

⁴⁷ Ибид стр.14

⁴⁸ file:///C:/Users/USER/Downloads/bg_private-military-companies_mcd.pdf

⁴⁹ Singer, P. W., Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry and its ramifications for international security, International Security, 26(3), 2001-2002, .p.11

воени компании како што се „Executive Outcomes“ и „Sandline“ кои нудат специјални борбени услуги, се класичен пример на компании од наведената група.

4.2.2. Приватни воени компании кои се занимаваат со консалтинг услуги

Приватни воени компании кои се занимаваат со консалтинг услуги, во основа се легално регистрирани агенции како и останатите економски компании, со тоа што акцентот на нивните работни ангажмани е насочен кон воениот менаџмент. Вработените во овие компании, а пред сè раководните структури може да се каже дека се поранешни припадници на елитни воени или полициски сили, кои по завршувањето на работниот стаж во овие единици своите знаења и вештини ги нудат во доменот на приватните воени компании кои се занимаваат со консалтинг услуги. Во основа, овие компании нудат услуги кои се базираат на набљудување, обука и тренинг, но исто така нудат стратешка, организациона и операционална анализа која често е поврзана со функционирање и реструктуирање на вооружените сили. Главната карактеристика на овие компании е тоа што имаат богато искуство, знаење и експертиза од било кои постоечки воени компании претставува и нивна примарна предност.

Секако, главната разлика помеѓу двете наведени воени компании е факторот „trigger finger“⁵⁰, ова значи дека задачата на консултантската фирма е да обезбеди менаџмент и тренинг на вооружените сили на својот клиент, а не директно да учествуваат во борби. Иако компаниите од оваа група можат да го реорганизираат стратешкото и тактичкото опкружување, сепак клиентот го носи крајниот ризик на војувањето, имено тие се наоѓаат во центарот на реорганизацијата на вооружените сили со цел да се зголеми нивната ефикасност. Овде, потребите на клиентите не се до таа мера итни и не мораат моментално да бидат извршени, каков што е случајот со клиентите од компаниите од првата група. Компании кои спаѓаат во оваа група се „Vinnela“, „Levedan“ и сл.

4.2.3. Приватни воени компании кои се занимаваат со логистичка поддршка

⁵⁰ Singer, P. W., Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry and its ramifications for international security, International Security, 26(3), 2001-2002, p.19

Ваквите компании нудат техничка поддршка како и снабдување на вооружените сили со потребните средства. Имено, иако директно не учествуваат во планирањето и изведувањето на воените интервенции сепак на непосреден начин ги исполнуваат своите потреби кои спаѓаат во воената сфера, како што се транспортот, логистичката и техничката поддршка. На клиентите од оваа група на воени компании им е потребна моментална интервенција, но на долг рок.

Во основа, приватните воени компании се регистрирани корпоративни тела со правен субјективитет кои нудат воени и безбедносни услуги од најразлична природа и за цели кои се различни од оние на платениците. Имено, како што е наведено во излагањето од оваа точка во услугите кои ги нудат се вбројуваат борбени дејствија, оперативна поддршка, воени советувања и тренинг, набавка на оружје, транспорт, логистичка поддршка, собирање на разузнавачки информации и сл.⁵¹

Сепак повеќето воени компании, без разлика на тоа кој вид на услуга ја нудат, во основа се јасно структурирани и прецизно хиерархиски организирани, легално се регистрирани со широк опсег на услуги и клиенти.

4.3. Приватни безбедносни компании

Иако поимот приватни безбедносни компании е во употреба во низа земји, сепак се водат значајни расправи околу точното негово значење. Приватните безбедносни компании ги имаат истите корпоративни одлики и командни структури како и приватните воени компании, а главната разлика е во услугите кои ги нудат. Приватните безбедносни компании главно се свртени кон спречување на криминалот и обезбедување на јавниот ред и мир, а нудат и услуги за обезбедување на затвори, аеродроми, инфраструктурни објекти и приватни лица.⁵² Во низа дадени дефиниции можат да се сретнат некои кои приватните безбедносни компании ги дефинираат како регистрирани цивилни компании⁵³ кои се специјализирани во нудење на договорени услуги од комерцијална природа на домашни и странски клиенти со цел заштита на луѓето и индустриските комплекси⁵⁴ во рамките на донесените закони во државата во

⁵¹ Ванковска Б., Меѓународна безбедност - Критички пристап, Скопје 2011, стр.101

⁵² Ибид стр.102

⁵³ Goddard, S., The Private Military Company: A Legitimate International Entity Within Modern Conflict, Thesis presented to the Faculty of the U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 2001, p.36

⁵⁴ J.Litavski, Izazovi privatnog sektora bezbednosti u novom veku, 2012, str.4

која таквите дејности се остваруваат. Поопширната дефиниција приватните безбедносни компании ги дефинира како јасно структурирана и хиерархиски точно определена регистрирана корпоративна асоцијација, која нуди услуги од безбедносна природа, со натпреварувачки дух со други такви компании. Пазарот на приватните безбедносни компании како и конкуренцијата е далеку пообемна и поостра за разлика во случајот со приватните воени компании. Основните карактеристики со кои се одликуваат приватните безбедносни компании е профитот и нудење на услуги на внатрешна безбедност и заштита. Повеќето од овие компании се мали и се фокусирани на превенција на криминалот и обезбедување на јавниот ред и мир како и нудење на услуги во доменот на приватното обезбедување на внатрешниот пазар за кој се регистрирани. Мал број на приватни безбедносни компании е организиран по системот на големите компании и ги делат истите корпоративни принципи и команди како и приватните воени компании. Затоа приватните безбедносни компании, кои спаѓаат во оваа група, во основа имаат странски клиенти и ангажирани се во повеќе странски држави, особено во држави со кризни области.

Во литературата може да се сретне класификација на приватните безбедносни компании кои дејствуваат на внатрешниот пазар на основа на некои карактеристики.⁵⁵

- Секторот за обезбедување е најобемна и највидлива компонента. Регионите со висока стапка на криминал имаат најголем број на компании кои се занимаваат со овој вид на услуги. Овој сектор вработува аеродромски патроли, обезбедување на згради, спортски центри, магацини, паркинзи и обезбедување на други објекти и дејности на кои им е потребно обезбедување.

- Сектор за техничко обезбедување, информациона заштита и набљудување вклучува инсталирање на алармни системи, пристапни уреди, уреди за заштита и биометриски сензори. Во услугите често се вклучени и интервенции во случај на провали и кражби, а услугите на набљудување во основа се изведуваат со мониторинг сензори и опреми за снимање и надгледување.

⁵⁵ Schreier, F. i Caparini, M., *Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies*, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, 2005, p. 41

- Сектор за истрага и анализа вклучува приватни истражувачи, чија основна дејност опфаќа широка лепеза на активности, од високоризични до нискоризични.

Потребата за приватните безбедносни компании е во постојан пораст поради економските, демографските и политички промени во општеството. Истовремено, државата ја намалува директната одговорност за јавната безбедност и истата ја пренесува на други субјекти. Имено, со цел да биде обезбедена максимална флексибилност и безбедност, ваквата функција сè повеќе се пренесува на приватната безбедносна индустрија.

Од изложеното може да се увиди дека не постои голема разлика помеѓу приватните воени и безбедносни компании, бидејќи и двете категории пред сè се дел од безбедносниот сектор.

Разлики помеѓу приватните воени и безбедносни компании и платениците	
Приватни воени и безбедносни компании	Платеници
Имаат постојана организациска структура од корпоративен карактер, со јасна хиерархиска поставеност	Претставуваат привремени ad hoc групи со индивидуални припадници
Се регистрирани легални компании	Нелегални, а во многу случаи со закон се забранети
Маркетиншки ориентирани, целат повеќе на промоција на своите услуги	Делуваат во тајност и го прикриваат своето постоење
Начинот на финансирање е ист како и кај останатите стопански субјекти	Наплатата на услуги не е регулирана и во основа се врши во готово и лично
Имаат широк спектар на услуги кои ги нудат на различни клиенти, а склучуваат и договори со влади на различни држави и невладини и меѓународни организации	Имаат мал број на клиенти и нудат услуги кои се сведуваат на борбени дејствија. Најчесто се ангажирани од бунтовнички и терористички организации
Организациската структура е таква што овозможува извршување на повеќе дејствија истовремено, со дисциплиниран кадар и на многу ефикасен начин	Ангажирани се за извршување на само една задача, ефикасноста е подведена под знак прашалник, а дисциплината неодговорна

4.4. Приватни компании за обезбедување

Во рамките на приватната безбедност се основани повеќе компании и агенции кои во основа заедно вршат услуги од физичка и техничка заштита на лица и имот, придружба и обезбедување, транспорт на пари и други вредности, како и некои други работи кои припаѓаат на сферата на приватното обезбедување. Тоа значи дека ваквите компании или агенции се насочени кон извршување на определени детективски работи кои во основа не спаѓаат во доменот на полициската дејност. Во основа, тоа се компании кои гарантираат и обезбедуваат сигурност на имотите и вработените како и обезбедување на логистичка поддршка и транспорт.⁵⁷

Приватните безбедносни компании во основа се заштитници на слободите и правата на клиентите кои можат да бидат загрозувани од било кој облик на загрозување. Во оваа смисла на клиентите им се нудат различни услуги на заштита со намера да се оствари основната цел на овие компании.

Имено, областа на јавната безбедност се дели на public polising и private polising. Во првиот случај работите околу обезбедување на јавниот ред и мир во најширока смисла ги извршуваат државните органи (пред сè полицијата), а во вториот случај работите околу личната и имотна и заштитата на приватните лица и компании на комерцијална основа ги извршуваат приватните компании за обезбедување кои даваат услуги за безбедност како и службите за обезбедување кои ги поседуваат државните претпријатија или претпријатијата воопшто. Односите помеѓу овие два сектори во низа земји се регулирани со позитивни правни прописи, при што државата има евиденција, увид и одреден вид контрола над приватниот сектор на безбедноста. Приватните

⁵⁶ Litvanski J., Izazovi privatni sektora bezbednosti u novom veku, str.3

⁵⁷ Стајкиќ Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад, стр. 191

фирми за обезбедување даваат услуги кои имаат за цел да заштитат лица и имот и на тој начин да придонесат за спречување на криминалот.⁵⁸

5. Местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во рамките на внатрешната безбедност

Разгледувајќи ја безбедноста во својата апстрактна големина, неопходно е да се спомене приватната безбедносна индустрија која во изминативе години стана неделив дел од општата безбедност на сите земји. Дефинирајќи ја приватната безбедност како планска, организирана и законски заснована, самостојна или заедничка дејност и функција на поединци, претпријатија, приватни и/или професионални агенции насочена кон сопствена заштита или заштита на други, како и заштита на соодветни лица, простор, објекти, работење или дејност, а кои не се покриени со ексклузивна заштита на државните органи⁵⁹ се определува приватната безбедност како дел од вкупната, односно општата безбедност на државите, но нејзини носители се приватни субјекти во рамките на државата. Во оваа насока, разгледувањето и проучувањето на приватната безбедност во рамките на вкупната безбедност претставува дел од општата грижа за секојдневната сигурност на граѓаните. Имено, современото општество кое се карактеризира со значајни измени на социјалните и економските сегменти се соочува со постојани усовршувања на различните облици на загрозувања со што опасноста по животот и имотот на граѓаните значително е зголемена. Во оваа насока, земајќи ги предвид наведените карактеристики како и основната потреба на човекот за задоволување на чувството на сигурност, извесна е потребата од реконструирање на стариот и воспоставување или градење на нов, адекватен и уреден систем за заштита на лицата и имотот, систем кој ќе биде прилагоден на современите ризици и закани по безбедноста на луѓето.

Во основа, приватната безбедност претставува дополнување⁶⁰ на безбедносната заштита која ја обезбедува државата преку надлежните безбедносни државни органи. Имено, државата не е во можност да обезбеди присуство на полициски службеници во секој момент и на секое место каде одредени добра можат да бидат предмет на напад и

⁵⁸ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.144

⁵⁹ Stajić Lj., Osnovi sistema bezbednosti, Novi Sad, Pravni fakultet, str.76

⁶⁰ Триван Д., Милошевић М., Актуелно стање приватне безбедности у Р Србији - Зборник на трудови од меѓународната научна и стручна конференција, Реформите на безбедносниот сектор во Р Македонија и нивното влијание врз борбата против криминалитетот, Скопје, 2012, стр.48

загрозување. За разлика од државните органи, кои се одговорни за безбедносните прашања и се ангажираат на превентивен и репресивен план во доменот на заштита на државата и општеството од сите облици на закани, во доменот на приватната безбедност се појавуваат безбедносни субјекти, кои во рамките на овластувањата кои ги имаат, се спротивставуваат на различни форми на закани на лицата, претпријатијата и други правни субјекти со што се придонесува за ефикасна заштита на овие вредности.⁶¹ Токму затоа, развојот на свеста на секој поединец, организација или останати субјекти да мораат да преземат одговорност за заштита на животот и имотот, раѓа неопходна потреба од потенцирање на местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во рамките на вкупната безбедност. И токму во овој домен кога станува збор за местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во општата безбедност треба да се потенцира дека карактеристична област на делување на приватната безбедност е токму во доменот на обезбедување на лица и имот, стопански компании, транспорт на вредни предмети и сл. Па, имајќи ја предвид содржината и значењето на приватната безбедност може да се каже дека истата претставува потсистем на вкупниот безбедносен систем, со што јасно се гледа нејзиното место и улога во рамките на вкупната безбедност.

6. Определување на приватната безбедносна индустрија како клучен фактор во обезбедување и одржување на внатрешната безбедност

Имајќи предвид дека приватната безбедносна индустрија е неделив сегмент од вкупната безбедносна состојба, неопходно е истата да се разгледува во пошироки рамки. Од историска гледна точка, безбедноста е фундаментална вредност во човековите односи, додека нејзината состојба е институционализирана преку појавувањето на суверена држава и системот на држави на глобално ниво.

Како што веќе е споменато, безбедноста сфатена во најширока смисла ја подразбира вкупната безбедност на државите, при што во неа се вклучени надворешната и внатрешната безбедност. За остварување на вака определената безбедност во рамките на државите се основаат посебни, институционализирани

⁶¹Кузев С., Безбедноста, приватната безбедност и детективската дејност, Годишник на трудови, Европски Универзитет - Скопје, 2011, стр.451

државни носители, кои согласно највисоките правни акти имаат строго утврдени надлежности (војска, полиција и сл.). Имено, за разлика од државните органи, кои се одговорни за безбедносните прашања и се ангажираат на превентивен и репресивен план во доменот на заштита на државата и општеството од сите облици на закани, во доменот на приватната безбедност се појавуваат безбедносни субјекти кои во рамките на своите овластувања се спротивставуваат на различни форми на закани на лицата, претпријатијата и другите правни субјекти, со што се придонесува за ефикасна заштита на ваквите вредности.

Кога е во прашање внатрешната безбедност, во определен општествен историски развој, работите ги извршуваа исклучиво државни субјекти. Но, со тек на времето дел од безбедносните работи ги извршуваат и други приватни субјекти, а тоа најчесто се работи кои се однесуваат на обезбедувањето на имоти и лица и работи кои согласно националните законски регулативи припаѓаат на приватните структури односно недржавни актери.

Настанувањето на приватната безбедносна индустрија, во чии рамки делуваат недржавни актери, претставува значаен сегмент како за развојот на здрави современи меѓународни односи така и за стабилно функционирање на самите држави. Имено, приватната безбедносна индустрија, приватните компании за безбедност како и приватните воени компании создадоа индустриски ланец кој слободно функционира во глобални рамки со организирани и цврсти корпоративски врски со тенденција за постојан раст.

Значењето на приватната безбедносна индустрија постојано се потенцира, а потребата од нејзиното постоење континуирано се зголемува. Тенденцијата на ваквиот раст е резултат на постојаните економски, демографски и политички промени во општеството. Имено, како што е споменато, намерата да биде обезбедена максимална флексибилност помеѓу понудата и побарувачката, како и да се гарантира безбедноста на луѓето и имотот, државата ја намалува директната одговорност за јавната безбедност и таквата одговорност ја пренесува на други субјекти, односно на приватната безбедносна индустрија. Имено, во низа европски држави сè повеќе сопственици на приватен имот, претставници на локални заедници како и низа други субјекти сè повеќе се потпираат на приватното обезбедување, отколку на државните субјекти и полицијата. Со оглед на ваквиот развој на настаните, приватната безбедносна индустрија воопшто, станува одговорна за обезбедување на јавниот ред и мир како и за заштита на јавната и приватна сопственост.

За да се потенцира круцијалната улога на приватната безбедносна индустрија во одржувањето на внатрешната безбедност, неопходно е да се подвлечат и податоците кои можат да се најдат во литературата, но и податоци од реалниот опсег на надлежности на приватната безбедносна индустрија. Имено, областите на делување на приватната безбедносна индустрија се во постојано ширење, па така нивната надлежност може да се сретне и во области со висок ризик, како што се нуклеарни електрани, критична национална инфраструктура, обезбедување на банки, аеродроми, амбасади, управување со затвори, регулирање на паркинзи, одржување на безбедноста на јавни собири, во низа земји може да се сретне и надлежност на приватниот сектор во обезбедување на заштитени сведоци и безбедност на судските органи, центри за имиграција, обезбедување на транспорт на роба со висок ризик како транспорт на гас хемикалии⁶², како и низа други области на делување.

Процесот на приватизација, одлевањето на надлежностите од државниот на приватниот сектор, одредувањето на местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во рамките на општата безбедност како проширувањето на надлежностите на приватниот сектор и сè поголемата потреба од истиот, јасно ја определуваат приватната безбедносна индустрија како клучен фактор во обезбедувањето и одржувањето на внатрешната безбедност воопшто.

7. Разлики помеѓу државниот и приватниот безбедносен сектор

Како што е споменато, низа историски настани како и динамиката на општественото живеење и современите безбедносни предизвици и потреби, несомнено влијаеа и врз започнување на процесот на приватизација на безбедносните системи во државите ширум светот. Тоа во основа подразбира постепена децентрализација односно пренесување на поедини надлежности од јавната – државната во приватната безбедност, што во основа значи намалување на трошоците од државниот буџет. Така, денес државниот безбедносен систем сè повеќе го насочува фокусот кон вкупната безбедносна состојба во државата и асиметричните закани од меѓународен карактер, а во надлежност на субјектите на приватната безбедност остануваат интерните и локални состојби и проблеми. Со ваквата поставеност на системите е овозможено главните

⁶² Ukorak sa privatnim sektorom bezbednosti, regulisan privatni sector bezbednosti: Bezbednosnih zivot gradana, Izveštaj centar za Evroatlanske studije - CEAS, Novembar, 2013, str.13

органи на државната безбедност, во прв ред полицијата и војската, да се фокусираат на основните активности, а споредните дејности како обезбедување на лица, објекти, транспорт на пари и вредни предмети, логистички поддршки и сл. да станат основна активност на субјектите од приватната безбедност. Меѓутоа и покрај ваквата навидум јасна дистинкција на работите, сепак во безбедносните науки и практиката сè уште постојат дилеми при утврдувањето на природата и карактерот на надлежностите на двата субјекти, така што иако не е можно нивно целосно јасно и децидно дефинирање, сепак нужно е нивно разграничување и јасно законско прецисирање, особено во поглед на овластувањата и објектот кој се штити.

Во современите концепти на безбедност, јавната односно државната безбедност сè повеќе се третира како модерен концепт на полициско организирање и нејзин ангажман во рамките на општествената заедница, т.н. *communiting policing*,⁶³ додека под „*policing*“ се подразбира регулирање, контрола со помош на полицијата или со примена на полициски средства, односно активности на поединец или организација која дејствува легално во полза на јавни или приватни организации или личности на планот на остварување на безбедност, сигурност или јавен ред и мир, со пренесени овластувања, со јавни или приватни договори и прописи, усно или писмено.⁶⁴

Под приватна безбедност во основа се подразбира планска, организирана и законски заснована, самостојна или заедничка дејност и функција на поединци, претпријатија, приватни и професионални агенции, насочена кон сопствена заштита или заштита на други како и заштита на соодветни лица, простор, објекти, работење или дејност, а кои не се покриени со ексклузивна заштита на државните органи.⁶⁵

Во оваа смисла за разлика од државниот безбедносен систем кои се надлежни за целокупната безбедност во државата и чии ангажмани се во превентивна и репресивна функција, субјектите на приватниот безбедносен систем во основа преземаат активности за спречување на различни облици на загрозувања на имотот и лицата. Истите имаат посебно место и улога во вкупниот безбедносен систем, независно од тоа дали делуваат како сопствена служба за обезбедување во рамките на приватната компанија и се ангажирани со договор за вршење работи за обезбедување. Приватната безбедност претставува вкупност на мерки, постапки и активности, спроведени преку

⁶³ Симоновић Б., Рад полиције у заједници (*community policing*), Бања Лука, 2006, стр.40-68

⁶⁴ The Oxford dictionary: a new English dictionary on Historical Principles, Clarendon Press: Oxford, 1933, vol.7 pp. 1079-1070

⁶⁵ Stajić Lj., Osnovi sistema bezbednosti, Novi Sad, Pravni fakultet, 2008

физичко обезбедување, но и со примена на технички средства и современи безбедносно – заштитни методи и начини на работа.

Може да се подвлече дека државниот безбедносен сектор приоритетно ги штити општествените интереси, а приватниот безбедносен сектор е задолжен за заштита на приватниот интерес или интересот на клиентот. Разлики постојат и во однос на правните обврски и целите на обезбедување, па така државниот безбедносен сектор ги темели овластувањата врз правото и обврската на државата и ги гони и казнува сторителите на противправни однесувања, додека приватниот безбедносен сектор ги базира овластувањата врз правото на поединецот на лична заштита која ја пренесува врз основа на договор.⁶⁶

На кратко може да се потенцира дека, иако постојат разлики во однос на овластувањата и ограничувањата на надлежностите на државниот и приватниот безбедносен сектор, сепак и двата субјекти имаат заеднички именител, а тоа е обезбедување и заштита на безбедноста и заеднички делуваат во насока на остварување на нивната основна функција. Меѓутоа, во насока на поуспешно остварување на вкупната безбедност, неопходно е зголемување на степенот на развој на свеста кај луѓето за унапредување на безбедносната култура и пракса, што ќе влијае на намалување на последиците од различните видови на загрозувања како и пораст на степенот на развој на приватната безбедност. Сепак, сите субјекти имаат свое место и улога во севкупната безбедност, но само целосно усогласени во единствен современ безбедносен концепт може вистински да одговорат на безбедносните предизвици, закани и опасности.

8. Соработка меѓу државниот и приватниот безбедносен сектор

Со денешниот степен на општествен развој и новите безбедносни предизвици, забележана е сè поголема соработка на субјектите од државниот и субјектите од приватниот безбедносен сектор во поглед на спречувањето на новите облици на криминалитет и терористички закани. Иако сите субјекти во безбедносниот систем имаат свое место и улога во севкупната безбедност, сепак само со целосна усогласеност во единствен современ безбедносен концепт можат вистински да одговорат на безбедносните предизвици, закани и опасности на денешницата. Ова

⁶⁶ Спасески Ј., Аслимоски П., Герасимоски С., Систем на приватна безбедност, Охрид, 2008

подразбира, навремена, координирана и целосно воспоставена мрежа на соработка помеѓу двата сектори. Во оваа насока, приватната безбедност често се јавува како „продолжена дејност“ на полицијата и другите државни органи, односно се јавува како потсистем на единствениот безбедносен систем. Имено, одговорноста на полицијата во однос на експанзијата и ширењето на приватната безбедност е да го поддржи овој сектор со партнерска улога во поглед на знаење, искуства, информативни и други ресурси. Во оваа насока, улогата на законодавната и извршната власт би била во поставување на стандарди и насоки за одговорноста и обученоста на припадниците на приватниот безбедносен сектор во давањето на услуги.⁶⁷ Во литературата можат да се сретнат експертски ставови кои говорат дека соработката помеѓу двата сектора е најефективна во контрола на криминалитетот на „белите крагни“ како и во доменот на корпоративен криминал. Имено, според Кесиќ најчести модели на соработка помеѓу државниот и приватниот безбедносен сектор се:⁶⁸

- Независност - припадниците на јавната и приватната безбедност имаат свој домен на делување и свои задачи и ретко остваруваат контакти;
- Конкуренција – работата на приватниот безбедносен сектор предизвикува закана за одржување на монополот на државата над полициските активности;
- Комплементарност – меѓусебно дополнување во спроведувањето на активности, но секако постои јасна разлика во однос на поделба на задачите;
- Кооперативност – меѓусебна соработка и поддршка со цел зајакнување на силите на секој субјект;
- Партнерство – највисоко ниво на кооперативност во постапувањето и потполна еднаквост помеѓу субјектите чија дејност е насочена кон постигнување заедничка цел.

Соработката помеѓу државниот и приватниот безбедносен сектор како важен аспект во доменот на приватната безбедносна индустрија во функција на модерниот безбедносен концепт бара постојан, искрен и партнерски однос за успешно извршување на заштитната функција, при што неопходно потребно е заедничко залагање во подигнувањето на свеста кај членовите на двата сегмента, но и подигање на ваквата соработка на повисоко ниво.

⁶⁷ Knezović Z., Ka pravnoj bezbednosti, u Strategija državnog reagovanja protiv kriminala, Beograd, 2003, str.559

⁶⁸ Кесиќ З., Однос измеѓу јавног и приватног сектора безбедности – стање и перспективе, Зборник радова – Приватна безбедност – стање и перспективе, Нови Сад, 2008, стр.210

За да се оствари наведеното, секако, неопходни се:⁶⁹

- Сè почести состаноци и зачестена комуникација, пред сè заради размена на големиот број на информации кои се од заеднички интерес, заедничко планирање и реализирање на заеднички акции, рационализација на некои ресурси и сл.;
- Утврдување на стандарди и критериуми кои треба да бидат исполнети од страна на приватната безбедносна индустрија, посебно кога станува збор за објекти од витално значење, кај кои една од најголемите закани претставува можноста од преземање на терористички закани и индустриска шпионажа;
- Активирање на приватната безбедносна индустрија во поинтензивна пропаганда, со цел соодветна едукација и стекнување појасна слика за местото и улогата на приватната безбедносна индустрија кај сите структури во државата;
- Прецизно утврдување на надлежностите, одговорностите и поделбата на работните задачи на двата субјекта на терен и во законските прописи;
- Доедукација на членовите од двата субјекта во насока на градење на здрав однос, соработка, намалување на импровизациите и контраефектот од евентуално поклопување;
- Донесување на меморандум за соработка заради прецизно дефинирање на облиците на соработка, начинот на комуникација и размена на информации со можност истиот да има облигаторна моќ со цел надминување на судирот на интереси и сл.

Согласно наведеното може да се заклучи дека моделите на соработка и односот помеѓу државната и приватната безбедносна сфера се движат од целосно негирање до хармонично меѓусебно делување, кои зависат и од индивидуалните перцепции и лични искуства на вработените во двата сегмента.

Затоа, најоптимален начин на одговор на безбедносните предизвици е координираната, благовремена и отворена соработка во услови на глобализација кога меѓузависноста на глобалните и локалните безбедносни проблеми е најголема, а

⁶⁹ Петревски Б., Димитровска А., Соработката помеѓу полицијата и агенциите за обезбедување на лица и имот во функција на модерниот концепт за безбедноста на Република Македонија, Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје, 2011, стр.77

врските помеѓу едниот и другиот аспект се речиси нераскинливи.⁷⁰ Во оваа насока, соработката помеѓу државниот и приватниот безбедносен сектор може да се препознае во неколкуте наведени сегменти како и во секојдневната комуникација помеѓу двата сектори. Така на пример, униформата која е предвидена да ја носат припадниците на приватниот безбедносен сектор во многу држави истата мора да биде одобрена од посебен државен орган. Понатаму, издавањето на дозволи за употреба на огнено оружје во низа држави е во надлежност на Министерствата за внатрешни работи, како и контролата и надзорот над овој сектор. Имено, полицијата во одредени земји има надлежност и право да врши редовна и вонредна контрола, при што може да одзема дозволи и лиценци за работа и да поднесува кривични пријави. Секако, соработката може да се огледа и во однос на контролата над приватната безбедносна индустрија, односно во современото општество правното регулирање на овој сектор со потпишување на договори меѓу компаниите и клиентите сè повеќе се напушта и се пристапува на моделот на контрола од страна на самата држава при што е неизбежна соработката меѓу двата сектори.

8.1. Соработка меѓу приватниот безбедносен сектор и полицијата

Како што веќе е истакнато, државните органи остануваат одговорни за одржување на целокупната безбедносна состојба, додека приватниот безбедносен потсистем може да се каже дека првенствено има превентивна улога, односно е одговорен во прв ред за обезбедување на лица и имот, обезбедување на аеродроми, транспорт на пари и сл., во зависност од одредување на активностите на овој сектор во националните законодавства на државите. Имено, со цел да функционира вака поставениот модерен безбедносен концепт, неопходно е постоење на отворена, навремена, конзистентна и координирана соработка помеѓу субјектите во рамките на двата безбедносни сегменти. Во низа земји е воспоставено високо ниво на соработка помеѓу приватната безбедносна индустрија и полицијата. Имено, приватниот безбедносен сектор се анализира како млад партнер во активностите на обезбедување на јавната безбедност, односно во асистирање на полицијата во нејзината работа. Имено, во низа држави со законски решенија прецизно е регулирана работата и

⁷⁰ Петревски Б., Димитровска А., Соработката помеѓу полицијата и агенциите за обезбедување на лица и имот во функција на модерниот концепт за безбедноста на Република Македонија, Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје, 2011, стр.69

овластувањата на носителите на приватниот безбедносен сектор од што произлегуваат и односите со државните органи кои активно учествуваат во остварувањето на активностите од системот на обезбедување меѓу кои е и полицијата. Во либералните држави практично полицијата не е во можност да ја гарантира безбедноста на секоја личност или за секое парче имот. Секако полицијата има моќ, но нема монопол и апсолутни гаранции во однос на безбедноста.⁷¹

Основните начела на соработката помеѓу полицијата и приватната безбедносна индустрија се:⁷²

- Одржување на јавната безбедност како должност на државата;
- Активностите на приватната безбедносна индустрија се особено значајни ако во основа претставуваат дополнување на полицијата во одржувањето на јавната безбедност;
- Приватната безбедносна индустрија и полицијата треба да работат заедно во интерес на сите граѓани.

Така, соработката помеѓу полицијата и приватниот безбедносен сектор како партнер во полициската работа, е одредена со: расположливи финансиски ресурси и човечки и технички ресурси. Искуствата покажуваат дека е неопходна активна улога на полицијата во насочување на своите активности за откривање на причините кои ја загрозуваат општата безбедност како сопствени активности, така и насочување на активностите кон останатите служби за безбедност. Со ваквата активност полицијата излегува од рамките на делокругот на своите активности⁷³ и сето тоа не треба да се сфати во негативна конотација, туку да се има предвид дека таквите активности се остваруваат но во соработка со други институции и секако во соработка со приватната безбедносна индустрија.

8.1.1. Светското првенство во Германија 2006 како пример за соработка меѓу приватниот безбедносен сектор и полицијата

⁷¹ Olschok H., Private security in Germany and the cooperation with the police, 2002, p.12

⁷² Ибид стр.13

⁷³ Кековић З., Управљање ризицима у недржавном сектору безбедности, Безбедност, бр.4, Београд, 2004, стр. 560-569

Во текот на летото во 2006 година Германија беше домаќин на Светското првенство во фудбал, тоа од една страна значеше дека Германија ќе биде сведок на едно фантастично доживување, а од друга страна тоа беше кулминација на години на планирање и одличната соработка на јавните и приватните актери за безбедност. Покрај десетици илјади полицајци, 20.000 вработени во приватната безбедност индустрија биле дел од овој настан со цел да се исполнат организациските и безбедносни предизвици.

Заштитата на јавните настани, како што е споменато е една од најважните задачи на секторот за безбедност, па во оваа смисла околу 8% од вкупната работна сила работат во овој сегмент од пазарот.

Настанот како масовност вклучува заштита на безбедноста и непречен проток на целата организација, вклучувајќи ги и потребните активности и следење. Ваквите активности, покрај другото, опфаќаат регулирање на паркинг местата, продажба на билетите, работа со готовина, контрола на прием, вклученост на регулаторните и надзорните служби, спасување и реагирање во итни случаи, безбедносни проверки на патници и ВИП третмани и сл.

Податоците како за вкупната организација така и за нивото на безбедност на Светското првенство подоцна во анализите беше кренато на високо ниво што несомнено ја потврдува улогата на приватната безбедносна индустрија во вкупната безбедност како и потребата од соработка со државниот сектор. Имено, улогата на приватно обезбедување услуги за Светското првенство во 2006 година биле претходно најавени од страна на тогашниот министер за внатрешни работи Ото Шили кој во говорот на 29 октомври 2004 година во Келн, истакнува дека приватните безбедносни фирми очекуваат посебна задача во 2006 година. Сè повеќе и повеќе тие ќе се грижат за уредно однесување на голем настан и со тоа направи вреден додаток на полициската работа. Полициските сили на државните и федералните нивоа исто така, ја одиграа својата улога како приватните безбедносни компании.⁷⁴

⁷⁴ H.Olschok, Die kriminalpolizei zeitschrift der gewerkschaft der polizei, Sicherheitsgewerbe in Deutschland, 2006

ГЛАВА 2- Правна рамка за регулирање на приватната безбедносна индустрија во земјите од ЕУ

1. Приватна безбедносна индустрија во земјите од Европската Унија

Во литературата постои согласност околу податокот дека приватниот безбедносен сектор во Европа има свои корени во Велика Британија, каде уште во почетокот на средниот век се појавиле почетоците за ангажирање на приватните служби во заштита на личната и безбедноста на имотите на граѓаните. Во Континенталниот дел на Европа, историјата на приватните безбедносни услуги датира уште од почетокот на XX век, а во некои држави каков што е случајот со Германија и Италија од втората половина на XIX век. Меѓутоа во низа држави, приватниот безбедносен сектор почнува нагло да се развива во почетокот на 70-тите години од XX век и прераснува во комплексен сектор чија природа и карактер на некој начин го опишува и самиот термин „приватна безбедносна индустрија“ (industry of private security).⁷⁵

Приватниот безбедносен сектор во државите од ЕУ бележи постојан раст. Ваквиот раст пред сè се должи на големиот број компании за приватно обезбедување, забележителниот пораст на лица заинтересирани за работа, како и широкиот спектар на активности кои истите ги нудат.

Согласно податоците со кои се располага во стручната литература, која ја регулира областа која е предмет на истражување, во државите од ЕУ на 500 жители во

⁷⁵ Триван Д., Милошевиќ М., Актуелно стање приватне безбедности у Р Србији - Зборник на трудови од меѓународната научна и стручна конференција, Реформите на безбедносниот сектор во Р Македонија и нивното влијание врз борбата против криминалитетот, Скопје, 2012, стр.50

просек постои еден вработен од приватниот безбедносен сектор.⁷⁶ Секако, ваквиот податок не смее да биде занемарен кога станува збор за вкупниот безбедносен систем, односно улогата на приватниот во вкупниот безбедносен систем. Од друга страна, консултирајќи го извештајот од Центарот за евроатлански студии од ноември и јули 2013 година, во врска со статистичките податоци за состојбата со приватните безбедносни структури, во последните години од минатиот век биле регистрирани повеќе од 500.000 работници кои работните задачи ги извршуваат за околу 10.000 специјализирани компании за обезбедување на објекти, канцеларии, јавни згради, аеродроми како и за транспорт на пари и лица во државите на ЕУ.⁷⁷ Денес, со проширување на ЕУ со земји од Југоисточна Европа и со константниот раст на приватниот безбедносен сектор, постојат околу 52.300 специјализирани компании за обезбедување со приближно 2.5 милиони работници. Податоците говорат дека во некои земји членки на ЕУ бројот на припадниците на приватниот сектор за безбедност го надминува бројот на полицијата, додека во голем број земји тој број е приближно изедначен.

Истражувањата со кои се располага во современата литература сведочат за брзината на ширењето на приватната безбедносна индустрија во сите земји од Европската Унија. Имено, согласно податоците во приватните безбедносни компании приватна безбедносна функција извршуваат околу 1.7 милиони лица во 50.000 компании со годишен обрат на средства од 15 милијарди евра.⁷⁸

2. Регулирање на приватната безбедносна индустрија во земјите на Европската Унија

Прашањата за внатрешна безбедност на државата на национално ниво, денес се под влијание на голем број клучни трендови. Меѓу најистакнатите и најзначајните се европеизацијата и глобализацијата, па ваквиот развој на настаните ја потенцира синтагмата дека внатрешната безбедност не може повеќе да биде ограничена само на еден народ, туку е потребна европска и глобална перспектива. Токму затоа законодавството и креирањето на политиките треба да бидат прилагодени на

⁷⁶ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

⁷⁷ U korak sa privatnim sektorom bezbednosti, Regulisan privatni sector bezbednosti: bezbedniji zivot gradana – Izvestaj centra za evroatlanske studije, Novembar 2013, str.15

⁷⁸ D.Davidović, Z.Keseterović, „Usporedni prikaz zakonodavstva privatnog sektora bezbednosti u zemljama EU“, Beograd, 2013, str.235

општествените промени и новите барања во однос на политиката на регулација.⁷⁹ Низа научни студии, кои ја истражуваат областа на законодавната регулираност на приватниот безбедносен сектор, покажуваат значителни разлики во однос на законодавството и практиката. Имено, во средините каде не постојат никакви законски бариери во врска со приватните безбедносни компании кои нудат безбедносни услуги и надвор од границите на својата територија, не треба да се сметаат како законски недостатоци или недоречености во однос на останатите земји. Во оваа смисла, последната компаративна студија од оваа тема, аналитичарите сметаат дека истата покренува три круцијални прашања и тоа:⁸⁰

- Прашања поврзани со безбедноста на граѓаните во услови кога не може да се направи разлика помеѓу квалитетот и стандардите на понудените услуги од различни компании;
- Прашања поврзани со заштита на компаниите и работниците во приватната безбедносна индустрија кои се соочуваат со конкурентност и натпреварување со претпријатија и оперативен персонал кои немаат обврски да се придржуваат до истите стандарди во однос на квалитет на обука и персонал до кои треба да се придржуваат припадниците на приватната безбедносна индустрија. Наведеното може да доведе до севкупно намалување на стандардите за квалитет во приватната безбедносна индустрија и
- Прашања поврзани со намалување на стандардите како резултат на влез и излез на поединци и компании на пазарот кои не ја почитуваат воспоставената законска регулатива.

Токму конструктивниот пристап кон решавање на овие прашања е од особено значење, какво што во основа е и значењето на приватната безбедносна индустрија во севкупната сфера на безбедност.

Von Arnim тврди дека и покрај некој поголеми или помали разлики во однос на законската поставеност на прашањата поврзани со приватниот безбедносен сектор, сепак компаниите за приватно обезбедување со почитувањето на веќе воспоставените стандарди оставиле свој печат и направиле придонес како во севкупниот развој на овој

⁷⁹ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.3

⁸⁰ Ибид стр.4

сектор, така и придонес во одржувањето и гарантирањето на внатрешната безбедност на територијата на која се регистрирани и на која ги вршат своите услуги. Меѓутоа неспорна е потребата од воспоставување на минимални стандарди, што несомнено ќе придонесат за развој на поголема ефикасност и професионалност во приватната безбедносна индустрија. Меѓутоа воспоставувањето на минимум стандарди воопшто не е едноставна и лесна задача за надлежните институции и особено ако се земе предвид дека станува збор за чувствителна тема и тема од витален интерес на државите. Ова пред сè се однесува на полето на размена на информации од чувствителна природа како информации во врска со криминални досиеја и прашања поврзани со теми од безбедносен интерес.

Така, во основа, механизмите за регулирање на работата на приватните безбедносни служби можат да бидат речиси идентични со постојните механизми кои обезбедуваат надзор и контрола на полицијата, при што имаат иста обврска во однос на почитувањето и заштитата на човековите права и одржувањето на јавниот ред и мир. Во однос на регулирањето особено важно е да се даде јасна и прецизна дефиниција на приватните безбедносни служби во националните законодавства, како и јасно да бидат наведени нивните активности и работни обврски, но секако и да бидат предвидени санкции за евентуални прекршоци. Така, во низа држави посебните права на работниците и нивните овластувања се различно ограничени. Тоа пред сè се однесува на носењето и употребата на огнено оружје, легитимирањето на лица, употреба на сила, претреси, апсење и сл. Правната регулатива, односно законската рамка, треба да утврди и кои се забранети активности за приватните безбедносни служби, а таквите забрани можат да бидат од доменот на забрана за членување во политички или синдикални организации, изработки на аудио или видеоснимки или тајно фотографирање, неовластено користење на униформи, користење на информации од клиенти како и постапување на начин на кој може да се загрозат правата, слободите, животот, здравјето, угледот, достоинството, имотот или пак законските интереси на физичките лица. Потребата од јасно дефинирање и точно прецизирање на овластувањата на приватните безбедносни служби е од особена важност, првенствено да се спречат злоупотреби, но и да се обезбеди заштита на правата на граѓаните. Затоа правната рамка, односно законодавството кое го регулира приватниот безбедносен сектор мора да поставува стандарди кои треба да значат назначување на одговорни лица, поседување на соодветна опрема, соодветно ниво на ресурси и сл. Во низа држави, по добивањето на дозволите за работа, предвидени се и исполнување на низа

други облигаторни обврски кои мора да бидат исполнети за да можат дозволите редовно да се обновуваат.⁸¹ Сето ова подразбира редовно ажурирање на списоците со вработените лица, водење евиденција за евентуални инциденти, обврска за известување на власта за одредени видови на инциденти како и потреба да носат ознаки за идентификација.

Правната рамка треба јасно да ги разграничи улогите на приватната и државната безбедност во секој случај. Имено, иако основната функција на државната безбедност има важна улога во спречувањето и сузбивањето на криминалот која во никој случај не треба да се заборави, сепак во законските прописи треба да се направи јасна разлика помеѓу основните функции на државната безбедност, а тоа е спроведувањето на законот и останатите функции односно услуги кои пред сè се карактеристични и ги нуди приватниот безбедносен сектор.

Накратко, правната рамка односно законодавните тела на секоја земја треба да соработуваат и да работат заедно со раководните структури на приватниот безбедносен сектор во насока на воведување и спроведување долгорочни регулативи кои би биле во согласност со меѓународните стандарди, со што на некој начин ќе се обезбеди правен, сигурен и професионален начин на работа на приватната безбедносна индустрија.⁸²

2.1.Европска правна рамка

Проблематиката на приватното обезбедување на национално ниво во денешно време е изложена на влијанието на различни трендови, од кои како клучни може да се издвојат европеизацијата и секако глобализацијата на економијата, како и тенденцијата за хармонизација на законодавствата и политиките. Во таа смисла приватното обезбедување повеќе не може да остане ограничено само на една нација, туку потребна е европска и глобална перспектива и тоа во однос на прилагодување на легислативата кон овие побарувања.

На ниво на Европа, Европскиот суд за правда има надлежности за прашања кои се поврзани за приватниот безбедносен сектор преку активностите на судот кои се поврзани со регулирање на единствен – внатрешен пазар на европската Унија. Понатаму, Советот на Европа влијае на приватниот безбедносен сектор со своите бројни конвенции кои ги усвојува, а кои се однесуваат на заштита на човековите права,

⁸¹ Стајик Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад, стр. 194-198

⁸² SALW i firme za privatno obezbedenje u jugoistočnoj Evropi: uzrok ili posledica nesigurnosti, 2006, str.ii

како Европската конвенција за човекови права, Конвенцијата за заштита на поединци во врска со автоматска обработка на лични податоци и Препораката за потребата од хармонизација на националните регулативи кои се однесуваат на употреба и користење на оружје.⁸³

Како што веќе е изложено, приватните безбедносни компании се приватни актери кои делуваат по правилата на пазарот, но секако претставуваат актери во безбедносниот сектор. Истите, со употреба на средствата за принуда можат да влијаат на зголемување или намалување на безбедноста на граѓаните, па поради тоа за нивното постапување и работење неопходна е прецизна законска регулатива, со што ќе се овозможи нивно слободно партиципирање, а истовремено да се почитуваат и човековите права.⁸⁴ Поради ваквиот факт, во текот на дваесетите години од минатиот век се воочила потребата од донесување на законски решенија во врска со приватниот безбедносен сектор. Имено, законска дефиниција за терминот приватна безбедност не е прифатена на ниво на Европска Унија, меѓутоа во националните законски дефиниции постојат елементи кои се заеднички за сите држави. Така, согласно повеќето закони, услугите на приватната безбедност опфаќаат обезбедување на лица и имот, организирано следење и превоз на пари и скапоцени предмети, воспоставување на мониторинг центар, вградување и одржување на систем за техничка заштита како и водење на приватни истраги. Како исклучок се издвојуваат Германија, Белгија, Велика Британија и Словачка во чии закони постојат детални дефиниции. Согласно германскиот Закон, услугите на приватна безбедност опфаќаат обезбедување на објекти и индустриски простории, обезбедување на лица, транспорт, воени инсталации, воспоставување и одржување на ред на јавни собири, обезбедување на нуклеарни електрани, аеродроми, патролни активности како и следење и превоз на пари и скапоцени предмети. Единствено во Шведска постои отстапување од стандардните активности за обезбедување кои се присутни во останатите земји, па согласно низа тврдење на одредени автори⁸⁵ Шведска е земја која квалитативно нуди најдобри услуги на приватно обезбедување во светот.

Токму потребата и намерата во воспоставувањето на исти и изедначени законски прописи кои ќе ја регулираат сферата на приватната безбедносна индустрија се соочува

⁸³ U korak sa privatnim sektorom bezbednosti, Regulisan privatni sector bezbednosti: bezbedniji zivot gradana – Izvestaj centra za evroatlanske studije, Novembar, Jul, 2013, str.16-19

⁸⁴ Ибид стр.7

⁸⁵ De Waard, Jaap. The Private Security Industry in an International Perspective, European Journal on Criminal Policy and Research, vol 7, no 2, pp. 143–174, 1999, citirano u: A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, CoESS/UNI Europa.

со низа тешкотии. Првата тешкотија во воедначувањето на законските прописи е токму воспоставување на прецизна дефиниција и темелно одредување на активностите на овој сектор, кој е различен и варира од земја до земја, при што одредени земји предвидуваат значајни ограничувања по однос на овие прашања. Ваквите разлики имаат обично своја позадина во историски, културни и правни традиции на земјите, што од една страна треба да се гледа како оправдана причина.⁸⁶

Разликите во законското нормирање на приватниот безбедносен сектор во различни земји членки на Европската Унија сликовито може да се види од Табела 1.

<u>Земја</u>	<u>Законодавство</u>	<u>Области опфатени со законската регулатива</u>	<u>Општи карактеристики на секторот</u>
Германија	-Нема конкретни закони. Законот за професии (Gewerbeordnung) на 7.2.1927г.(последен пат изменета 16.6 1998г.) и Правилникот за приватни безбедност претпријатија (Verordnung über das Bewachungsgewerbe)	-Обезб. на транспорт; -Обезб. и заштита на лица -Обезб. на згради и индустриски Објекти; -Обезб. на воени инсталации ; -Обезб. На јавен ред на настани	-Законските прописи остануваат минимални, не се специфични и во голема мера се врз основа на општи комерцијални закони; -Активностите вклучуваат одржување и поставување на аларми, надзор и транспорт на пари и скапоцени предмети и сл.
Франција	-Законот 83-629 од 12.7 1983 г. за активностите на приватните безбедносни компании и готовина; -Уредба за административна овластување и вработување на персонал од 1986г. -Уредба за користење материјали, документи,	-Екипаж на обезбедувачи; -Пари во транзит ; -Заштита на лица	Прописите не се многу строги, но новите решенија имаат тенденција да постават построги правила за овластување и

⁸⁶ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.4

	униформи и симболи од 1986г. -Закон за „секојдневна сигурност“ од 31.10.2001		оперативни аспекти.
Австрија	-Не постои конкретен закон; -Општо Трговско право;	-Заштита на стоки (статични/транзит); -Обезбедување на лица; -Обезб. транспорт на вредни предмети и готовина во транзит	Приватната безбедносна индустрија во Австрија во голема мера е регулирана со општото трговско право и опфаќа широк спектар на активности.
Белгија	Законот на 1990/10/04 на приватната безбедност -Законот за приватните безбедносни претпријатија и компаниите на внатрешните безбедносни служби од 10.4.1990 г. (последен пат изменета на 10.6.2001 г.) и Кралскиот Декрет за обука од 31.12.1999 г. -Законот за приватни истраги од 19.6.1991 г.	-Заштита на стоки (статични или во транзит); -Обезб.лица; -Обезбед. на транспорт на вредни предмети, готовина во транзит Централна алармни системи ; -Планирање, инсталација, одржување на алармни системи; -Обезбед. и контрола на лица и пристап на јавни места; -Приватни истраги	-Законите се прилично строги и ја нагласуваат заштитата на граѓаните од каква било злоупотреба на власта и од страна на услугите од приватно обезбедување

Табела 1. Законска регулатива за приватната безбедносна индустрија на некои земји членки на ЕУ⁸⁷

Во оваа смисла евидентно е што сите држави од ЕУ во внатрешното законодавство на различен начин ја регулираат оваа област, имено голем дел од земјите членки на ЕУ имаат донесено посебни закони, а дел од земјите оваа област ја регулираат во други законски решенија.⁸⁸ Така, во Австрија која брои околу 200 регистрирани компании со однос 1 работник на 523 граѓани и Чешка со регистрирани

⁸⁷ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.6-11

⁸⁸ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

околу 5.630 компании со 1 работник на 203 граѓани и еден полицаец на 238 граѓани не постои базичен закон кој би ја регулирал областа од приватната безбедност, напротив работењето на компаниите е регулирано со одредени други закони, како Законот за трговски друштва во Австрија. Исклучок од ова, може да се каже, дека претставува Шпанија која брои околу 1.299 компании со однос 1 работник на 1.260 граѓани и еден полицаец на 565 граѓани и Шведска која брои 250 компании имаат специфични закони кои децидно ја регулираат оваа област. Имено, Шведска има донесено низа закони меѓу кои: Закон и декрет за индустријата приватно обезбедување; Закон за одржување на редот; Закон за заштита на институции од национален интерес; Закон за инсталација на алармни системи и сл.⁸⁹ Германија со околу 3.700 регистрирани компании и околу 180.000 работници со однос еден работник на 480 граѓани, Белгија со 1.300 компании, Велика Британија 2.500 и Словачка со 1.800 компании претставуваат исклучок во начинот на регулирање на овој сектор.

Во теоријата постојат различни пристапи кон класифицирање на државите во соодветни категории по однос на законодавството за оваа дејност, но за оваа прилика би ја презентирала најопштата, а таа ги групира земјите во три категории: првата категорија се земји со многу рестриктивна - строга регулатива: Белгија, Шпанија и Луксембург (еден пример е дека строго се штити националниот сектор од странска конкуренција); втората категорија се земји со многу либерална регулатива: Велика Британија и Германија (законите не се многу прецизни и се со тенденција регулирањето на овој сектор во определена мерка да го препуштат во надлежност на други тела) и последната категорија се земји кои се наоѓаат некаде помеѓу првите две екстремни категории, земји со средно строго определена регулатива: Франција, Италија, Холандија (воспоставена јасна законска рамка).⁹⁰

Во делот кој што следи накратко ќе бидат обработени некои важни сегменти во доменот на приватната безбедносна индустрија во државите членки на ЕУ кои се идентично регулирани или пак постојат отстапки во одредени држави.

2.1.1. Дозволи за работа на компаниите од приватната безбедносна индустрија во земјите од ЕУ

⁸⁹ <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>

⁹⁰ Комора за приватно обезбедување на РМ, достапно на: <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>

За издавање на дозволи за работа на компаниите од приватниот безбедносен сектор, најчесто надлежни се Министерствата за внатрешни работи, односно полицијата и тоа на сите нивоа или министерствата за правда со некои исклучоци во одредени земји, како што е случајот во Ирска и Велика Британија каде постојат посебни институции посебно надлежни за оваа намена. Во мал број на држави дозволата за работа ја издаваат Министерствата за одбрана или пак таквата надлежност ја имаат локални административни одбори. Како и да е, во сите држави кои се членки на ЕУ задолжителни и обврзувачки се дозволите за работа на компаниите и истите се издаваат на одреден временски период, во просек од 3-5 години со можност за обновување.⁹¹

Заклучно, целиот систем за добивање на дозволи за работа на компаниите за приватно обезбедување во сите земји треба да биде воспоставен на тој начин што јасно ќе ги дефинира безбедносните услуги кои приватните безбедносни компании смеат или не смеат да ги нудат, односно да се воспостават темелни критериуми.⁹² Со овие критериуми, покрај останатото, треба да се оцени дали одредена компанија или одредена активност од истата претставува опасност за јавниот ред и мир во државата, дали го загрозува економскиот развој, дали придонесува за нестабилност, дали со постоењето на компанијата или преземањето на одредени активности се предизвикува опасност и несигурност за соседните земји и сл.⁹³ Понатаму, дозволите за работа, како на компаниите така и лиценците за работа на вработените, треба да бидат временски ограничени со што би се овозможило редовно обновување на истите, а тоа би значело редовно контролирање дали потребните услови за работа во овој сектор се исполнети што значи висок степен на професионализам.

2.1.2. Законски услови за работодавачите и работниците

Работодавачите и работниците во компаниите за приватно обезбедување, освен полнолетството како основен предуслов, мораат да исполнуваат и други услови, односно мораат да поминат на безбедносни проверки со тоа што основна работа на која особено се обрнува внимание е условот лицето да не е осудувано.

⁹¹ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

⁹² SALW i fime za privatno obezbedenje u jugoistočnoj Evropi: uzrok ili posledica nesigurnosti, 2006, str.iii

⁹³ Schreier F. i Caparini M, Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies, Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF), Occasional Paper br. 6, Ženeva, 2005, p.7

Безбедносните проверки значат исклучување на криминално минато и може да се каже дека ваква безбедносна проверка е предвидена во сите земји - членки на ЕУ. Во низа земји безбедносната проверка се врши од страна на властите, односно полицијата или министерствата за правда, но во некои случаи оваа постапка се остварува во соработка со Сојузот на стопанските комори или самите компании.⁹⁴

Секако, треба да се назначи и да се има предвид дека од држава во држава сепак постои разлика кога е во прашање временскиот период кој треба да помине од осудувањето до основањето на компании. Во овој домен некои држави, како што тоа е случајот со Белгија, имаат и далеку порестриктивни предуслови, при што потребно е лицата да ги поседуваат потребните психофизички и професионални способности и квалификации како и државјанство од односната држава. Во одредени држави е дозволено и државјанство од било која држава од ЕУ, освен државјанството од односната држава. Понатаму, низа држави предвидуваат неопходен услов работодавачот и работникот во компаниите од приватната безбедносна индустрија да не работат во државните служби како полиција, војска, разузнавачки служби и сл. како и во областите кои работат со оружје, муниција, експлозии или слични работни активности. По ова прашање, најстроги мерки се втемелени во законодавствата на Велика Британија и Белгија, при што се предвидува услов лицата најмалку 5 години да не работеле во државните органи за безбедност или компании кои работат со оружје и муниција. Ова прашање е идентично регулирано и во Италија и Грција, со тоа што овие европски држави предвидуваат и задолжително отслужен воен рок.⁹⁵ Кога, станува збор дополнителните услови, може да се каже дека постои разлика во однос на условите кои треба да ги исполнат работодавачите или сопствениците на компаниите и менаџерите и работниците, односно лицата кои се ангажирани за вршење на услуги за приватно обезбедување. Во оваа насока, дополнителните услови кои треба да ги исполнат сопствениците се предвидени во делот во кој се предвидени условите за издавање на дозволи за работа на компаниите. Така, во Белгија и Данска⁹⁶ и менаџерите мораат да ја поминат задолжителните специјализирани обуки, а работниците покрај основните обуки, мораат да исполнат и дополнителни услови кои се однесуваат на обуките.

⁹⁴ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.23

⁹⁵ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

⁹⁶ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final report of a project for CoESS/UNI Europa, Version 11/4/2002

Во однос на добивањето на дозвола за работа и лиценца за обезбедување, како што е наведено во низа држави тоа е обигаторна обврска. Така, на пример, во земјите кои немаат конкретен закон кој ја регулира оваа област, како што се Австрија и Германија, општите комерцијални закони предвидуваат обврска на компаниите кои сакаат да се регистрираат во приватниот безбедносен сектор да приложат и доказ за т.н. финансиска издржливост и реномирана позадина на сопствениците или менаџерскиот тим. Сепак, постои значајна разлика во однос на природата и степенот на информации кои треба да се приложат за да се обезбеди дозвола/лиценца за работа. Имено, највисоко ниво на регулатива во однос на ограничувањата на минатото на сопствениците и вработените можат да се најдат во Белгија, Холандија, Шпанија и Грција, каде што се применуваат прецизни критериуми за исклучување и кумулација на ограничувањата, а најмалку рестриктивни одредби на оваа тема се среќаваат во Ирска и Германија, додека останатите држави имаат средно ниво на ограничувања и рестрикции.⁹⁷

Согласно наведеното, профилот на работникот за обезбедување во европските земји би бил:⁹⁸

- Просечна старост од 35 години;
- Да носи униформа и огнено оружје;
- Да ја има поминато обуката и да поседува дозвола за работа, односно лиценца за работа;
- Нема посебни овластувања и работи од 8-12 часови дневно;

2.1.3. Професионализам и обука

Во интерес на професионализација на приватната безбедносна индустрија неопходно потребна е соодветна обука на сите нивоа. Професионализмот во извршувањето на активности кои се поврзани со елиминирање на опасностите и гарантирање на безбедно опкружување за лицата и компаниите, покрај останатото значи и добра обученост на кадрите. Во смисла на ова, само неколку земји имаат обигаторни обврски кон сопствениците и менаџерите да имаат соодветно стручно

⁹⁷ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.15

⁹⁸ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

образование, а тоа се Австрија, Белгија и Данска. Во останатите земји - членки на ЕУ работниците во приватниот безбедносен сектор мораат да ја поминат основната обука, а во мал број на држави овие работници мораат да поминат специјализирана или дополнителна обука и проверки. Споменатата обука, може да биде организирана внатре во самите компании или пак во специјализирани центри за обука. Во многу држави содржината на обуката, курсевите и инструкторите кои ја водат обуката мораат да бидат овластени и одобрени од надлежни органи.

Во однос на временскиот период кој е потребен за да се спроведе обуката за припадниците на приватниот безбедносен сектор на ниво на ЕУ не постои единствено ограничување, туку постојат значајни варијации во зависност од националните законски решенија и практики во државите. Така Германија, Франција, Данска, Финска, Белгија, Шведска и Шпанија имаат задолжителни обврски за лицата за обезбедување да ја поминат основната обука, а во останатите земји основната обука е поставена на доброволна основа. Понатаму, бројот на часови за основна обука како и содржината на истата се разликува од земја до земја. Барањата се движат од 280 часа во Шпанија до 32 часа во Франција. Исто така и акредитацијата на тренери и обука е различна во различни земји.

Разликите помеѓу земјите – членки во однос на основната обуката најмногу се разликуваат во следниве аспекти:

- Дали обуката е задолжителна или доброволна;
- Дали се потребни проверки на знаењата;
- Дали се потребни одредби кои ќе предвидат дали е потребна задолжителна континуирана обука и
- Како се гарантира квалитетот на обучувачите и како се регулира процесот на обука.⁹⁹

Во однос, пак, на задолжителната континуирана обука само Белгија и Шпанија имаат експлицитна одредба во однос на ова прашање и времетраењето кое го предвидуваат е од 12 часа на секои 5 години во Белгија и 75 часа на секои 3 години во Шпанија. Во сите останати земји континуираната обука е на доброволна основа.

Сепак, освен задолжителните обуки, во низа држави лицата за обезбедување задолжително мораат да полагаат испит на чија основа добиваат дозвола или лиценца

⁹⁹ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union. Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.30

за работа која важи одреден временски период во зависност од националните закони. Така, во Белгија и Финска¹⁰⁰ лиценците имаат важност 5 години.

Во однос на обученоста¹⁰¹ на кадарот и спроведувањето на обуките, сметам дека секоја држава одделно треба да воспостави и ефикасно да го надгледува спроведувањето на обуките за лицата кои се припадници на приватната безбедносна индустрија. Пред сè треба да се има предвид дека обуката на овие припадници треба да им даде добра основа во однос на познавањето на законските решенија, дозволени и недозволени активности, заштитата и почитувањето на човековите права и сл.

Професионализмот на приватната безбедносна индустрија и поставувањето на минимум стандарди за обука е неопходно потребно. Накратко, сите припадници без исклучок треба да добијат соодветна обука и да бидат обучени на највисоко ниво, што би значело успешно спроведување на идните активности и елиминирање на евентуалните штети и недозволени дејствија.

2.1.4. Униформа и картици за идентификација на лицата за обезбедување

Прописите во однос на униформата во земјите – членки на ЕУ се повеќе од споредливи. Така, низа држави - членки имаат пропишано задолжителни насоки и обврски за лицата за обезбедување, само во мал број на држави ова прашање е прашање на избор. Сепак, низа држави предвидуваат дека работниците за приватно обезбедување мораат да

носат униформа и истата мора значајно да се разликува од полициската униформа и во ниту еден сегмент да не потсетува на истата со што неопходно е нацртот на униформата претходно да биде одобрен од надлежна институција.

Во однос на картиците за идентификација постои обврска лицата за обезбедување да ги носат истите на видливо место, а и издавањето на картиците за идентификација е врзано со слична процедура како и одобрувањето на униформата.

¹⁰⁰ Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004

¹⁰¹ SALW i fime za privatno obezbeđenje u jugoistočnoj Evropi: uzrok ili posledica nesigurnosti, 2006, str.v

2.1.5. Употреба на средства за принуда и огнено оружје

Една клучна област каде разликите во регулирањето се евидентни помеѓу

земјите – членки на ЕУ е токму доменот на употреба и носење на огнено оружје и средства за принуда.

Разликите пред сè се однесуваат на следниве аспекти:

- Дали лицата за обезбедување е потребно да носат огнено оружје и под кои улови е дозволено истото да го користат?
- Дали се потребни лиценци за носење, поседување и употреба на огнено оружје?
- Дали важат ограничувањата во однос на чувањето

на огненото оружје во приватниот живот?

- Дали е потребна специфична обука во однос на носење, поседување, чување и користење на огнено оружје?

Разликите на ова поле, потенцијално би можеле да доведат до значителни проблеми во прекуграничните операции, што ги издига на ниво на витално значење националните прописи за дозволите за носење на оружје да се почитуваат минималните стандарди и да се постави лиценцирање и обука во областите и случаите каде е дозволена негова употреба.

Во однос на лиценцата за носење и употреба на огнено оружје, во сите земји каде е дозволено истото, лиценцата е потребна за секој вид на огнено оружје иако постојат разлики во однос на регулирање на случаите кога лиценцата може да се одземе или поништи. Чувањето на огненото оружје само во Белгија е законски регулирано, односно само Белгија има законодавство кое бара огненото оружје да се чува согласно посебни регулативи и стандарди.¹⁰²

¹⁰² A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002, p.39

Кога станува збор за употреба на средствата за принуда може да се заклучи дека покрај средствата за ограничување на движењата се употребува и несмртоносно оружје и службено куче. Во низа држави за употреба на службено куче потребно е да се добие посебна дозвола, а и постојат барања во однос на облеката на лицето

кое го води кучето. Така, во Грција е забранета употреба на службени кучиња на јавни места или во простории кои се достапни на јавноста. Употребата пак на огнено оружје не е дозволена во Данска, Холандија, Ирска, Велика Британија и Франција – освен за следење на пратки за пренос на пари. Во останатите држави ова прашање е оставено на избор на работниците со адекватна проценка на ситуацијата. Во државите во кои е дозволена употребата на огнено оружје, лицата кои вршат дејности на приватно обезбедување потребно е да поседуваат посебни дозволи, а во повеќето случаи овие дозволи ги издаваат министерствата за внатрешни работи, со тоа што дозволата се однесува за употреба на оружјето само во време на работно ангажирање и истото мора да се чува на безбедно место во компанијата. Заедничко за сите држави е пропишаната обврска со која лицата за обезбедување се обврзуваат да поминат обука за ракување и употреба на огнено оружје.

Националните законодавства на сите земји треба да постават детални и јасни насоки и стандарди во однос на прашањето за употреба на средства за принуда и огнено оружје со што, во прв ред, треба да бидат предвидени алтернативни начини како употреба на хемиски спреј, гок бомби како и палки, а како крајни средства да биде предвидена употребата на службено куче и огнено оружје и истите да бидат пропорционални на опасноста која се заканувала, а истата да не можела да се отстрани со алтернативните средства. Секако, несомнено потребно е да постојат критериуми како за начинот на употреба така и за начинот на чување на оружјето како и за сите аспекти кои се однесуваат на ова прашање. Ова пред сè значи и редовна контрола¹⁰³ и инспекциски надзор од страна на надлежни органи во однос на тоа дали оружјето е во согласност со безбедносните стандарди на државата како и дали постои соодветен механизам за евиденција на истото.

¹⁰³ SALW i fime za privatno obezbeđenje u jugoistočnoj Evropi: uzrok ili posledica nesigurnosti, 2006, str. iv

Земја	Издавање лиценци за работа	Времетрае- ње на лиценците	Услови за вработување	Безбедносна проверка на вработените	Траење на обуките на вработените
<u>Германија</u>	Стопанска Комора	/	-полнолетство; -завршена обука согласно релевантни прописи; -без криминално досие	Безбедносната проверка ја врши полицијата	-обуката трае 40 часа; - ја обезбедува и спроведува Стопанската комора
<u>Франција</u>	МВР	/	-успешно завршен тренинг; -најмалку 5 г. поминат период од работа во полиција; -без криминално досие	Обуката ја врши полицијата	-32 часа за надзор; -72 часа за превоз на пари; -70 часа за обезбедување на аеродроми
<u>Грција</u>	Шефот на полицијата	Додека се исполнети условите	-полнолетство; -потврда за отслужен воен рок; -без криминално досие и сл.	постои	Обуката се изведува во рамките на компанијата
<u>Австрија</u>	Гувернерот на полицијата	/	-полнолетство -професионална квалификација; -положен стручен тест	-проверка на моралот – ја врши полицијата; -криминалното досие не се проверува	-обуката ја организира работодавачот и тој одлучува за траењето на истата
<u>Белгија</u>	МВР во консултации со Министерство за правда	5 години	-соодветна обука и искуство; -морални стандарди; -потврда за неосудуваност и сл.	Истраги за евентуално криминално досие на соственикот или менаџерот го врши Министерството за правда	-Задолжителна обука за манаџери најмалки 72 часа, а работници 66 часа; -се врши во посебен центар за обука

Табела 2. Правно регулирање на одредени сегменти во однос издавање и траење на лиценци за работа и спроведување и траење на обуките во некои земји од ЕУ¹⁰⁴

¹⁰⁴ Petrović P., Kontrola i nadzor privatnog sektora bezbednosti, Privatne bezbednosne kompanije u Srbiji – prijatelj ili pretnja? Beograd, 2008, str.110

Земја	Видови средства за принуда	Употреба на оружје	Складирање на оружјето	Контрола и надзор
<u>Германија</u>	Посебна дозвола за куче	Само со посебна дозвола	/	/
<u>Франција</u>	/	Само при транспорт на пари	/	/
<u>Грција</u>	кучиња	Ограничено при обезбедување на продавници, банки и сл.	/	Полиција
<u>Австрија</u>	Употреба по избор	Дозволено	Во обезбедени простории	Полиција
<u>Белгија</u>	Револвери или пиштоли со калибар до 10 мм или палки со должина до 45 см	Потребна е соодветна дозвола	Во магацини кои ги обезбедуваат лица со соодветна дозвола	Полицијата или овластени службеници

Табела 3. Правно регулирање на одредени сегменти во однос на средства за принуда и огнено оружје и контрола и надзор во некои земји од ЕУ¹⁰⁵

Од прикажаниот табеларен приказ може јасно да се воочат, како разликите така и идентичните законски основи, кои ја регулираат областа на приватната безбедносна индустрија во некои земји од Европската Унија во однос на издавањето лиценци за работа, услови за вработување, обука и траење на истата, примена на средства за принуда и огнено оружје како и контрола на приватната безбедносна индустрија.

Секако, потребно е да бидат воспоставени насоки кои ќе дефинираат кога и во кои случаи ќе постапуваат компаниите од приватниот безбедносен сектор, а кога државниот сектор, во прв ред полицијата како најистурен дел. На овој начин би се овозможила комплементарност на приватниот и државниот безбедносен систем кои имаат заеднички именител – безбедноста, а би се избегнала можноста на нивна конкуренција.

¹⁰⁵ Ибид

Безбедносните проверки кои се предвидени во низа земји од ЕУ треба да бидат спроведени пред да бидат дадени дозволите за работа или лиценците, односно пред компаниите да се стекнат со потребните овластувања. На овој начин би се обезбедила гаранција дека сите вработени, од раководните структури до работниците немаат кривични досиеја, одговорности за кршење на човековите права и сл.

На крајот секоја компанија треба постојано да води и да ги ажурира списоците како на старите така и на нововработените и истите да бидат транспарентни за увид на инспекциите од државните органи за контрола и надзор на овој сектор.

2.2. Регулирање на приватната безбедносна индустрија со Монтреух документот - Montreux Document

Иако, во моментот, на ниво на Европска Унија не постои хармонизирана правна рамка која го регулира приватниот сектор за безбедност, сепак одредени широко прифатени стандарди претставуваат основни насоки. Предлог законите содржат и краток преглед на стандарди и искуства во приватниот сектор за безбедност во земјите од Европската Унија.

Еден од основните меѓународни документи кој ја регулира приватната безбедносна индустрија е Montreux Документот, а истиот е резултат на заедничка иницијатива од 2006 година на Швајцарија и Меѓународниот комитет на Црвениот крст (ICRS). Документот дава насоки, односно ги потсетува државите на обврската која значи дека компаниите кои нудат услуги во доменот на приватното обезбедување како и нивните вработени да мораат да постапуваат во согласност со меѓународното право во сите случаи кога од било кои причини се ангажирани во вооружени судири. Понатаму, Документот¹⁰⁶ во членот 22 од Глава Е, ја предвидува обврската за компаниите од приватно обезбедување да делуваат во согласност со меѓународното хуманитарно право или човековите права кои ги налагаат националните закони. Со ова приватниот безбедносен сектор се поставува на основа на широка законска рамка, што во принцип значи дека и во случај кога не постои конкретна и јасна правна

¹⁰⁶ The Montreux Document . On pertinent international legal obligations and goods practices for States related to operations of private military and security companies during armed conflict, Montreux, 2008

регулираност која е специфично наменета за приватната безбедносна индустрија, сепак овој сектор е правно уреден со примена на други закони кои во основа уредуваат други приватни сектори, а со кои приватната безбедност има допирни точки.

Понатаму, третото поглавје од Документот во кое се предвидени критериумите за селекција на лицата кои се вработуваат во компаниите кои нудат услуги од приватно обезбедување, помеѓу останатото во членовите 5 - 13 повикуваат на адекватни безбедносни проверки, особено во случаите на користење на оружје во текот на вршењето на должноста, понатаму се потенцира потребната обука и поседување на лиценца за работа, прецизно одредување на начинот на набавка и употреба на опремата, придржување кон широката правна рамка како и постоење на внатрешни законодавни механизми за одговорност и контрола и сл.

Montreux Документот е еден од основните меѓународни документи кој на некој начин ги поставува стандардите за функционирање на компаниите од приватниот безбедносен сектор, односно за регулирање на приватната безбедносна индустрија.

2.3. Конфедерација на Европските безбедносни служби (Confederation of European Security Services-CoESS)

Помеѓу публикациите кои се издадени од Конфедерацијата на Европските безбедносни служби особено се истакнуваат принципите за минимално потребни услови за работа на приватните безбедносни компании на ниво на Европа. Така, Прирачникот издаден од Конфедерацијата на Европските безбедносни служби во соработка со Европската синдикална федерација за услуги и комуникација (UNI Europa), за организациите кои издаваат договори за нудење на услуги за приватно обезбедување служи како извор на почетни информации, но и како средство за обука на лица кои се одговорни за склучување на договори во правното лице како и креирање на критериуми за квалитет кои помагаат при идентификација на компании кои нудат висок квалитет на услуги за приватно обезбедување.¹⁰⁷ Основната цел на Прирачникот е да ги образложи и дефинира сите услови кои се потребни за склучување на договори

¹⁰⁷ Selectig Best Value - A Manual for Organisations Awarding Contracts for Guarding Services. CoESS, 2000

на компаниите кои нудат услуги на приватно обезбедување со нагласена потреба за квалитет во споредба со потребите за прифатливи цени. Поради ова, Прирачникот ја истакнува опасноста од склучувањето на договори на понудувачи со најниски цени поради воочените последици кои вклучуваат слабеење на системската инфраструктура, па токму изборот на понудувач со најниска цена значи избор на понудувач кој ќе се стреми да ги намали трошоците со ангажирање на евтина работна сила што пак има негативни последици на мотивацијата на вработените. Во оваа насока, намалувањето на платите на вработените, промена на договорите од работен однос на определено време или скратено работно време како и избегнувањето на колективните договори се честа појава, при што во трката за нудење на што поевтина услуга од една страна сигурносните механизми се намалуваат и стануваат луксуз, а од друга страна безбедносниот ризик се зголемува како за клиентите така и за граѓаните.¹⁰⁸ Токму затоа, Прирачникот може да служи како насока и водич за класифицирање и избор на компанија со најдобар квалитет, при што земајќи предвид дека сите наведени проблеми се присутни во приватната безбедносна индустрија.

2.4. Меѓународно правило за служба на приватниот безбедносен сектор (International Code of Conduct for Private Security Service Providers- ICoC)

Кога станува збор за правно регулирање на приватниот безбедносен сектор, особено значајно е да се спомене и Меѓународното правило за служба или кодекс на приватниот безбедносен сектор,¹⁰⁹ кој е промовиран од страна на Владата на Швајцарија како повеќестрана иницијатива која има основна цел - разјаснување на меѓународните стандарди на приватниот безбедносен сектор како и подобрување и зголемување на одговорностите на таквите компании и надзорот на истите. Во оваа смисла, Кодексот повикува на принципите кои се базирани на човековите права за одговорно нудење на услуги за приватно обезбедување. Таквите правила подразбираат услови за употреба на сила, забрана за мачење, трговија со луѓе и други злоупотреби на

¹⁰⁸ U korak sa privatnim sektorom bezbednosti, Regulisan privatni sector bezbednosti: bezbedniji zivot gradana –Izvestaj centra za evroatlanske studije, novembar 2013, str.18

¹⁰⁹ <http://www.icoca.ch/>

човековите права како и специфичните насоки во поглед на управувањето со компаниите, вклучително избор на кадар, употреба и раководење со оружје како и интерни обработки на жалби и постапување по истите. Понатаму, во Глава G, Кодексот повикува на конкретни обврски во поглед на управувањето и раководењето, поседувањето на соодветни дозволи - лиценци за извршување на работи од областа на приватното обезбедување, менталната и физичката подготвеност на вработените како и безбедносните проверки, а за лицата кои ракуваат и употребуваат оружје, Кодексот одредува посебни обуки и процедури.¹¹⁰ Исто така, Кодексот повикува и на основање на посебни механизми за постапки по жалби во случаи на кршење на прифатените уредби и прописи. Секако, ова подразбира процедури за пријави на непрописно или незаконско однесување на вработените во приватниот безбедносен сектор, јавно достапни детали и информации за механизми за постапките по жалби, истраги и соработки во официјални истраги, дисциплински мерки и заштита на лица кои пријавуваат непрописно или незаконско однесување. Ваквиот Кодекс на однесување е втемелен и во низа национални законодавства на државите со што правно се регулира доменот кој е тема на интерес.

3. Контролата на безбедносниот сектор во ЕУ

Контролата, како универзална менаџерска функција, е неопходна бидејќи ги посочува евентуалните отстапувања,¹¹¹ грешки и слабости во работењето на самата организација или институција кои понатаму можат да послужат како основа за корекции во работата. Имено, успешната контрола е детерминирана од самото познавање на нејзината суштина.¹¹² Значајно е да се потенцира и нејзината превентивна функција,¹¹³ која би рекла дека е суштината на контролата. Превентивната дејност се препознава во доменот на позитивното влијание што го има контролата над контролираните субјекти, бидејќи истите кога се свесни дека постои систем на контрола настојуваат да работат во согласност со правните норми.

¹¹⁰ International Code of Conduct for Private Security Service Providers 2010, p.11-15, достапно на: http://www.icocpsp.org/uploads/INTERNATIONAL_CODE_OF_CONDUCT_Final_without_Company_Names.pdf

¹¹¹ Hantington, S., *Vojnik i država – teorija i politika civilno – vojnih odnosa*, Prometej, Zemun, 2004, str.172

¹¹² Бакрески О., *Контрола на безбедносниот сектор*, Скопје 2008, стр.41

¹¹³ Милков, Д., *Управно право III- Контрола управе*, Правни факултет-Нови Сад, 2010, стр. 9

Согледувајќи ги сите позитивни и негативни страни на контролата може да се подвлече дека контролата е составен дел од безбедносниот сектор, односно сè што се работи мора да биде и контролирано. За разлика од останатите општествени сектори, безбедносниот сектор се карактеризира со можности за примена на посебни овластувања и примена на мерки и активности со кои може да се ограничат или загрозат човековите права и слободи. Токму затоа, демократската контрола е еден од клучните фактори за степенот на демократизација на општествата,¹¹⁴ односно, набљудувајќи ја контролата како раководна функција, може да се каже дека претставува активност на следење и надзор на организационите елементи и увид дали се реализирани поставените задачи, со цел да се пронајдат разликите помеѓу планираните активности и нивната реализација во моментот на извршувањето или по завршувањето на задачата.¹¹⁵ Имено, контролата сама по себе не претставува засебна цел, туку овозможува воочување и отстранување на евентуални грешни околности, во спротивно би се делувало само репресивно односно единствена мерка би била примена на одредена санкција, при што превентивната функција би изгубила секаква смисла.¹¹⁶

Токму, целта на контролата на безбедносниот сектор, во суштина, е двострана. Имено, од една страна се обезбедува законитост во работата и остварување на правните интереси во рамки на правниот поредок, а од друга страна се овозможува заштита на граѓаните и организациите од правни акции на одредени сегменти на безбедносниот сектор.¹¹⁷ Не ретко се случува кога ќе се спомене контролата над безбедносниот сектор да се добие впечаток на негативен став, односно истата се интерпретира како појава на ограничување, набљудување, принуда, присила, забрани и слично, но од друга страна во позитивна конотација контролата подразбира како одговорност така и надзор од страна на соодветен воспоставен авторитет.¹¹⁸ Па така, колку општеството е повеќе изградено, толку повеќе може да се зборува за остварување на демократската контрола на безбедносниот сектор, односно постоењето на контролата е од особено значење и за легитимитетот на безбедносниот сектор и

¹¹⁴ Hantington, S., *Vojnik i država – teorija i politika civilno – vojnih odnosa*, Prometej, Zemun, 2004, str.188

¹¹⁵ Стевановић, О., *Руковођење у полицији, Полицијска академија*, Београд, 2003, стр. 207

¹¹⁶ Милков, Д.: *Управно право III- Контрола управе*, Правни факултет -Нови Сад, 2010, стр. 9

¹¹⁷ Бакрески О., *Основи на безбедносниот менаџмент*, Скопје, 2011, стр.264

¹¹⁸ Бакрески О., *Контрола на безбедносниот сектор*, Скопје, 2008, стр.47

придонесува за позитивен однос на граѓаните и јавноста кон функциите и задачите кои ги извршува овој сектор.¹¹⁹

Денешниот степен на развој подразбира дека секоја современа држава има современ и уреден безбедносен систем што значи и различна улога на приватниот безбедносен сектор која е одредена но и законски ограничена. Тоа значи дека правото е основа, но и граница на постапување на сите субјекти во општеството, а тоа не ја исклучува приватната безбедност. Имено, во современите демократски држави во однос на правното регулирање на приватната безбедносна индустрија се оди до таму што се напушта моделот на контрола кој се заснова на склучување на договори со клиентот и се почесто се применува моделот на контрола од страна на самата држава. Може да се каже дека ваквиот модел ги има истите елементи кои државата ги користи кога е во прашање контролата на државниот сектор односно полицијата, војската и сл. Направените анализи на оваа тема укажуваат на фактот што прашањата кои се однесуваат на контролата на приватниот безбедносен сектор можат да бидат правно регулирани на типично европски начин,¹²⁰ но секако можни се и сосема други пристапи и различни комбинации кои го регулираат овој сектор. Имено, регулирањето на приватниот безбедносен сектор во Европа во голема мера зависи од одредените функции и дефиниции кои се дадени за полицијата и приватните безбедносни служби во различни европски земји. Во националните законодавства за оваа тема се извршени значајни промени и реформски процеси, а за тоа значаен придонес имаат Европската конфедерација на безбедносните служби (Confederation of European Security Services-CoESS) како и Унијата на меѓународни мрежи (the Union Network International-UNI), при што евидентни се значајни разлики. Во оваа смисла, некои европски земји како што се Франција, Португалија, Финска, Данска и Шпанија имаат строги и сеопфатни методи на контрола на приватниот сектор за безбедност. Останати земји како Германија, Италија и Австрија имаат само наративно дефинирани прописи за контрола. Разликата може да се види и во фактите согласно кои низа земји имаат закони који ја контролираат приватната безбедност уште во раните седумдесетти години од XX век, а законодавците во Велика Британија и Ирска долго се залагале за саморегулирање и контрола во овој сектор, па прецизните законски темели кај истите се втемелени дури во 2001 година. Меѓутоа евидентниот развој и експанзијата на приватната безбедносна

¹¹⁹ Ибид стр.47

¹²⁰ Стајик Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад, стр. 187

индустрија ги активира низа европски земји да пристапат кон проактивно регулирање на приватната безбедносна индустрија. Ваквиот пристап е најразвиен и кај Германија и Велика Британија, меѓутоа интересно е тоа што истиот пристап го имаат регулирано на различен начин. Имено, Велика Британија во текот на приватизација на безбедносниот сектор имала особена доверба во компаниите, германската администрација обрнала особено внимание на ова поле со што настојувала да ја одржува контрола низ јавно - приватно партнерство и строги законски регулативи.

Анализите кои се направени во однос на избор на најдобар модел за контрола укажуваат на фактот дека контролата со склучување на договори не дава добри резултати, а како проблеми се наведени¹²¹:

- Губење на ефикасност на контролата;
- Недоволна транспарентност;
- Недоволна одговорност.

Согласно ова, контролата по пат на склучување на договори може да биде подложена на критики и во однос на фактот што истата не ја врши политичката власт во согласност со интересите на граѓаните и општеството. Затоа, целосната правна регулираност се смета за погоден механизам за решавање на евидентираниите проблеми. Сепак, искуствата се недоволни со тоа што недостасува директен увид во ефикасноста на различните правни норми во однос на контролата на приватната безбедност од страна на политичката и јавна власт. На ова секако треба да се додаде фактот што е евидентен притисокот внатре во Европската Унија со цел да се усклади регулирањето на приватната безбедносна индустрија, со што би се елиминирале недостатоците кои произлегуваат од разликите во националните решенија кои ја регулираат областа на контрола на овој сектор. Во оваа насока Комисијата за превенција на криминалот и кривичното правосудство укажува на потребата и значењето од ефикасен надзор и контрола над приватниот безбедносен сектор од страна на надлежни државни органи со што би се обезбедила сигурност дека истите нема да бидат злоупотребени. Комисијата ги повикуваат државите на следново:

- Да ја истражат улогата на службите на својата територија;

¹²¹ Ибид стр.192

- Да ја проценат усогласеноста на својата работа со националните закони и политичките процеси;
- Да направат проценка за придонесот на таквите служби во однос на превенција на криминалитетот и безбедноста на заедницата и
- Да утврдат дали националното законодавство обезбедува адекватен надзор над тие служби.¹²²

Во основа, контролата над приватниот безбедносен сектор треба да обезбеди гаранција дека приватните компании од безбедноста ги почитуваат и се придржуваат до законски поставените норми, како и да се обезбеди гаранција дека истите не ги злоупотребуваат своите овластувања особено кога се во прашање човековите права. Во оваа смисла голем број на меѓународни извештаи, декларации, модели, нацрт - закони и публикации даваат насоки или обврзувачки стандарди во однос на ефикасно регулирање и контрола на приватниот безбедносен сектор. Такви насоки пред сè се содржани во:

- Извештаите на Центарот за контрола на малокалибарско и лесно оружје за Југоисточна и Источна Европа (Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control of Small Arms and Light Weapons-SEESAC) за приватните безбедносни компании во југоисточна Европа;¹²³
- Сараевскиот Кодекс на постапување на приватните безбедносни компании и дополнителните сараевски насоки за нудење услуги на приватно обезбедување (Sarajevo Code of Conduct for Private Security Companies, and accompanying Sarajevo Client Guidelines for the Procurement of Private Security Companies);¹²⁴
- Заедничка декларација на Европскиот Сојуз на безбедносни служби (The Joint Declaration of the Confederation of European Security Services - CoESS);¹²⁵

¹²² Стајик Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад, стр.192

¹²³ <http://www.seesac.org/>

¹²⁴ Sarajevo Client Guidelines' for the Procurement of Private Security Companies, SEESAC, 2006

¹²⁵ <http://www.coess.org/>

- Европска федерација на синдикати за европска хармонизација на закони кои се однесуваат на приватниот сектор за безбедност (the European Trade Union Federation - UNI-Europa, on the European Harmonization on Legislation Governing the Private Security Sector) и
- Моделот на Статутот на Меѓународната асоцијација за безбедност и истражување за уредување на работата на вработените и работодавачите во приватниот безбедносен сектор (the International Association of Security and Investigative Regulations Model Statute for the Regulation of Private Security Officers and their Employers);

Накратко, не ретко се случува за контролата и надзорот на приватните безбедносни компании да бидат надлежни институциите кои се надлежни и за самиот сектор. Во одредени случаи ваквата надлежност е делегирана на локалните власти, односно на полицијата, имено, полицијата во одредени држави има право да врши редовна и вонредна контрола, при што може да одзема дозволи и лиценци за работа и да поднесува кривични пријави. Во повеќето држави, приватните безбедносни компании се должни да поднесуваат редовни и вонредни извештаи за својата работа, најчесто на годишна основа, со тоа што одредени држави предвидуваат обигаторна обврска за чување на дневните извештаи од страна на приватните компании.¹²⁶ Предвидено е дека на компаниите и вработените кои нудат услуги на приватно обезбедување можат да се применуваат административни санкции кои во зависност од прекршокот или кривичното дело се движат од опомена, суспензии до одземање на дозвола за работа, па сè до кривични санкции, односно парични и затворски казни.¹²⁷

¹²⁶ A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union. Final report of a project for CoESS/UNI Europa, Version 11/4/2002

¹²⁷ Petrović P., Kontrola i nadzor privatnog sektora bezbednosti, Privatne bezbednosne kompanije u Srbiji – prijatelj ili pretnja? Beograd, 2008, str.71-75

ГЛАВА 3- Приватна безбедносна индустрија на Германија

1. Општи податоци за Германија

Германија,(германски: *Bundesrepublik Deutschland*), е сојузна парламентарна Република во Европа. Државата се состои од 16 покраини, додека главен и најголем град е Берлин. Германија покрива површина од 357.021 км², со 81,8 милиони жители и е најнаселена земја - членка и најголема економија во Европската Унија. Таа е една од најголемите политички сили на европскиот континент и технолошки лидер во многу полиња.

Германија има социјална пазарна економија со висококвалификувана работна сила, голем капитал, ниско ниво на корупција и високо ниво на иновација. Таа е најголема национална економија во Европа, четврта најголема по номинален БДП во светот. Како земја е најголем извозник во светот со 1,516 трилиони \$ во 2012 година. Извозот претставува повеќе од една третина од националниот производ. Во 2013 година, Германија го забележала највисокиот трговски суфицит во светот, вреден 270 милијарди \$. правејќи ја најголем извозник на капитал во глобални рамки. Бруто - домашниот производ во Германија во просек изнесува 2.665.8 милијарди долари годишно.

Согласно податоците кои се достапни ќе бидат презентирани најважните статистички аспекти во однос на приватниот безбедносен сектор. Така, просекот на безбедносните сили по жител: изнесува 1/484, просекот на полициски сили по жител: 1/326.

Годишниот промет кој е остварен за 2009 година во приватниот безбедносен сектор изнесува 4,39 милијарди долари, а забележлив е постојан раст на истиот на годишно ниво. Така просечниот раст во 2004 споредбено со 2003 година изнесува 3.2%; Просечен раст во 2005 споредбено со 2004 година 5.09%; Просечен раст во 2006 споредбено со 2005 година 0.97%; Просечен раст во 2007 споредбено со 2006 година 2.88%; Просечен раст во 2008 споредбено со 2007 година 4.43%; Просечен раст во 2009 споредбено со 2008 година 2.01%; Просечен раст во 2010 споредбено со 2009 година 3.7%, за останатите години нема достапни валидни податоци, но од изложените јасно се гледа растот од приватниот безбедносен сектор и профитот кој се остварува од истиот.

Во 2010 година вкупниот пазар во Германија бил контролиран, односно во него учествувале трите најголеми компании од приватниот безбедносен сектор и тоа со цели 21%. Така, распределба на годишниот промет во 2010 година според видовите на безбедносен сектор:

- Обезбедување на лица и објекти: 285 милиони долари;
- Аеродромско обезбедување и контрола: 219 милиони долари;
- Транспорт на пари и скапоцени средства: 439 милиони долари;
- Мониторинг - систем и следење и набљудување: 219 милиони долари;
- Обезбедување на воени објекти, јавни установи: 239 милиони долари;

Број на специјални блиндирани возила кои биле во употреба во 2010 година, од страна на приватниот безбедносен сектор за транспорт на пари и скапоцени предмети, изнесува дури 2.500 возила.¹²⁸

¹²⁸ Private security services in Europe, CoESS Fact and Figures, 2011, p.52

2. Безбедносна индустрија на Германија

Со цел да се даде целосна слика на темата која се истражува, односно точно да се одреди приватната безбедносна индустрија во Германија, со сите законски решенија, како и права и обврски кои произлегуваат од истите, неопходно е накратко да се спомене вкупниот безбедносен сектор на Германија и нејзината одбранбена политика.

Кога станува збор за германските безбедносни интереси и приоритети важно е да се истакне дека истите се насочени кон зачувување на мирот, да се работи кон европско обединување, да се решаваат конфликтите со мирни средства и јакнење на системот на колективна безбедност. Во оваа рамка, мисијата на Бундесверот е дефинирана како заштита на Германија и нејзините граѓани од политичка уцена и надворешна опасност, промовирање воена стабилност и европска интеграција, одбрана на Германија и нејзините сојузници, служење на светскиот мир и меѓународната безбедност во согласност со повелбата на ООН, обезбедување помош при несреќи, спасување животи и поддржување на хуманитарни активности.¹²⁹

Во излагањето кое следи накратко ќе бидат опфатени главните „актери“ на безбедносниот систем на Германија, при што ќе се добие јасна слика за поставеноста и функционирањето на безбедносниот систем воопшто.

2.1. Одбранбен механизам

Сојузното министерство за одбрана е раководено од цивилен министер на кој му помагаат двајца државни секретари. Генералниот инспектор во одбраната е целосно одговорен за планирање на Бундесферот во Сојузното министерство за одбрана. Во таа улога генералниот инспектор, според налог на сојузниот министер за одбрана, ги утврдува задачите кои треба да се исполнат од страна на останатите организациони подрачја. Истакнатата положба на генералниот инспектор главно произлегува од неговите одговорности кон сојузниот Министер за одбрана, од одговорноста за развој на вкупната концепција за воена одбрана во смисла на политичко одредување на целите како и за нејзино спроведување по носењето на соодветните одлуки.

¹²⁹ Славевски С., Безбедносен систем, Скопје, 2009, стр.405

Вооружените сили заедно со сојузната цивилна одбранбена администрација го формираат Бундесферот.¹³⁰ Имено, секоја задача која мора да ја извршат вооружените сили, а која служи за некоја друга цел освен одбраната, мора да биде уставно одобрена и поддржана. Со ваквата одлука Уставниот суд на Германија ѝ дал можност на Сојузната влада во рамките на надворешната и безбедносна политика, вооружените сили да ги држи подготвени за извршување на задачи за одбрана на земјата во рамките на НАТО за извршување на акции во кризни моменти, но и за помош на меѓународната заедница. Во оваа смисла, одбраната на земјата која е предвидена во Уставот, не значи само одбранбена реакција на индивидуални или државно организирани напади од страна на непријателски сили.¹³¹

2.2.Разузнавачка безбедносна заедница

Безбедносните и разузнавачките служби имаат важна функција во демократските општества во заштитата на националната безбедност и слободниот поредок на една демократска држава.¹³²

Разузнавачката безбедносна заедница на Германија ја има следнава структурирана форма:

- Сојузна разузнавачка служба (Bundesnachrichtendienst-BND);
- Сојузна служба за заштита на Уставот (Bundestamt fuer Verfassungsschutz - BfV);
- Воена контраразузнавачка служба (Militaerscher Abschirmdienst-MAD).

Сојузната разузнавачка служба е формирана во април 1956 година, подоцна во Македонија позната како БНД.¹³³ Сојузната разузнавачка служба е формирана во

¹³⁰ Бакревски О., Координација на безбедносниот сектор – искуства и практики, Филозофски факултет, Скопје, 2005, стр.89-91

¹³¹ Wolf P., О правним I социјалним основима egzistencije i zadacima njemačke vojske, Polemos, Časopis za interdisciplinarna istraživanja rata I mira, Hrvatsko sociološko društvo I Jesenski & Publishing house, Zagreb, 2001, str.46

¹³² Борн Х. и Ли И., Создавање отчетно разузнавање:Правни стандарди и најдобра практика за надзор над разузнавачките агенции, Осло, 2005, стр.19

¹³³ <http://media.mk/> - БНД-дете од брак помеѓу Вашингтон и генералите на Вермахсот, 2014

Западна Германија и во тој период била составена од припадници на нацистичкото разузнавање. Од нејзиното основање па до денес, БНД станува клучна разузнавачка структура на Германија и организационо е потчинета на федералниот уред на Канцеларот. Во нејзината внатрешна организациона поставеност постојат шест оддели или управи. Надлежностите на сојузната разузнавачка служба се таксативно наброени и опфаќаат:

- Прибирање информации во странство кои можат да бидат од значење на Федералната влада и да и помогнат во донесувањето на одлуки;
- Аналитички активности спроведувани од страна на собирачки и аналитички канцеларии кои ги поддржуваат основните странски разузнавачки мисии;¹³⁴
- Преслушување само на телекомуникациите надвор од земјата и др.работи кои се дефинирани во Директот на Владата.

Сојузната служба за заштита на Уставот е контраразузнавачка служба која организационо е под Министерството за внатрешни работи на Германија. Во остварувањето на основната надлежност оваа служба има овластувања да го заштитува уставниот и демократски поредок на државата, па во тој правец ги истражува противуставните активности кои се насочени кон рушење на системот, националните безбедносни приоритети и витални интереси. Посебен акцент е ставен на следењето и откривањето на екстремистички активности и мрежи како и нивните носители како и активности кои се насочени кон насилно рушење на уставниот поредок.¹³⁵

Сојузниот уред за безбедност на информатичката технологија е организациона единица која е основана во 1990 година во рамките на Сојузното министерство за внатрешни работи и првенствено е задолжено за остварување на безбедноста на информатичката технологија.¹³⁶ Надлежностите на оваа служба се: развој на критериуми за процедурите и средствата за испитување и оценување на безбедноста на информатичките системи; испитување на безбедносните ризици од примена на информатичката технологија; давање помош на федералните уреди задолжени за

¹³⁴ Laguer W., A world of secrets, New York, 1985,p.216

¹³⁵ Славеvски С., Безбедносен систем, Скопје, 2009, стр.406

¹³⁶ Котовчевски М., Современи разузнавачки служби, Скопје, 2002, стр.241

попечување и следење на криминалните дела, како и давање на поддршка на другите уреди кои се задолжени за информатичката безбедност на федерално ниво.

Разузнавачкиот уред на Бундесверот, заедно со Воената разузнавачка служба ги претставуваат двете разузнавачки организации кои дејствуваат во рамките на Министерството за одбрана и се задолжени за собирање на информации и податоци за процена на странски вооружени сили.

Воената контраразузнавачка служба е одговорна за безбедноста на вооружените сили, па со таа цел собира информации и податоци за нивна безбедносна заштита како и презема активности за откривање на разузнавачки активности од странски држави во Германија.¹³⁷

Што се однесува до активностите на Федералното биро за заштита на уставот (Bundesamt für Verfassungsschutz), Воената контраразузнавачка служба (Militärischer Abschirmdienst) и Федералната разузнавачка служба (Bundesnachrichtendienst), Федералната влада треба да биде подложна на надзор од страна на Парламентарниот контролен одбор (Parlamentarisches Kontrollgremium). Понатаму, Федералната влада треба на Парламентарниот контролен одбор да му доставува детални информации за општите активности на органите како и за операциите кои се од посебен интерес. На барање на Парламентарниот контролен одбор, Федералната влада мора да доставува извештај и за другите операции. Како дел од својата обврска да доставува информации, Федералната влада мора, ако тоа се побара од неа, да му дозволи на Парламентарниот контролен одбор да врши проверка на документите и досиејата на агенциите, да разговара со вработените во агенциите како и да му овозможи на одборот посета на агенциите.¹³⁸

2.3.Полициски систем

На ниво на сојузната држава е воспоставено Сојузното министерство за внатрешни работи на чие чело стои министер кој за својата работа како и за работата на Министерството е одговорен пред сојузниот Канцелар. Во составот на Министерството за внатрешни работи, односно организационата структура на

¹³⁷ Славевски С., Безбедносен систем, Скопје, 2009, стр.407

¹³⁸ Акт за парламентарна контрола на разузнавачките активности од страна на Германската Федерација, Акт за Парламентарниот контролен одбор (PKGrG), Германија, април 1978 година

Министерството за внатрешни работи ја сочинуваат: Сојузна служба за заштита на Уставот; Сојузен криминалистички уред; Служба за заштита на сојузните граници како и две воспоставени служби во рамките на посебните одделенија на Министерството.¹³⁹ Политичко – уставната соработка меѓу сојузната држава и покраините, создаваат посебен амбиент за да можат полициските сили да функционираат со голем степен на координација, особено кога станува збор сложени безбедносни околности и операции.

3. Стратегиски концепт за одбрана на Германија

Новата стратешка ситуација во Европа и надвор од неа имаат извршено силно влијание на рedefинирањето на безбедносната политика во Германија. Со оглед на бурните реакции во однос на ангажирањето на германската војска во операции надвор од Германија и надвор од НАТО просторите, Уставниот суд на Германија во 1994 година донел одлука со која заклучува дека германската војска може да учествува во операции надвор од државните граници на Германија и НАТО, но за секој конкретен случај за тоа мора да одлучи парламентот.

Безбедносната политика на Германија се темели на мултикултурализам и дипломатски начин на решавање на меѓународните кризи со примена на сеопфатен пристап во одбрана на националните интереси. Основната мисија на војската во Германија е одбрана на националната територија, понатаму активно учество во операциите на воспоставување во одржување на мирот во рамки на НАТО и Европската Унија како и давање на поддршка на хуманитарните и мировни операции во рамките на ООН. Имено, согласно Уставот на Германија, во мирни услови врховен командант на војската е Сојузниот министер за одбрана, додека во услови на воена или вонредна состојба таквата надлежност ја презема Канцеларот.¹⁴⁰ Евидентен е сеопфатниот концепт на Германија се заснова на мултикултурализам со акцент на прашањата во врска со употреба на силите во меѓународното опкружување. Така ООН, НАТО и ЕУ се потенцираат како основна рамка на мултикултурна употреба на различни воени и не воени сили во сеопфатен пристап.¹⁴¹

¹³⁹ Masleša R., Teorija i sistemi sigurnosti, Sarajevo, 2001, str.600

¹⁴⁰ Кековић З., Системи безбедности, Београд: Факултет безбедности, 2009, стр. 307–309.

Одбранбените политички насоки во Министерското упатство (Defence Policy Guidelines, 2011) се насочени кон стратегискиот пристап на војската во Германија во насока на извршување на мисијата и задачите. Ваквиот документ поблиску е дефиниран со сеопфатниот пристап за заштита на националните интереси кои вклучуваат политички и дипломатски иницијативи, економски мерки, политики за развој, полициски мерки како и хуманитарни, социјални и воени мерки. Споменатиот сеопфатен пристап и мерките кои се вклучени во истиот може да се обезбеди исклучиво со делување на компетентни национални институции, сеопфатни активности на Владата како и преземање на мерки и одговорности кои се предвидени во Уставот.¹⁴² Вака поставениот систем на одбранбена политика во Германија значи дека националното ниво на амбиција и исполнување на поставените Уставни одредби, го одредува и нивото на квалитет на воените способности на Бундесферот за извршување на мисијата и задачата. Така воените способности се планираат во согласност со безбедносните потреби, оперативните потреби, персоналот со кој се располага, материјалните и финансиските ресурси. Додека пак соработката, стандардизацијата и интероперабилноста на Бундесферот со НАТО и ЕУ се претпоставки за непрекинато унапредување на воените способности. Со давањето на посебно значење како на воените способности, така и на безбедносниот систем воопшто во Уставот на Германија, општата воена обврска е задржана, иако обврската за служење на воениот рок е суспендирана.¹⁴³

¹⁴² Мачкић Б.Р., Стратегијски концепт одбране Републике Србије, стр.220

¹⁴³ Defence Policy Guidelines, Berlin: Federal Ministry of Defence, 2003; Стр. 1–11

4. Приватна безбедносна индустрија во Германија

Според историските документи, во почетокот на 1430 година, во Германија имало т.н. „ноќни чувари“, чија основна задача била патролирање по улиците за време на ноќните часови.

Основањето на Hanoverian Security and Surveillance Institution – Институција за заштита и надзор во 1901 година може да се смета како почеток на безбедноста во Европа. По ова, во наредните години, се основани нови приватни компании за обезбедување чии првични задачи биле сведени на одржување на безбедноста на магацините, пристаништата и фабриките. Во 1918 година приватните безбедносни компании биле ангажирани да ги обезбедуваат и заштитат воените објекти, а подоцна развојот на приватната безбедносна индустрија бележи рапиден раст со широк спектар на активности и овластувања.

Пред Втората светска војна спектарот на активности, за кои биле задолжени приватните безбедносни компании, вклучувале позасилени патролни активности, следење на возилата, заштита на сопственоста и сл. Околу 1970 год. покрај наведените активности се додаваат и низа други, како обезбедување на метроата, патничките возови и обезбедување и одржување на редот на аеродромите.

Ваквиот брз развој на приватната безбедносна индустрија во Германија од историска гледна точка може да биде прикажан со следниве податоци: во 1960 година имало 332 компании за приватно обезбедување, во 1980 година бројот на компании достигнува до 542. Следниот чекор е забележана во 1990 година во која се регистрирани околу 899 компании, а две години подоцна во 1992 – 1.290 компании. Во 2007 година имало околу 3.400 безбедносни компании кои работат во Германија,¹⁴⁴ 2008, 2009, 2010 до 2014 година и понатаму го следи трендот на развој за денес таквата бројка да изнесува над 4.000 регистрирани компании. На растот и развојот на приватните безбедносни компании покажува и Графиконот 1. на кој се илустрирани податоци за бројот на безбедносни компании во Германија во периодот од 2000-2014 година.

¹⁴⁴ Safe trust solutions, General facts about security sector In Germany, достапно на: <http://www.safe-trust-solutions.de/home/45-allgemeine-fakten-ueber-das-sicherheitsgewerbe-in-deutschland>

Графикон 1. Бројот на безбедносните компании во Германија од 2000 година до 2013

И да не анализираме толку далеку, ако се земат предвид податоците од пред 20 години, полето на дејствување на приватната безбедносна индустрија се ограничува на давање на услуги кои се погоре споменати, за денес таквите услуги да бидат проширени и ставени на ниво на специјализирани услуги, како обезбедување на нуклеарни центри, воени објекти, обезбедување и заштита на амбасади, надзор и управување на центри за азил, алармни центри за следење и надзор на повеќе станици за безбедност и заштита, обезбедување на центри за притвор и психијатриски болници.¹⁴⁵

Сепак, ваквата споредба на податоците е направена со цел да се согледа развојот на приватната безбедносна индустрија во Германија од годините на зачеток и појава на овие компании до денешниот степен на развој и функционирање на овој сектор.

Денес приватните компании за безбедност во Германија нудат широк спектар на активности. Покрај класичните, кои спаѓаат во овој домен, вклучени се и активности од доменот на заштита на имотот и луѓето, лична заштита, обезбедување на јавни

¹⁴⁵ Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>

настани, патролни активности, заштита на аеродромите, железниците и метроата, но и активности од доменот на контрола на патиштата во насока на контрола на движење на лица и возила, понатаму заштита и обезбедување на нуклеарни центри, пристаништа и сл.

Така, на пример, приватната компанија за обезбедување „Hamburger Cruise Center“ е задолжена за обезбедување и насочување на патниците во закотвените бродови на пристаништата.

Приватната безбедносна индустрија во Германија веќе ја има прославно својата стогодишнина од постоењето. Во последните 25 години забележлив е значаен еволутивен напредок во оваа индустрија и тоа првенствено поради новите дејности како и брзиот развој на безбедносните технологии. Така, приватните компании за обезбедување на денешното ниво од својот развој нудат широк спектар на услуги како: обезбедување на згради и физички објекти, индустриски и воени објекти и инсталации, обезбедување на нуклеарни електрани, аеродроми, обезбедување на јавни собири, непосредна заштита на лица, обезбедување на транспорт на пари и скапоцени предмети, вршење на патролни активности, и сл. Генерално, Германија е позната како држава со релативно ограничени законски услови во однос на основањето и работата на компаниите за приватно обезбедување.

Според германското законодавство, државниот и приватниот безбедносен сектор, односно полицијата во прв ред, и приватната безбедносна индустрија имаат потполно рамноправен третман што претставува значаен предуслов за успешна соработка, но и императив на позитивното германско законодавство.¹⁴⁶ Овие два сектори во Германија постојано и функционално се надополнуваат, што од една страна ѝ овозможува на полицијата поквалитетно да се насочи кон остварување на нејзините основни дејности и функции, додека приватната безбедносна индустрија повеќе се насочува кон превентивните активности за спречување на кражби во објектите кои се обезбедуваат, транспорт на пари, скапоцености и хартии од вредност, обезбедување на аеродроми, воени и индустриски објекти и инсталации, обезбедување на лица, јавни собири и манифестации и сл.

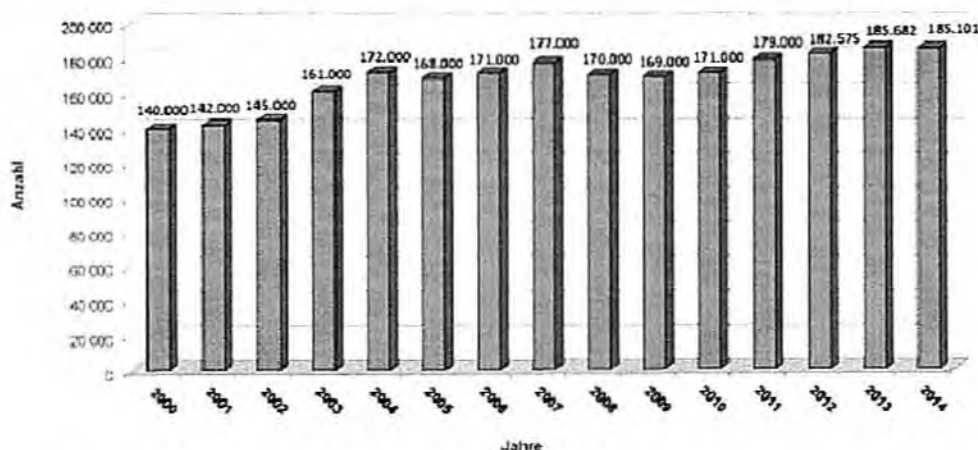
¹⁴⁶ Бошковић М., Кековић З., Обезбјеѓење лица, имовине и пословања предузеча-студија, Београд: ВШУП, 2003, стр.64

4.1. Остварени приходи од приватната безбедносна индустрија во Германија

Безбедносната индустрија во Германија опфаќа околу 185.000 вработени чиј придонес е внатрешната безбедност на Германија е повеќе од евидентен. Вкупно се регистрирани 4.000 надзорни и безбедносни компании, а бројот на таквите компании од 1994 година до денес е повеќе од двојно зголемен.¹⁴⁷ Ова несомнено говори за фактот дека приватната безбедносна индустрија е во подем. Имено во прилог на приватната сопственост и личната сигурност приватните безбедносни услуги може да се каже дека се над јавните безбедносни задачи. За ваквата теза говорат и фактите во бројки од пред неколку години. Така, во 2010 година, над 170.000 работници биле вработени во речиси 4.000 компании за безбедност во Германија. Компарацијата на овие бројки во однос на постојано намалување на бројот на полицајци во Германија (250.000), го потврдува претходното тврдење.

Beschäftigte in der Sicherheitsdienstleistungswirtschaft *1

Графикон 2. Бројот на вработените во безбедносната индустрија во Германија во временскиот период од 2000-2014

¹⁴⁷ Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000 Quellen достапно на: <http://de.statista.com/>

Од приложените податоци во Графикон 2. се забележува дека бројот на вработените во приватната безбедносна индустрија почнува да расте значително од 2003 година.

Графикон 3. Бројот на вработени во безбедносните претпријатија според покраините во Германија

Графиконот 3. јасно ги илустрира податоците за бројот на вработените во безбедносните компании анализирани според покраините во Германија.

На кратко, приватната безбедносна индустрија е во подем, при што познавачите од оваа област тврдат дека прометот во овој сектор како во 2010 година така и во годините подоцна постојано ќе се зголемува. Така, првичните пресметки на Сојузниот завод за статистика на Германија за 2010 година предвиделе дека прометот од овој сектор ќе се зголеми и ќе изнесува околу 4.5 милијарди евра,¹⁴⁸ а истиот е зголемен за 4.7 отсто во однос на претходните години.¹⁴⁹ Гледајќи од денешна перспектива ваквите првични пресметки се сосема оправдани.

¹⁴⁸ Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>

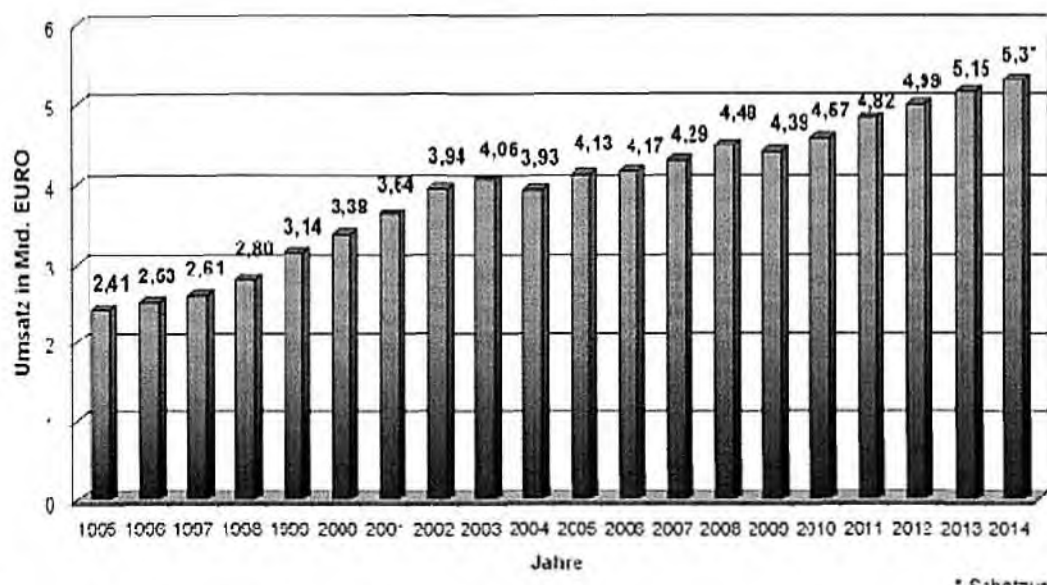
¹⁴⁹ IHK-Industrie-und Handelskammer Frankfurt am Main, достапно на: http://www.frankfurt-main.ihk.de/branchen/wirtschaftsberatung/compliance_unternehmenssicherheit/sicherheitsgewerbe/

Ваквите податоци се јасно илустрирани во Графиконот 4. на кој јасно се гледа прометот на безбедносната индустрија во период од 1995 до 2014 година.

BDSW

**Umsatzzahlen der Wach- und Sicherheits- bzw.
Geld- und Wertdienste**
(in Mrd.)

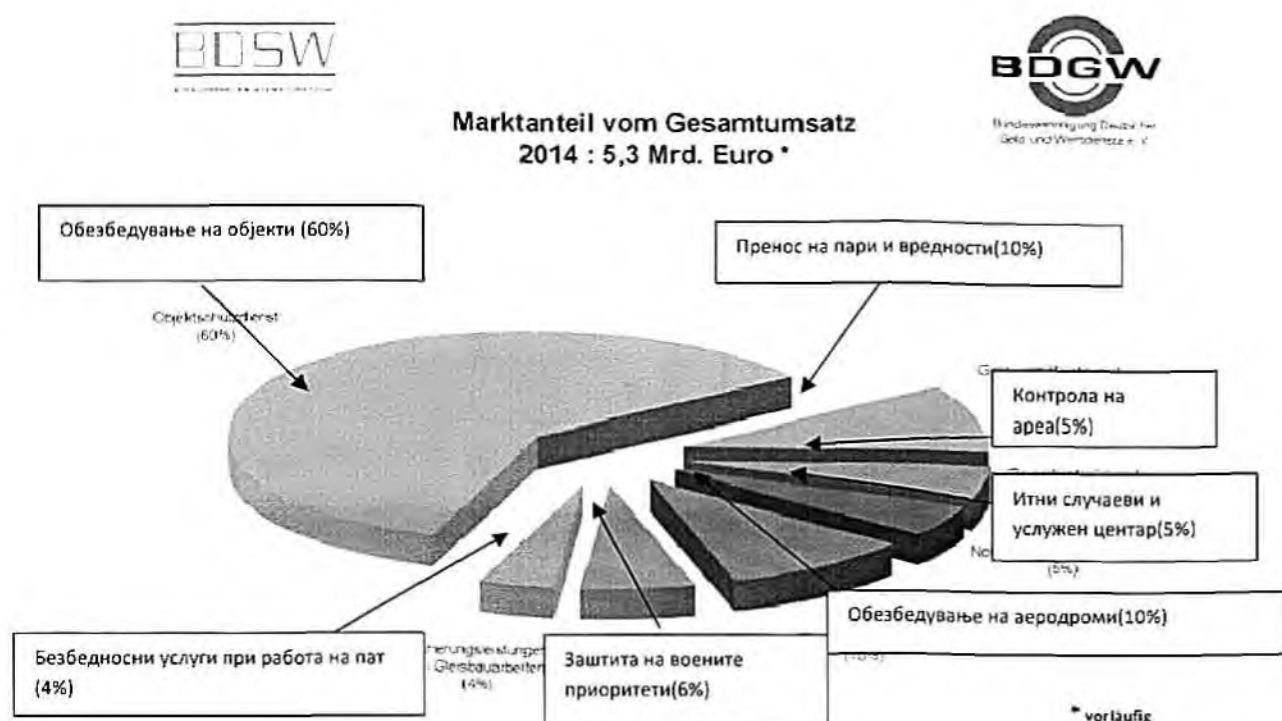
Графикон 4. Износ на промет изразен во милијарди евра што го има достигнато безбедносната индустрија во Германија од 1995 до 2014

Во оваа насока Федералниот завод за статистика покажува дека безбедносните компании во Германија во 2013 година имаат остварен приход од 5.15 милијарди евра. Услугите како обезбедувањето на објекти, аеродроми како и пренос на пари и вредни предмети се трите најважни услуги кои се наоѓаат на приватниот безбедносниот пазар и заедно имаат удел од 80% на пазарот за такви услуги.

Во 2013 година во Германија околу 4.000 служби од безбедносната индустрија остварија заработка од околу 5.1 милијарди евра, односно 43% од вкупниот промет или околу 11.9 милијарди евра е во доменот на овој сектор.

	2009	2010	2011	2012	2013
Остварен промет (милијарди евра)	4.3	4.57	4.82	5.00	5.15
Вработени (во илјади)	169	171	175	183	185

Табела 1. Остварен промет и вработени во приватната безбедносна индустрија од 2009-2013¹⁵⁰

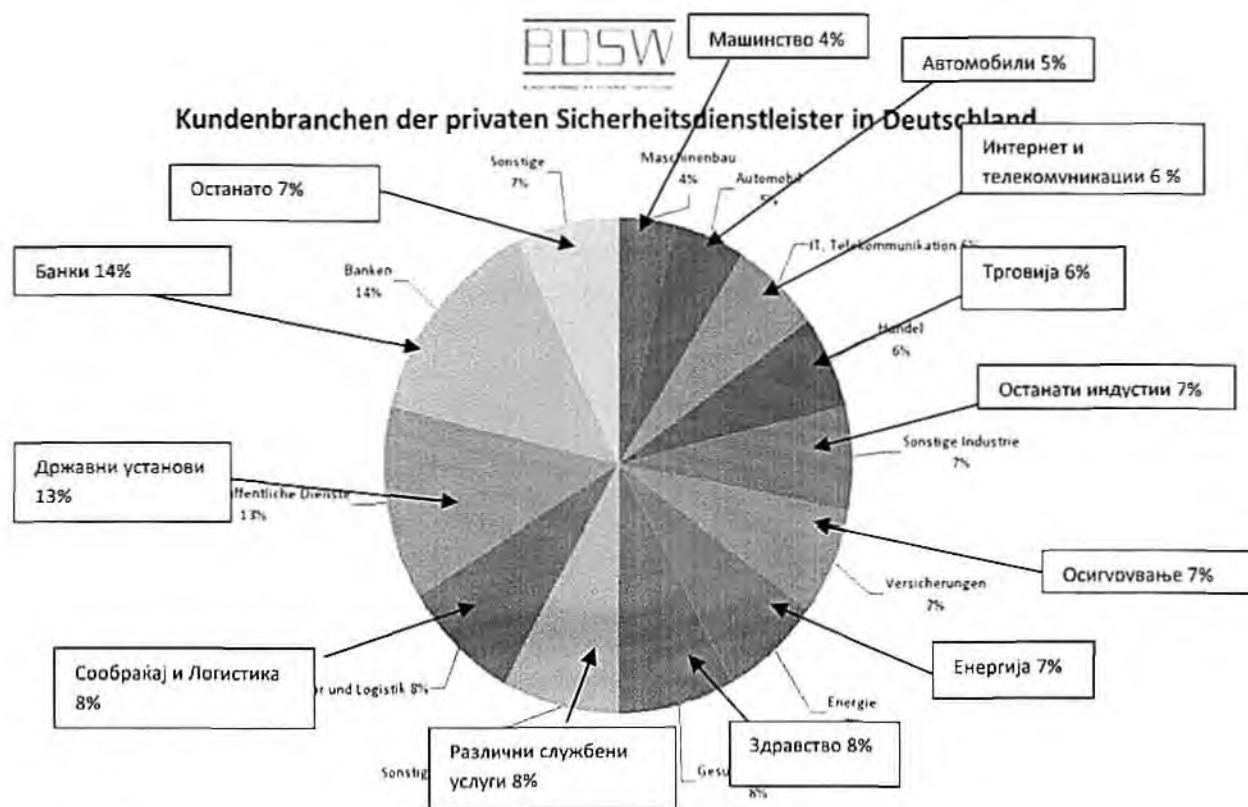

Графикон 5.Пазарен удел од вкупниот промет

Приложените статистички податоци јасно покажуваат дека стапката на раст во приватната безбедносна индустрија, во однос на остварени приходи и број на вработени, е во постојан пораст. Најголема процентуална застапеност од вкупниот промет на активностите од приватната безбедносна индустрија или 60% се

¹⁵⁰ Bundesverband der Sicherheitswirtschaft e.V. - "Federal Association of the Security Industry", status: May 18, 2014

припишуваат на активностите или услугата за заштита на имотот, а обезбедувањето на транспортот на пари вредни предмети и обезбедувањето на аеродромите учествува со вкупност од 10%. Патролните служби, итни повици и сл. е со учество од 5%, заштитата на воената инсталација има удел од 6%, и сл.¹⁵¹

Графикон 6. Корисници на приватните безбедносни услуги во Германија

Од приложените податоци се гледа дека 14% од вкупните индустрии кои користат услуги од приватната безбедносна индустрија отпаѓаат на банките, понатаму, 13% вакви услуги користат државните установи и сл.

Водечка приватна компанија од 2012 година е Секуритас Холдинг „Securitas Deutschland Holding GmbH“ со остварен приход од 644 милиони евра промет. Останати компании од оваа област со остварен значаен промет од нудење на своите услуги во

¹⁵¹ Security Essen 2014, No.1, p.1

доменот на приватната безбедносна индустрија се Коттер „Kötter Unternehmensgruppe“ со 310 милиони евра во 2012 година, 418 милиони евра остварен приход во 2014 година и предвиден раст за 2015 година, како и Нидерсахиска компанија „Niedersächsische Wach- und Schließgesellschaft Eggeling & Schorling“ со 184 милиони евра приход.¹⁵²

Понатаму, предвидениот развој на прометот на компаниите од приватната безбедносна индустрија во Германија во рамки од 2005-2016 година во просек се движи во рамки на предвидувањата и сето тоа изразено во милиони евра. Така, вкупниот промет во овој сектор во 2014 година изнесува приближно 5.7 милијарди евра, при што во оваа бројка учествуваат само претпријатија со годишен промет од давање на услуги со над 17.500 евра, што секако дава водечки резултат за разлика од други фирми.¹⁵³

4.2. Најпознати агенции за приватно обезбедување во Германија

Едни од позначајните и попознатите агенции од приватната безбедносна индустрија кои се основани и работат во Германија или пак ги нудат своите услуги на меѓународно ниво, а со тоа и во Германија се:

Securitas Deutschland Holding GmbH; (Секуритас групацијата во германија); Kötter Unternehmensgruppe (Коттер групација); H3 LLC; Praetoria (Преторија); Praesidia Defence (Праесида одбрана); Result Group и др.¹⁵⁴

4.2.1. Секуритас

Секуритас- Securitas како Шведска компанија за безбедност своите почетоци ги бележи во далечната 1934 година со само тројца вработени за денес да претставува глобален лидер во областа на безбедноста со над 310.000 вработени во над 54 земји во 5 континенти. Како глобален лидер нуди широк спектар на услуги, од специјализирани т.н. чувари или стражари до мобилни услуги, мониторинг, технички и консултантски

¹⁵² Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000 Quellen достапно на: <http://de.statista.com/>

¹⁵³ Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000 Quellen достапно на: <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/248225/umfrage/prognose-zum-umsatz-in-der-sicherheitsbranche-in-deutschland/>

¹⁵⁴ http://de.wikipedia.org/wiki/Liste_Privater_Sicherheits-_und_Milit%C3%A4runternehmen

решенија и истражувања, истите прилагодени на индивидуалните потреби на клиентите со што се дава особен придонес во сферата на безбедноста. Имено, оваа интернационална компанија своите услуги ги нуди во Северна Америка, Европа, Латинска Америка, Блискиот Исток, Азија и Африка, а имаат и децентрализирана организација со Сервис за безбедност на Северна Америка и Сервис за безбедност на Европа.

Сервисот за безбедност на Европа, како организација, нуди услуги за обезбедување од специјализирани лица со безбедносни решенија и технологии во над 27 европски земји и обезбедување на аеродромите во над 14 европски земји. Почнувајќи од 2013 година вклучени се и мобилно следење со мобилни служби наменети за мали и средни претпријатија и станбени објекти, како и аларм и надзорни уреди.¹⁵⁵

4.2.1.1. Секуритас во Германија

Securitas е најголемиот „снабдувач“ во Германија на безбедносните служби во приватната безбедносна индустрија. Нудат широк спектар на услуги кои се прилагодени според индивидуалните потреби на клиентите, со цел за реализација на повеќето ефективни решенија за безбедност.

Специјализираните чувари и безбедносни решенија се насочени кон различни сектори како автомобилството, малите претпријатија, енергетиката, културата и науката, превозот, воздухопловство, јавниот транспорт и поморство, хотели и настани, недвижен имот, како и финансиите и здравството. Имаат повеќе од 120 канцеларии на повеќе локации во Германија, со 19.000 вработени во Германија при што е исполнета основната максима на достапност.

Техничките решенија се од суштинско значење за современите безбедносни концепти. Врз основа на потребите на клиентите и нивниот буџет, оваа компанија нуди безбедносни решенија кои се комбинираат, односно нуди технологија, персонал и следење преку мониторинг - центри.

¹⁵⁵ <http://www.securitas.com/en/>

Мобилните услуги кои ги нуди оваа компанија во Германија се ефективни и секторски специфични безбедносни решенија за мали и средни претпријатија, при што мобилните безбедносни офицери им служат на клиентите во рамки на одреден регион 24 часа, 365 дена во годината. Откако пораката на алармот се потврдува како вистински, операторите на мониторинг - центри преземат мерки за интервенција.

Операторите во мониторинг - центрите, се екипирани 24 часа на ден, со над 100.000 предмети, повеќе од 50.000 алармни системи и 3.000 месечно за итни случаи и пораки за аларми во Германија. Статистиката направена од оваа компанија за Германија покажува дека се интервенира 800-пати во случај на вонредна состојба.¹⁵⁶

Во однос на обуката и образованието на персоналот оваа компанија посветува особено внимание и има значаен придонес. Во оваа насока функционира академска програма која се занимава со специфични барања и квалификации за управување. Часовите што се организираат се движат од прашања поврзани со бизнис и анализи на концепциски решенија за безбедносни теми, со што се подобруваат не само вештините и знаењата на учесниците туку се подобруваат и лидерските вештини.¹⁵⁷

Во оваа насока Секуритас групацијата во Германија има соработка со партнери за основна и дополнителна обука на вработените и апликантите. Ваквите партнерски релации се квалификувани со значење од витален интерес чија цел е да ги инспирираат луѓето да се интересираат за безбедносни прашања и да се обучат за тоа. Еден од партнерите на оваа групација во Германија во областа на основната и дополнителната обука и образование е центарот за обука Sicherheit & Service GmbH (Хамбург), во Шеверин.¹⁵⁸

4.2.2. Коттер групација - Kötter Unternehmensgruppe

Котер групацијата (Kötter Unternehmensgruppe) е бизнис групација која опстојува на Германскиот пазар повеќе од 80 години и покрај останатите услужни дејности нуди и услужни дејности од областа на приватното обезбедување и тоа мошне успешно го

¹⁵⁶ <http://www.securitas.com/de/en/about-securitas/securitas-germany/>

¹⁵⁷ <http://www.securitas.com/de/en/akademie/management-training/>

¹⁵⁸ <http://www.securitas.com/de/en/akademie/partners/training-centre-in-schwerin/>

прави. Имено од година во година бројот на вработени во овој сектор континуирано расте, а во пораст се и остварените приходи. Своите услужни дејности ги остварува на повеќе од 90 канцеларии во повеќе од 50 локации во Германија.

Во 2014 година регистрирани се околу 16.700 вработени и остварен приход од 418 милиони евра.¹⁵⁹ Поради посветеноста и професионализмот кој го нудат оваа групација е рангирана меѓу првите 15 од областа на безбедноста и меѓу првите три групации од областа на приватната безбедносна индустрија во Германија.¹⁶⁰

Во оваа насока, од областа на приватната безбедносна индустрија Котер како групација нуди обезбедување на имот и компании, обезбедување на транспорт на пари и останати вредности, обезбедување на лица и стоки, одржување на безбедноста на саеми и настани и сл.¹⁶¹

4.3. Приватни воени компании во Германија

Германија ги презела чекори кон употреба на приватните компании преку реформа на Бундесверот од средината на деведесеттите години од минатиот век. Иако германската Влада планирала воведување на пазарни механизми во Бундесферот во 1994 година, сепак намерата исто така била да се обиде да одржува непосредна контрола врз воените служби преку целосна или делумна сопственост на Владата. Направените чекори за употреба на пазарните механизми во 1994 година, Министерот за одбрана издава наредба за до воените служби повторно да се реорганизираат односно, онаму каде тоа е можно истите да се приватизираат. Значаен напредок во оваа сфера се постигнува со потпишување на т.н. Рамковен договор „иновации, инвестиции и ефикасност во Бундесверот“ помеѓу Министерството за одбрана и претставници на германската економија на 15 Декември 1999 година.¹⁶² Овој договор го имаат потпишано над 800 приватни компании во Германија кој во себе ги содржи

¹⁵⁹ www.koetter.de

¹⁶⁰ http://www.focus.de/finanzen/diverses/mittelstand-koetter-unternehmensgruppe-bleibt-zum-jubilaum-weiter-auf-kurs-200-neue-arbeitsplaetze-sorge-ueber-wachsenden-wettbewerbsdruck-durch-subunternehmer-und-sinkende-investitionssicherheit_id_3622816.html

¹⁶¹ <http://www.koetter.de/en/services/security/>

¹⁶² Bundesministerium der Verteidigung (BMVg), Die Bundeswehr der Zukunft. Sachstand der Reform, 15 Juni 2001; Bundesministerium der Verteidigung

четиринаесетте пилот - проекти за приватизација на воените служби, кои се движат од информатичка технологија, воена обука и логистика.¹⁶³

Проектите предвидени со Рамковниот договор се во форма на конвенционални воени услуги на приватни компании. Во овие конвенционални шеми Бундесверот ги има во сопственост воени средства, додека во надлежност на приватните фирми се преземањето на услуги како што се управување, работење и обука. Како и да е, само ограничен број на пилот - проекти од овој договор се успешно имплементирани.

Приватното работење на полицијата и војската, односно приватната безбедност се регулира од страна на германскиот трговски законик (*Gewerbeordnung*) од 1927, како и со посебен закон за безбедносните служби (*Bewachungsgewerberecht*) од 1995 година.¹⁶⁴

Трговскиот законик пропишува проценка и лиценцирање на услугата на компаниите, а со прописите за приватно обезбедување на услуги, кои се зајакнати во 1999 и во 2002 година (BGBl, 2002), се дефинираат понатамошни барања како што се наставни часа, писмен и устен испит на правни и други барања, осигурување и други обврски за приватни лица од безбедносните служби. Приватни воени служби како услуги исто така се регулирани од страна на трговски законик. Покрај тоа, приватните безбедносни прописи конкретно се однесуваат на приватни воени служби во однос на заштита на воени објекти. Понатаму, приватните воени служби делумно се регулирани и со надворешна трговска регулатива за контрола на извоз (*Aussenwirtschaftsverordnung*).

Приватните воени услуги, како што се обуката на персоналот кои вршат безбедносни услуги во други држави се предмет на националните контроли независно од тоа дали обуката е обезбедена од страна на германски државјани во странство или од лица за обука во Германија.¹⁶⁵

¹⁶³ E.Krahmann, Controlling Private Military Services in the UK and Germany: Between Partnership and Regulation ,2005 p.8

¹⁶⁴ BGBl (1995-2002) Verordnung über das Bewachungsgewerbe vom 7. Dezember 1995 (geändert durch Gesetze vom 16. Juni 1998 (BGBl. I 5. 1291), vom 10. November 2001) BGBl. I 5.2992) und durch Gesetz zur Änderung des Bewachungsgewerberechts vom 23. Juli 2002 (BGBl. I 8.2724), at: <http://www.mkw.security.de/bewachv.htm>; Weber, Vergleichender Überblick, p. 71.

¹⁶⁵ E.Krahmann, Controlling Private Military Services in the UK and Germany: Between Partnership and Regulation , 2005 p.17

4.3.1. Asgaard- Германска приватна воена компанија

Asgaard – Германската групација за безбедност е основана во 2007 година, во основа е германска приватна воена компанија.¹⁶⁶ Односно ASGAARD GSG е услужна компанија која е специјализирана за безбедносен консалтинг и лична заштита на меѓународно ниво. Вработените во оваа компанија се експерти од различни области - сите поранешни припадници на елитните воени единици, со што се гарантираат професионални совети и глобална имплементација на највисоко ниво. Како групација нудат советување, оперативни истражувања, обука и семинари. Поточно обезбедуваат совети и поддршка за владини и невладини организации, приватни клиенти, меѓународни бизнис компании, хуманитарни и служби за итна помош и сл.¹⁶⁷

5. Законска рамка на приватната безбедносна индустрија во Германија

Како во сите европски земји, така и во Германија, приватната безбедносна индустрија подлежи на законски прописи. Иако не постои конкретен закон кој ја регулира оваа област, сепак истата е пропишана согласно повеќе законски решенија. Така, за лицата кои аплицирале за работа во приватната безбедносна индустрија во Германија, за да добијат лиценца потребно е истите да приложат доказ до Стопанската Комора дека ја имаат завршено предвидената обука. За одредени работни места на обезбедување како обезбедување во јавните установи, покрај доказ за завршена обука апликантите мораат да приложат и докази за успешно положен стручен испит. Оттука, приватната безбедносна дејност е регулирана со Директивата¹⁶⁸ 2005/36/ЕС од Европскиот Парламент и од соодветниот Совет за признавање на професионалните квалификации од 7.9.2005 година. Германските закони целосно ја имаат имплементирано наведената Директива во националното законодавство, со што се надоврзуваат на истата и предвидуваат дека лицата кои од останатите европски земји

¹⁶⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Asgaard_%E2%80%93_German_Security_Group

¹⁶⁷ <http://www.asgaard-gsg.de/en/das-unternehmen/>

¹⁶⁸ Decision No 1554/2005/EC of European Parliament and of the Council of 7 September 2005, достапно на: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2005.255.01.0009.01.ENG

се признаени како лица кои се соодветни за работа во безбедносниот сектор можат да бидат вработени во приватната безбедносна индустрија на Германија. Директивата е особено важна и во случаи кога странски безбедносни компании ја прошируваат својата дејност и на територијата на Германија.

Како што веќе е наведено, правилата кои ја регулираат приватната безбедносна индустрија се различни во низа Европски земји. Имено, законските основи за приватна безбедносна индустрија во различни земји се различно поставени, понатаму, терминот „безбедност“ различно се дефинира од земја до земја, минималните стандарди кои треба да ги исполнуваат компаниите за да добијат дозвола за работа исто така се широко и различно поставени, во лепезата на различности се вбројуваат и критериумите за употребата на средства за принуда и огнено оружје и сл. Во оваа насока, Директивата 2005/36/ЕС од Европскиот Парламент и од соодветниот Совет за признавање на професионалните квалификации од 07.09.2005 година како и Актот за трговска регулатива на еден начин претставуваат поврзување на помеѓу различните законодавства во оваа област во земјите од Европската Унија. Сообразноста се препознава во многу сегменти меѓу кои:

- Регулацијата и утврдувањето на активностите на лицата за обезбедување;
- Обезбедување објекти и физичка заштита (куќи, продавници, индустриски капацитети и воени објекти);
- Лично обезбедување (телохранители, обезбедување на јавни настани);
- Обезбедување на јавни места и установи (аеродроми, музеи, паркови, трговски центри, театри, автобуски станици и сл.);
- Транспорт на пари и вредни предмети и сл.

Понатаму, приватната безбедносна индустрија во Германија подлежи на законска регулатива со Закон за професиите, Актот за дејности од приватно обезбедување,¹⁶⁹ Општиот закон за стопанството од 1927 година како и со Прописот за

¹⁶⁹ Комора за приватно обезбедување на РМ, достапно на:
<http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>

основање на приватни фирми.¹⁷⁰ За приватната безбедносна индустрија секако важен е и Законот за оружје, а на оваа тема се прават напори и се размислува за донесување на нови прописи за основањето и работата на приватните фирми за обезбедување.

5.1. Обврски на компаниите и апликантите во однос на добивање дозвола/лиценца за работа во приватната безбедносна индустрија во Германија

Во Германија дозволата за отворање нова агенција како и проценка на намерите на основачите е во надлежност на Стопанската комора. Секако, во оваа сфера Комората има овластувања, но и одговорности. Овластувањата се насочени кон правото да го одбие барањето и да не дозволи основање на компанијата доколку подносителот на барањето односно идниот сопственик не достави докази за поседување на доволно капитал, а одговорноста е во насока на точната процена на праведните намери на подносителот. Ваквата одговорност, односно наведениот критериум не е цврсто врзан за потврда за неосудуваност или непостоење на криминално минато на подносителот на барањето, но е повеќе од јасно дека претставува цврста основа на која може да се повика Комората и да не дозволи основање на компанијата. Согласно важечките закони кои ја регулираат оваа област на Комората и е дадено право и овластување да може во било кое време да ја испита активноста на компанијата, но и обврска да ги запознаат компаниите со важечките законски прописи што е нивно право.

Еден од основните услови кои треба да бидат исполнети од страна на барателите на дозволата, односно идните сопственици, покрај праведните намери е условот истите да не се дел од активните служби во државните органи.

Приватниот безбедносен сектор во Германија најмногу соработува и врши услуги за физички лица, односно дури 76% од вкупно склучените договори за работа се со приватниот сектор, односно со физички и правни лица од тој домен, додека само 24% од останатите договори се склучени со Јавниот сектор, односно со јавни установи, претпријатија и здруженија од јавен карактер, односно општински, државни или од регионален карактер. Бројот на оперативни часови, односно број на активни часови на

¹⁷⁰ Davidović D., Kešetović Ž. Uporedni prikaz zakonodavstva privatnog sektora bezbednosti, во Strani pravni život, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2009, стр. 245

вршење на т.н. стражарски и должности на обезбедување или мониторинг - должности од страна на приватниот безбедносен сектор, секоја година изнесува околу 320.000.000 часови што одговара на околу 2.600 години.

Бројот на активни Приватно безбедносни компании во 2009 година во Германија изнесувал вкупно 3.700. Останати активности кои се извршени од приватните безбедносни компании во Германија изнесуваат 85%, а тоа се: чистење и хигиена, рецепција, кетеринг, менаџирање и сл. додека само 15% од приватните безбедносни компании вршат дејности строго од доменот на обезбедување.¹⁷¹

Понатаму, за да може едно лице да биде вработено во компаниите за приватно обезбедување во Германија, законите предвидуваат исполнување на одредени услови. Така за апликантот да добие лиценца за обезбедување, покрај тоа што треба да биде целосно запознаен со законските прописи, туку треба да поседува и низа знаења и вештини, како: меѓучовечки вештини и знаења за однесувања во опасни и стресни ситуации, односно лицето треба да биде стабилна личност, да има способност да го контролира и менаџира стресот, да поседува говорни вештини, како и да поседува знаење за употреба и работа со безбедносната опрема од секој домен. Безбедносната опрема опфаќа: механички безбедносен систем, мониторинг - систем, системи за тревожење и известување, системи за следење, противпожарни системи и сл.

Имено, лиценца за лицата кои вршат работни должности на обезбедување на лица и објекти е законски задолжителна. Согласно податоците, вкупниот број на лица кои вршат дејности на обезбедување, односно се вработени во приватниот безбедносен сектор во Германија во 2009 година во изнесува вкупно 168.000 илјади лица. Финансирањето на процесот за вадење на лиценците и плаќањето на таксите зависи од типот на услуги, политиката на компанијата и видот на клиентите. Број на лица вработени во приватно - безбедносни компании кои работат како индивидуални правни лица - човек компанија, во полно работно време изнесува вкупно 60% од сите вработени.¹⁷²

Освен условите кои треба да се исполнат за добивање на лиценца за работа, лицето мора да има 18 години старост и да подлежат на безбедносна контрола од

¹⁷¹ Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000

¹⁷² Private security services in Europe, CoESS Fact and Figures, 2011, p.53

страна на полицијата во однос на постоење на евентуално криминално минато. Понатаму законите наложуваат обигаторна обврска и во однос на обуката на кандидатите. Предвидено е тие да поминат соодветна стручна обука во врска со релевантни прописи од граѓанско и кривично право, познавање на Законот за јавен ред и мир, стопанско право како и обука за здравствена заштита. Предвидено е обуката за лицата на терен да трае 24 часа, а за менаџерскиот тим траењето на обуката е 40 часа, што е и разбирлива разлика од причини што раководењето на компанијата како и давањето насоки во постапувањето на теренските работници е токму од менаџерите. Сертификат за посетеност на обуката добиваат сите лица кои ја посетиле обуката што не значи дека истите понатаму ќе имаат и лиценца за работа. Лиценцата се доделува само на оние кои успешно ќе ги поминат сите предвидени нивоа на обука и селекција. Обуката ја вршат професионални лица од Стопанската Комора на Германија.

Сертификатите кои ги издава Стопанската Комора во Германија се:

- Сертификат со кој се потврдува дека апликантот има завршено обука, како и
- Сертификат со кој се потврдува дека апликантот го поминал стручниот тест.

Воведувањето на обуката за оние кои сакаат професијата да ја градат во приватната безбедносна индустрија како „специјалист за безбедност и сигурност“ 2002 година претставува пресвртница во овој домен, па токму истата година во Германија се обучени над 1.700 млади луѓе и склучени речиси 1.000 договори за обука. Воведувањето на обука во овој домен претставува одговор на се повеќе комплексни прашања и барања за безбедносни задачи. Секако, воведувањето на обуката се одразува на професионалноста на приватната безбедносна индустрија, а може да се каже дека за првпат предвидува конзистентен професионален имиџ за вкупната безбедносна индустрија.¹⁷³

За обезбедување на квалитетен персонал во 2009 година се воведени два образовни и обучувачки курсеви. Едниот е наменет за обука на лица во доменот на

¹⁷³ H.Olschok, Die kriminalpolizei zeitschrift der gewerkschaftder der polizei, Sicherheitsgewerbe in Deutschland, 2012,p.2

специјална заштита и обезбедување, а другиот е наменет за обука на лица во доменот за лична заштита и обезбедување, а во 2012 година се потпишани околу 1.300 договори за остварување на ваквите професионални курсеви.¹⁷⁴

Мерките воведени од страна на безбедносните индустрија и BDWS за подобрување на квалитетот на образованието и со тоа и на квалитетот на услугата може да биде успешна ако истите се оправдаат со професионалноста и успешно завршените задачи со што секако истите ќе бидат наградени и од страна на клиентот.¹⁷⁵

Ова значи дека обучените лица се вистински инструмент за професионална иднина на приватната безбедносна индустрија, со што се оправдани очекувањата вработените да добиваат повеќе тешки и посложени безбедносни задачи.¹⁷⁶

Лицата за обезбедување задолжително носат униформа за време на работните активности. Во однос на изгледот на униформата не постојат посебни законски нормативи, само се наложува истата да биде со различни обележја од официјалната полициска униформа.

Носењето, употребата, ракувањето, чувањето и се што се однесува и е поврзано со оружјето е пропишано во Законот за оружје. За носење и употреба на оружје од лицата кои се дел од приватната безбедносна индустрија во Германија предвидено е да имаат посебна дозвола за оружје. За да се добие дозвола за носење и употреба на оружје потребно е да се помине стручен тест и тест на вештини. Согласно статистичките податоци, процентот на лица кои носат оружје, а се припадници на приватниот безбедносен сектор изнесува 6%, а во основа тоа се лица кои вршат обезбедување и заштита на транспорт на пари и обезбедување на воени објекти и инсталации. Бројот на лица со дозвола за носење на оружје во Германија во 2010 година изнесува вкупно 15.000 лица. Во однос на дозволите за оружје Германија предвидува три вида на дозволи и тоа:

- Да се поседува дозвола за да се купи оружје и истата има важност до една година;

¹⁷⁴ Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000 Quellen достапно на: <http://de.statista.com/>

¹⁷⁵ IHK-Industrie-und Handelskammer Frankfurt am Main, достапно на: http://www.frankfurt-main.ihk.de/branchen/wirtschaftsberatung/compliance_unternehmenssicherheit/sicherheitsgewerbe/

¹⁷⁶ Olschok, Die kriminalpolizei zeitschrift der gewerkschaft der der polizei, Sicherheitsgewerbe in Deutschland, 2012, p.2

- Да се има дозвола за поседување на оружје чија важност е отворена, како и
- Да се поседува дозвола за да се носи оружје чија важност е ограничена до три години и може да се обнови уште најмногу двапати за три години.

Во однос на средствата за принуда предвидено е употреба на службено куче, но само со посебна дозвола, а лицата кои се водичи на кучињата мораат да поминат посебна обука со проверка на нивните способности. Предвидено е ваквата обука и проверка да се прави секоја година.

Треба да се има предвид дека употребата на средствата за принуда и огнено оружје се особено значајна сфера во однос на заштита и почитување на основните човекови слободи и права. Затоа, предвидено е примената на овие средства да биде строго контролирана и ограничена само во случаи на неопходност, односно да биде сообразна и пропорционална на опасноста која се заканува, а истата не може да се отстрани со примена на останати средства. Во овој домен средствата за принуда и огнено оружје треба да служат како алтернативен метод.

Понатаму, постојат побарувања и во однос на начинот на идентификација на лицата кои се вработени во приватниот безбедносен сектор, така оперативниот персонал мора да носи идентификациона картичка, карта која треба да содржи име на фирма и фотографија, а вработените кои работат во јавниот сектор мора да носат идентификациона картичка со логото и името на компанијата на видливо место.

5.2. Права на вработените во приватната безбедносна индустрија во Германија согласно законите и колективните договори

Работните услови на вработените во компаниите за приватно обезбедување во Германија се предвидени и регулирани согласно низа комбинирани закони како и со колективните договори. Па така, во глобала предвидено е работниот ден на работниците да трае 8 часа, а работната недела да биде исполнета со не повеќе од 48 часа. Вработените имаат право на пауза од 30 минути во текот на денот, а оваа пауза е задолжителна ако имаат повеќе од 6 работни часа. Бидејќи Германија е поделена на

покраини, така и некои законски решенија во однос на работните часови се различно утврдени во различни покраини. Така, просечниот максимален работен ден брои 10 часа, а во федералните воени објекти работниот ден може максимално да биде исполнет и да изнесува 24 часа. Максималната работна недела е 72 часа, а максималниот број на работни часови на месечно ниво е различно регулирано во различни компании, но во просек изнесува околу 264 часа. Поточно, максималниот број на работни часови дневно, од страна на лицата вработени во приватните безбедносни компании, согласно колективниот работен договор, изнесува:

- Максимум од 12 часа во ден;
- Максимум од 72 часа во недела;
- Викенди, ноќе и празници е неограничено.

Максималниот број на работни часови дневно од страна на лицата вработени во приватните безбедносни компании, согласно националното германско законодавство, изнесува:

- Максимум од 12 часа во ден;
- Максимум од 72 часа во недела;
- Викенди, ноќе и празници е неограничено.¹⁷⁷

Во однос на месечната плата, односно заработката, истата не е детално предвидена и е различно регулирана во различни покраини. Секако месечната плата зависи од максималниот број на работни часови, од тежината на задачата која лицето ја извршува, а предвидено е лицата кои носат оружје и водачите на кучиња да земаат посебни додатоци. Така, месечна плата на лице за обезбедување со лиценца, со полно работно време, невооружен, со основи задачи, обврски и одговорности, не вклучувајќи ја прекувремената работа, работата за време на викенди, ноќна работа и сл. изнесува:

- Бруто: 1.500 – 2.600 евра;
- Нето: 1.000 – 1.600 евра.

¹⁷⁷ Ибид стр.53

Месечна просечна плата за лице за обезбедување со лиценца, со полно работно време, невооружен, со основи задачи и обврски и одговорности, вклучено прекувремена работа, викенди, ноќна работа, но не вклучено социјалното осигурување изнесува:

- Бруто: 1.800 евра и
- Нето: 1.400 евра.

Германија има воведено минимален износ на работен час во вршење на дејности во приватната безбедност во висина од 8.60 евра во Западна Германија и 6.53 евра (8.50 евра од 1.1.2015г.) во источна Германија. Во иднина целта е да се воведат финансиско скалило според обуката, професионалноста и стручноста на лицата, односно во следниве две години минималниот работен час да се наплаќа во минимална висина од 7.50 евра (8.50 евра од 1.1.2015г.) за основен работник со основни работни должности и одговорности.¹⁷⁸

И покрај големата заинтересираност и вработеност во приватната безбедносна индустрија, аналитичарите тврдат дека условите и платите за работа се скромни во споредба со другите професии. Во колективните договорени плати, во рамките на безбедносната индустрија, истите редовно се значително пониски отколку во другите индустрии. Во оваа насока, донесен е општообврзувачки колективен договор за износ и исплата на минимална плата за вработените во приватната безбедносна индустрија во Германија и истиот е стапен на сила на 1 јули 2011 година. Така, на вработените во овој сектор на ниво на обезбедување на објект или индивидуални безбедносни активности, личниот придонес во однос на плата од час треба да изнесува загарантирано 6.53 € (Шлезвиг-Холштајн) или 8.50 € (Баден-Виртемберг) при што износите постепено ќе се зголемуваат во текот на годините.¹⁷⁹

Законот за одмори на Германија, ги регулира токму прашањата кои се однесуваат на правата на користење на годишни одмори на вработените во приватниот безбедносен сектор. Така, Законот за одмори предвидува 24 дена годишен одмор, а вработените кои имаат работен стаж од над 10 години, може да им биде одреден годишен одмор од 42 дена. На неделно ниво, слободните денови се регулирани со

¹⁷⁸ Ибид стр.54

¹⁷⁹ Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>

колективни договори каде е предвидено дека вработените во приватниот безбедносен сектор можат да отсутствуваат од работните ангажирања од 24-32 часа неделно.

Заштитата на вработените во приватниот безбедносен сектор во Германија се предвидени во социјалните закони, кои поблиску ја регулираат оваа област, а отказниот рок како заштитна мерка е предвиден во колективните договори и изнесува 3 месеци. Во оваа насока, Уставот на Германија забранува расна и полова дискриминација по било кое прашање воопшто, како и кога станува збор за вработените во приватниот безбедносен сектор.

6. Контрола на безбедносниот сектор во Германија

Законската основа за задачите кои се однесуваат на националната одбрана и заштитата на цивилното население во Германија е доверена на сојузната Влада. Во однос на Владата, одговорностите на Бундестагот (Парламентот) вклучуваат избирање на сојузен Канцелар и практикување надзор над извршната власт за прашања кои се однесуваат на суштинска политика. Министрите пак, како членови на Владата, последователно се субјект на парламентарната контрола. Имено, примарната политика во врска со воените прашања станува очигледна во улогата на Министерот за одбрана кој во мирновременски услови ја има командата врз вооружените сили, додека во воени или вонредни услови таквата улога ја презема Канцеларот ¹⁸⁰ (премиерот) кој е претпоставен на сите војници. Германската војска Bundeswehr, е организирана во делови и тоа: Heer (армија), Marine (морнарица), Luftwaffe (воздушни сили), Zentraler Sanitätsdienst (централни медицински услуги) и Streitkräftebasis (заедничка поддршка).¹⁸¹ Имено, столб на воените сили се копнената војска, морнарицата како и санитетските воени служби кои се дел од Министерството за одбрана, при што управата за одбрана е исто така подредена на министерството за одбрана. Особено важно е воените сили и цивилната управа да имаат блиски контакти на соработка, а секое раздвојување значи ограничување на воената моќ во државата.¹⁸²

¹⁸⁰ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.264

¹⁸¹ <http://mk.wikipedia.org/wiki/Германија>

¹⁸² Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.265

6.1. Контрола на државните функции, одбрана и безбедност во Германија

Согласно одредбите на Уставот на СР Германија, за политичката контрола над вооружените сили е задолжен Парламентот и во мирновременски и во воени и вонредни услови. Негативните искуства од минатото ја рефлектирале потребата да се засили цивилната контрола над армијата со целосно преземање на персоналот, опремата, материјалните средства и парите од рацете на луѓето во униформа. Имено, уставната одредба со која вооружените сили се подведуваат под контрола на цивилниот сектор – Министер за одбрана е последица на приматот на германската политика што пак овозможува парламентарна контрола. Дејствувањето на Парламентарната контрола од интеграцијата на вооружените сили во извршната власт, а со тоа и нивната подреденост на Министерот за одбрана кој пак е контролиран од самиот Парламент. Во оваа смисла во парламентарниот состав има вообичаени функции на надзор од страна на Владата, кои првенствено се однесуваат на одредување на финансиите на општата парламентарна контрола. На сето ова се надополнуваат и работите кои согласно Уставот посебно се однесуваат на Комисијата за одбрана, Сојузната Влада и Комесарот за одбрана. Имено, Комисијата за одбрана е посебен орган на Парламентот и делотворен инструмент кој служи за контрола на вооружените сили. Сојузната влада пак, е одговорна за задачите што ги спроведува преку соодветните ресори пред Парламентот. Во однос на одбраната, Сојузната влада мора да ги достави на Сојузниот парламент финансискиот план од кој се гледа бројниот сооднос на вооружените сили и основата на нејзината организација.¹⁸³

Комесарот на Сојузната парламентарна комисија е помошен орган на Сојузниот парламент во извршувањето на парламентарната контрола.¹⁸⁴ Овој омбудсман на парламентот се именува заради заштита на основите човекови права на граѓаните во униформа во рамки на униформираниот состав и ги заштитува основните права на персоналот во службите.¹⁸⁵ Надлежноста се огледа во службените овластувања на Комесарот да во било кое време ненајавено побара дополнителни информации,¹⁸⁶ но и

¹⁸³ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје 2008, стр.267

¹⁸⁴ Genschel D., Mjesto i uloga vojske u demokratskim civilnim društva, Polemos, во Časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, Hrvatsko sociološko društvo i Jesenski & Publishing house, Zagreb, 2001, str.16

¹⁸⁵ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје 2008, стр.267

¹⁸⁶ Wolf P., O pravnim i socijalnim osnovima egzistencije i zadacima njemačke vojske, Polemos, Časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, Hrvatsko sociološko društvo i Jesenski & Publishing house, Zagreb, 2001, str.49(има наведено дека он ги има правено тие анализи)

овластувањето што има постојан увид и пристап до сите кампови на вооружените сили и сите досиеја и може да иницира истраги, особено кога ќе пристигнат жалби од луѓе во вооружените сили, при што секој има право да го образложи својот случај пред комесарот за одбрана што значи дека не е обврзан да ја води постапката преку официјални канали. Од надлежностите на комесарот јасно произлегува дека тој е непосредната врска и од особена помош во воспоставувањето на балансирана врска помеѓу војската и општеството.

Во однос на разузнавачко – безбедносниот систем, надзорниот механизам во Германија е поставен на тој начин што се остварува во Парламентарната контролна комисија, кој претставува мал мултипартиски форум кој има задача да ги утврди одговорностите на сите разузнавачки служби и да врши ревизија на чувствителни случаи и операции. Исто така Комисијата ја следи општата дејност на разузнавачките служби како и други активности на целокупниот – разузнавачко безбедносен систем на Германија.¹⁸⁷

6.2.Контрола на приватниот безбедносен сектор во Германија

Во однос на контролата на приватниот безбедносен сектор Германија има либерална законска основа, односно општо дефинирани законски прописи. Меѓутоа, евидентниот развој и експанзијата на приватната безбедносна индустрија ги активира низа европски земји да пристапат кон проактивно регулирање на приватната безбедносна индустрија. Ваквиот пристап е најразвиен и најизразен во Германија и Велика Британија. Германската администрација посветила особено внимание на ова поле со што настојувала да ја одржува контрола низ јавно - приватно партнерство и низа законски регулативи.

Компетентен национален државен орган во Германија одговорен за регулирање, контрола на Приватниот безбедносен сектор е Стопанската Комора, која приватниот безбедносен сектор го регулира во следниве четири индустрии и тоа:

- Општи обезбедувачи, обезбедување во јавни, приватни и воени установи на лица и имот и простор;

¹⁸⁷ Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008, стр.-267

- Аеродромско обезбедување:
- Поморско обезбедување – пристаништа и бродови и
- Транспорт на пари и драгоцен средства.

Во случај на престапи и недоследности Стопанската Комора на Германија приватниот безбедносен сектор го санкционира со:

- Административни такси и
- Казнени такси.

Максимална такса која може да ја побара од одредена приватна безбедносна компанија изнесува 5.000 евра, а најстрогата казна која не е парична е одземање на лиценцата за работа на компанијата или лицето.¹⁸⁸

¹⁸⁸ Private security services in Europe, CoESS Fact and Figures, 2011, p.54

Глава 4- Приватна безбедносна индустрија во Германија низ призмата на емпириско истражување

1. Концептуална рамка

Факт е дека ниту едно научно истражување не може да биде комплетно или пак сеопфатно без примената на истражувачките методи и техники. Од повеќето истражувачки методи, соодветно на предметот и целта која претходно е поставена, за потребите на ова истражување во магистерскиот труд е користена постапката – анкета, односно анкетен прашалник кој го претставува истражувачкиот инструмент за доаѓањето до сознанија за приватната безбедносна индустрија. Главната цел која треба да се оствари е обезбедување оптимална методска рамка со која можат да се собираат податоци и да се проверат поставените хипотези на истражувањето. Поточно, целта на примената на ваквата истражувачка техника е да се оствари еден краток увид во ставовите на граѓаните одговор на прашањата поврзани со приватната безбедносна индустрија. Конципирањето на прашањата во прашалникот го следи текот на обработката на теоретскиот дел на темата која е интерес на обработка и истражување.

Анкетирањето е метод кој се спроведува писмено, а тоа значи дека на испитаниците им се поставуваат прашања во пишана форма и од нив се бара да се одговорат на истите. За таа цел избран е прашалникот како истражувачки инструмент кој најчесто се користи при анкетањето со цел обезбедување на податоци со кои ќе се поткрепат ставовите и сознанијата кои се изнесени во трудот.

Постојат повеќе причини поради кои е избран прашалникот како истражувачки инструмент, а тоа се: лесна и едноставна организација на испитувањето, составување на добар, сигурен и проверен прашалник, полесна обработка на податоците и лесно комбинирање со други истражувачки техники.

Емпириското истражување беше спроведено на три нивоа и тоа:

- Општа јавност – граѓани;
- Специјализирана јавност – студенти;
- Стручна јавност – вработени во приватните безбедносни компании.

Преку анкетирање на сите **три нивоа** се овозможува добивање на појасна слика за ставовите и мислењата во однос на прашањата кои се поврзани со приватната безбедносна индустрија.

Неспорно е дека истражувањето на овој специфичен сегмент од безбедноста не може во целост да биде проучен само преку испитување на ставови и мислења, но сепак овозможува добивање на еден емпириски пресек од јавноста која е директно засегната од успешното функционирање на овој сектор, а воедно и почитување на основните слободи и права.

Анкетирањето на општата јавност односно граѓаните беше спроведено со цел да се добие референтна рамка која ги рефлектира ставовите и мислењата на општествената заедница во целина и нејзин придонес за подобрување на општата состојба на приватниот безбедносен сектор воопшто.

Специјализираната јавност која беше изразена преку анкетирање на студенти од областа на безбедносните науки во Германија, беше опфатена како сегмент од јавноста која се образува токму во областа на безбедноста.

Анкетирањето на стручната јавност беше проследено со мали потешкотии во насока на поднесување писмено барање до компаниите во Германија со објаснување за што е потребно истражувањето и наведување дека истото ќе биде искористено исклучиво за научно – истражувачка работа. Анкетирањето на стручната јавност треба да обезбеди појасна претстава за местото и улогата на приватната безбедносна индустрија во севкупната безбедност.

На почетокот на прашалникот се наоѓаат неколку прашања кои се однесуваат на општиот профил на испитаниците. Второто и третото ниво од прашалникот, односно главниот дел, поконкретно ја опфаќаат приватната безбедносна индустрија, односно нејзината улога во вкупната безбедност. Секој дел од прашалникот се состои од по 9 прашања кои се конципирани на начин што ќе го олеснат одговорот на испитаниците, а воедно ќе дадат јасна слика за поставеното прашање и за темата која е предмет на интерес.

Во рамките на истражувањето за приватната безбедносна индустрија спроведена е анкета во неколку градови во Германија и тоа во Бон, Ахен и Келн, каде беа опфатени вкупно 1.141 испитаник и истите беа групирани во три нивоа и тоа: 675 од првото ниво односно општата јавност – граѓани, понатаму 274 од специјализираната

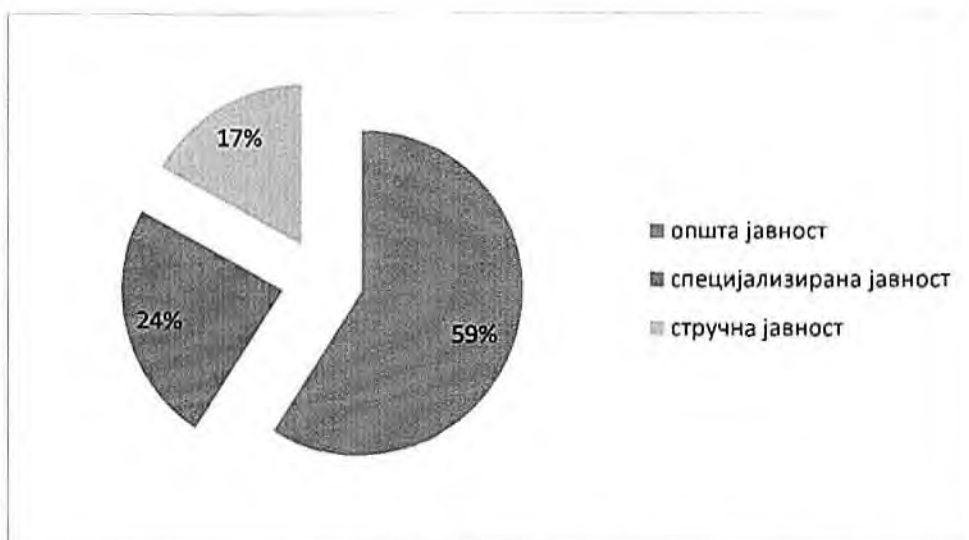
јавност – студенти и 192 од стручната јавност – вработени во приватните безбедносни компании.

Спроведеното истражување беше спроведено во тек на 71 ден во период од 1.10.2014 година до 10.12.2014 година. Во рамки на ова истражување наидов на неколку незначителни проблеми, кои беа во насока на организирање на истото, како и одбивање на испитаниците да одговорат на прашалникот. Бидејќи истото беше спроведено во неколку града во Германија - Бон, Ахен и Келн, требаше точно да се организираат сите предвидени постапки, со цел да се овозможи како целисходност на анкетањето така и скратување на трошоците поврзани со патувањето. Понатаму во однос на спроведување на анкетниот прашалник со стручната јавност- односно со компаниите од безбедносниот сектор во наведените градови, неопходно беше првин истите да се контактираат, да се договори термин за спроведување на прашалникот, како и да се поднесе барање и објаснување дека прашалникот ќе се користи исклучиво за научно – истражувачка цел.

По пополнувањето на анкетните прашалници, беше пристапено кон обработка на добиените податоци.

Со емпириското истражување беа опфатени 1.141 граѓанин од кои 675 се од првото ниво односно општата јавност – граѓани, понатаму 274 од специјализираната јавност – студенти и 192 од стручната јавност – вработени во приватните безбедносни компании. Избраните испитаници се репрезентативен примерок, односно испитаниците се избрани по случаен избор, така што беа избрани неколку населени места и компании од приватниот безбедносен сектор, а во нив испитаниците беа избрани по случаен избор.

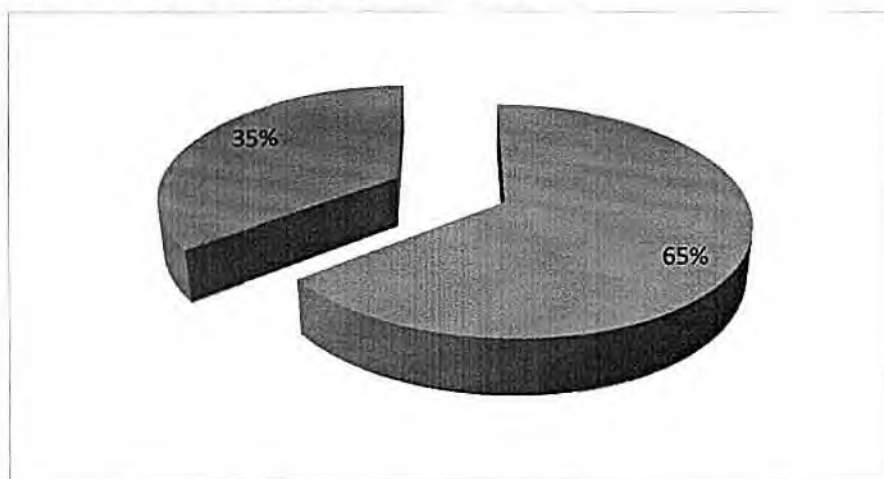
Графиконот на опфатените испитаници, би изгледал вака:

Графикон 7. Структура на испитаници

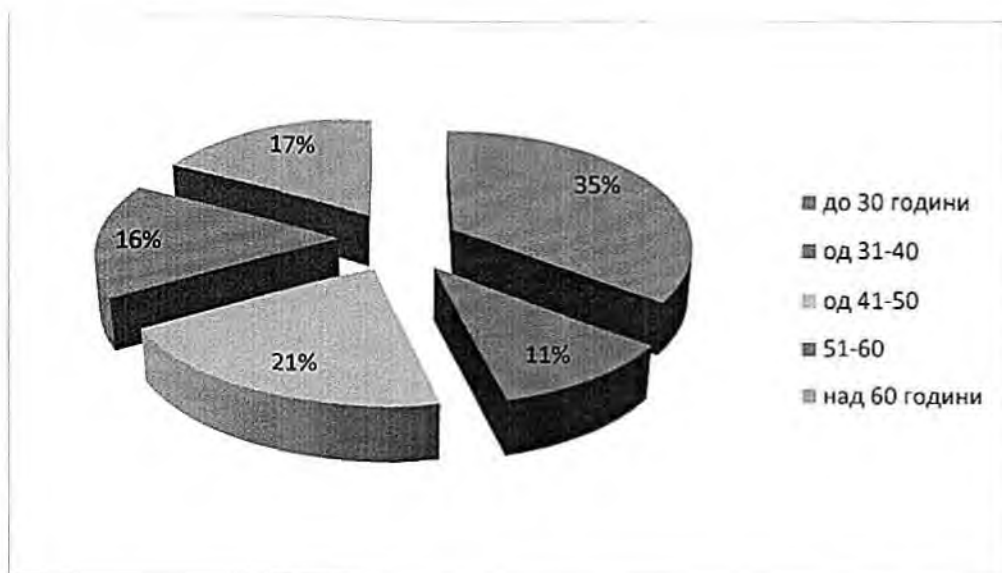
2. Резултати од истражувањето

Примерокот во однос на општите податоци изгледа вака:

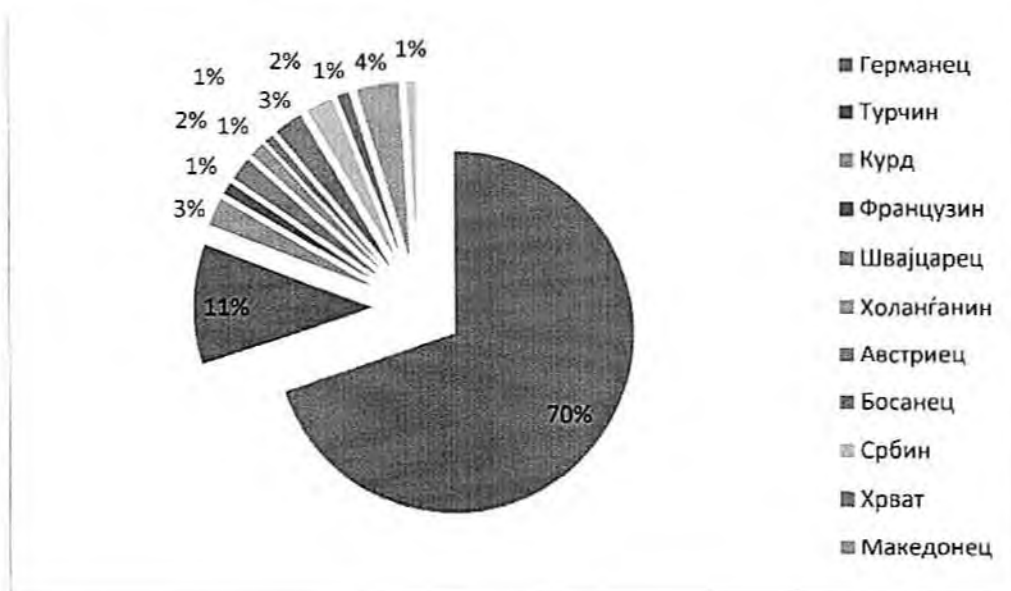
Графикон 8. Испитаници според половата припадност

Во однос на половата припадност во истражувањето обезбедена е релативно висока присутност на испитаници мажи. Така, 737 испитаници или 65% се мажи, а 404 испитаници или 35% се жени.

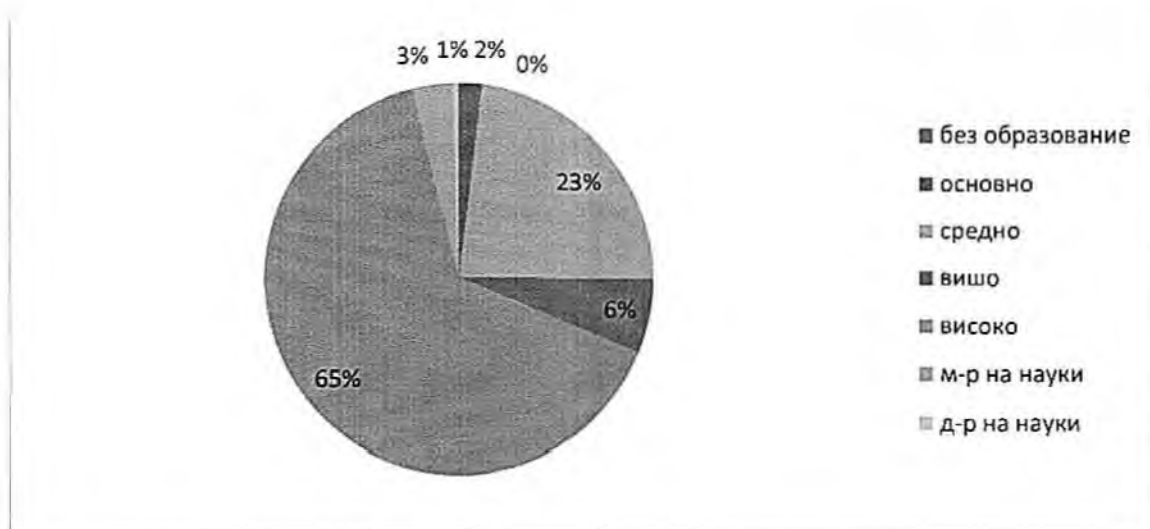
Графикон 9. Испитаници според старосната граница

Во однос на старосната граница може да се забележи дека се опфатени испитаници од различна возраст, па така се среќаваат испитаници од 18 до над 60 години. Имено 35% или 402 испитаници се на возраст до 30 години, 11% или 124 испитаници се на возраст од 31-40 години, 21% или 237 испитаници на возраст од 41-50 години, 16% или 179 од испитаниците се на возраст од 51-60 години и 17% или 199 испитаници на возраст од над 60 години. Ако ја анализираме дадената структура по години ќе забележиме дека најголем процент од испитаниците се на возраст до 30 години, што дава импулс дека лицата на оваа возраст биле најлесно достапни да одговорат на дадениот прашалник.

Графикон 10. Испитаници според националната припадност

Карактеристиките на примерокот според националната припадност укажуваат дека најголем број испитаници припаѓаат на германската националност, односно 735 или 70% од испитаниците, потоа следуваат испитаници со изјаснета турска националност или 113 односно 11%, Македонците учествуваат со 4% или 41 од вкупниот број на испитаници, останатите се Курди, Французи, Швајцарци, Австријци, Босанци, Срби, Хрвати, а 10 од испитаниците или 1% се изјаснети припадници на останати националности.

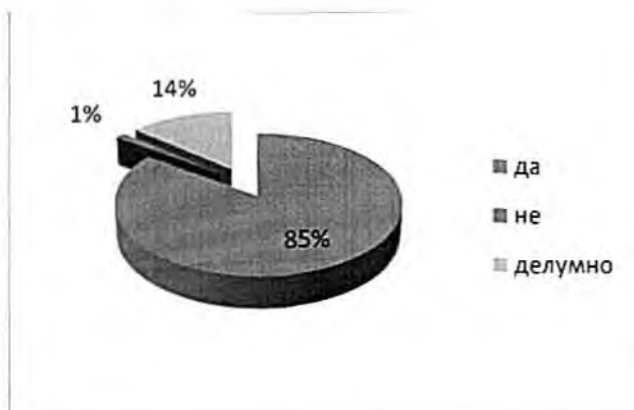

Графикон 11. Структура на испитаници според степенот на образование

Во однос на степенот на образование може да се констатира дека дури 65% односно 741 од испитаниците имаат високо образование, 23% се со средно образование, понатаму, 6% имаат вишо образование, магистрите на наука учествуваат со 3%, од вкупно 1.141 испитаник, а 6 се со докторска десертација, ниту еден испитаник не е без образование. Ваквата дистрибуција е релевантна односно репрезентативна и соодветствува со образовната структура на населението во Германија.

2.1. Анкетни прашања за општата јавност - граѓаните

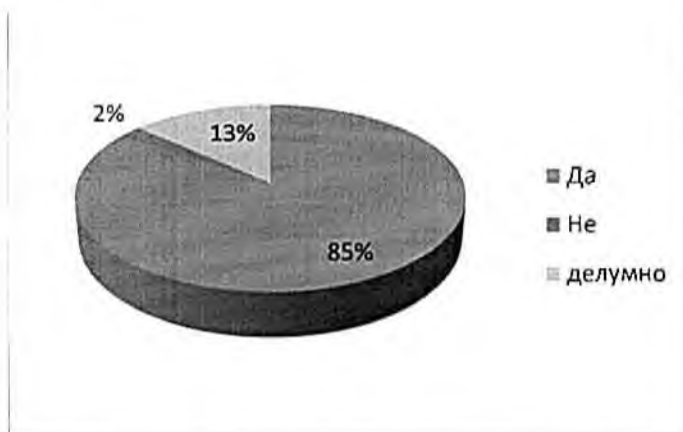
Одговори	1. Дали знаете што е приватна безбедносна индустрија?	
А (да)	574	85%
Б (не)	9	1%
В (делумно)	92	14%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 4, Графикон 12. Дали знаете што е приватна безбедносна индустрија?

Согласно табелата и графиконот можеме да констатираме дека од вкупно 675 испитаници претставници на општата јавност дури 85% се изјасниле дека знаат што претставува приватната безбедносна индустрија, наспроти незначителниот 1% кој одговорил негативно на ова прашање и 14% одговориле дека делумно знаат што претставува приватната безбедносна индустрија.

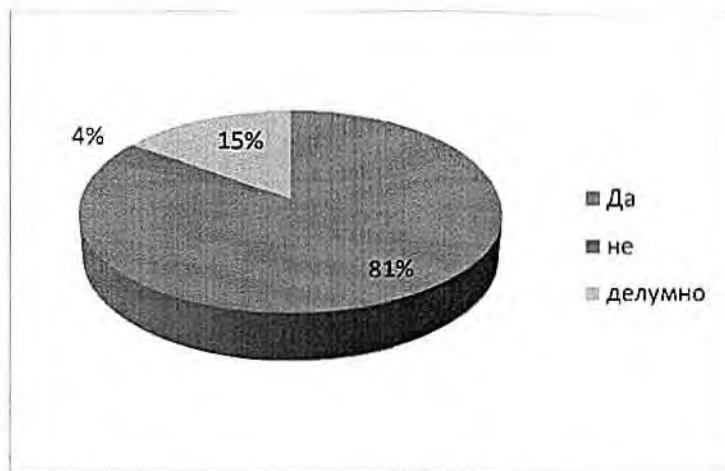
Одговори	2. Дали знаете што опфаќа приватната безбедносна индустрија?	
А (да)	570	85%
Б (не)	15	2%
В (делумно)	90	13%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 5, Графикон 13. Дали знаете што опфаќа приватната безбедносна индустрија?

Од прикажаните податоци во Табелата 5. и Графиконот 13. јасно се гледа прикажаната илустрација. Односно, процентот на испитаници кои се изјасниле дека знаат кои активности ги опфаќа приватната безбедносна индустрија учествува со високи 85% или вкупно 570 испитаници, наспроти 15 испитаници кои се изјасниле дека немаат идеја кои активности ги опфаќа овој сектор и 13% кои делумно се запознаени со оваа проблематика.

Одговори	3. Дали до сега сте имале контакт со приватната безбедносна индустрија?	
А (да)	547	71.3%
Б (не)	25	6%
В (делумно)	103	22.7%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 6, Графикон 14. Дали до сега сте имале контакт со приватната безбедносна индустрија?

Прикажаните податоци во Табела 6. и Графикон 14. охрабруваат во насока што дури 81 % од граѓаните биле во контакт со компаниите од приватната безбедносна индустрија, наспроти 4% кои никогаш немале контакт. Ваквата бројка е показател дека компаниите од приватниот безбедносен сектор се присутни во секојдневното функционирање на граѓаните и на тој начин истите оствариле директен контакт со нив.

Одговори	4. Кои од наведените активности припаѓаат на приватниот безбедносен сектор?	
А (обезбедување на лица и имот)	413	61%
Б (апсење на криминалци)	26	4%
В (приватни истражни дејствија)	33	5%
Г (судење на криминалци)	2	0%
Д (транспорт на пари)	104	16%
Ѓ (останато)	97	14%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 7, Графикон 15. Кои од наведените активности припаѓаат на приватниот безбедносен сектор?

Во однос на ова прашање, на испитаниците со намера им беа понудени неколку активности кои се и не се дел од приватниот безбедносен сектор со очекување истите да препознаат кои од активностите се дел од овој сектор, а кои припаѓаат на останатите структури од системот. На испитаниците им беа понудени шест одговори, но имаа право да се одлучат само за еден од понудените. Во оваа насока, резултатите кои се добиени по однос на ова прашање јасно покажува дека граѓаните се повеќе од запознаени кои услуги ги нуди приватниот безбедносен сектор, со што најголем број од испитаниците се одлучиле за првиот понуден одговор, односно дури 61% или 413 испитаници сметаат дека обезбедувањето на лица и имот е типична професија на компаниите од приватниот безбедносен сектор, 16% или 104 испитаници сметаат дека тоа е транспортот на пари, 14% се одлучиле за некои останати активности, оние кои не се понудени во прашалникот, 2 од испитаниците сметаат дека тоа се приватните истражни дејствија и сл. Резултатите по ова прашање јасно покажуваат дека најистурен дел од компаниите во приватната безбедносна индустрија се токму обезбедувањето на лица и имот, со кои најверојатно граѓаните и најчесто имале директен или индиректен контакт.

Одговори	5. Дали сметате дека е неопходно лицата за обезбедување да носат оружје?	
А (да)	398	59%
Б (не)	103	15%
В (немам конкретен одговор)	174	26%
ВКУПНО	675	100,0%

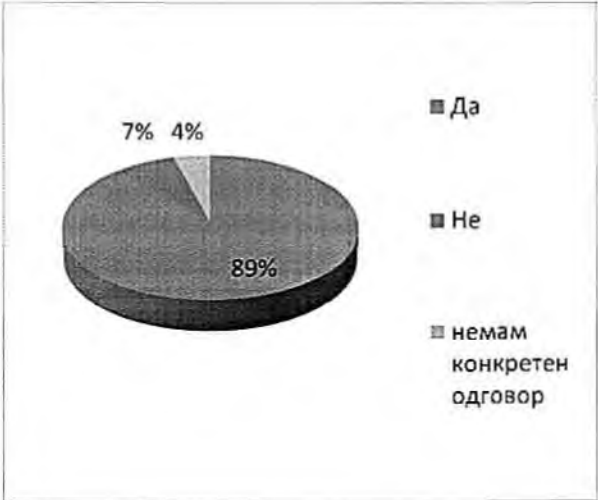
Табела 8, Графикон 16. Дали сметате дека е неопходно лицата за обезбедување да носат оружје?

Во однос на прашањето дали лицата за обезбедување е неопходно потребно да носат оружје за време на вршењето на работните обврски, 59% од испитаните граѓани сметаат дека носењето на оружје е неопходно, 15% сметаат дека лицата за обезбедување немаат потреба од оружје на работното место, а 26 % немале конкретен

одговор. Во однос на ваквиот став на испитаниците сметам дека високиот процент од испитаници кои одговориле потврдно на ова прашање најверојатно се воделе од претпоставката дека лицата од секторот за безбедност поради природата на своите работни ангажирања неопходно потребно им е оружје, а оние кои негативно одговориле на ова прашање сметам дека се воделе од претпоставката дека лицата за обезбедување најчесто се во трговските центри или приватни имоти па поради тоа не им е потребно оружје, а оние кои пак не се изјасниле конкретно по ова прашање најверојатно земале во обзир дека сепак станува за чувствително прашање за кои истите сметале дека не треба да одговорат конкретно.

Сепак, како и да е, моите претпоставки одеа во насока на анализа на одговорите, но од друга страна податоците во однос на прашањето се веродостојни и граѓаните се изјасниле по ова прашање согласно сопствени видувања.

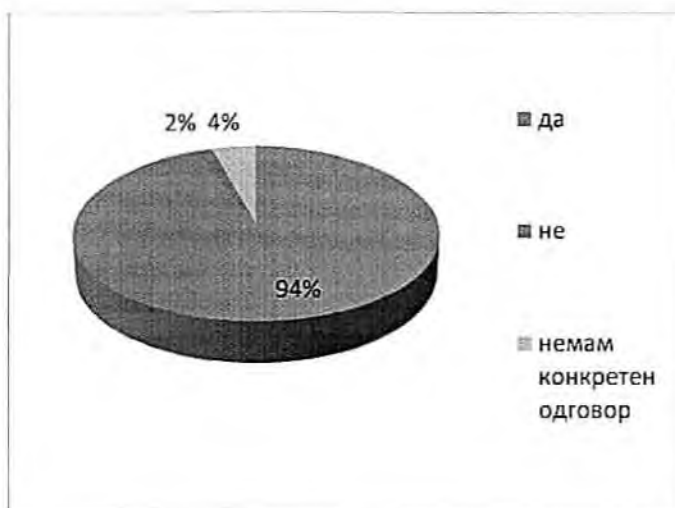
Одговори	6. Дали сметате дека е неопходно лицата за обезбедување да имаат униформа?	
А (да)	597	89%
Б (не)	49	7%
В (немам конкретен одговор)	29	4%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 9, Графикон 17. Дали сметате дека е неопходно лицата за обезбедување да имаат униформа?

Дури 597 или 89% од испитаниците сметаат дека лицата кои вршат приватно обезбедување треба да носат униформа, 7% сметаат дека униформа на овие лица не им е потребна и 4% немаат конкретен одговор.

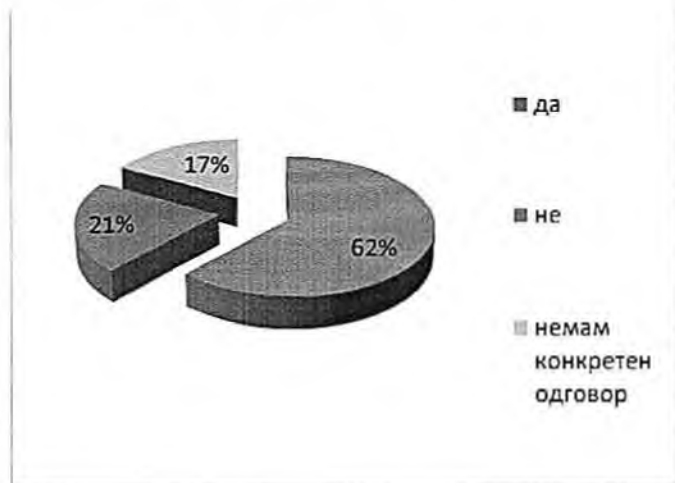
Одговори	7. Дали сметате дека е неопходен посебен закон кој ќе го регулира приватниот безбедносен сектор?	
А (да)	636	94%
Б (не)	11	2%
В (немам конкретен одговор)	29	4%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 10, Графикон 18. Дали сметате дека е неопходна посебен закон кој ќе го регулира приватниот безбедносен сектор?

Граѓаните се евидентно согласни во однос на прашањето на законска регулација во сферата на приватното обезбедување, па дури 94% од испитаниците се изјасниле позитивно по однос на наведеното прашање, а 11 испитаници сметаат дека нема потреба од посебен закон, наспроти 4% кои немаат конкретен став по ова прашање.

Одговори	8. Дали е можна злоупотреба на овластувањата на лицата од приватната безбедност?	
А (да)	418	62%
Б (не)	145	21%
В (немам конкретен одговор)	112	17%
ВКУПНО	675	100,0%

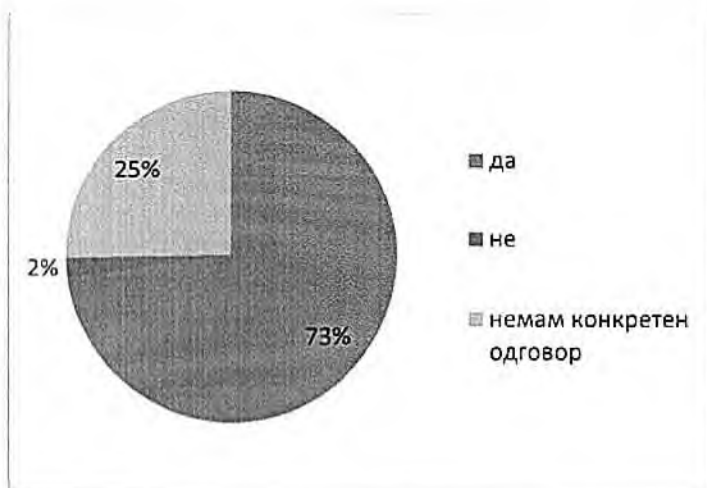

Табела 11, Графикон 19. Дали е можна злоупотреба на овластувањата на лицата од приватната безбедност?

Ова прашање во еден сегмент ги изедначува оние испитаници кои сметаат дека не е можна злоупотреба и оние кои немаат конкретен одговор по ова прашање. Нивниот сооднос во вкупниот број изнесува 145 наспроти 112 односно, првите негативно одговориле на ова прашање, а вторите не се изјасниле конкретно. Наспроти овие две категории дури 418 испитаници или високи 62% сметаат дека има области

каде може да се злоупотребат овластувањата па одговориле потврдно на ова прашање. Добиените резултати по однос на ова прашање се должат на констатацијата дека лицата од оваа сфера се во положба лесно да ги пречекорат овластувањата и да ја поминат црвената линија во смисла на тоа дека истите во секојдневните обврски се среќаваат со однесувања кои по своите морални норми се разликуваат од вредностите во општеството, како и од норми кои се прифатени како владеачки во заедницата.

Одговори	9. Дали е потребна соработка помеѓу приватниот и државниот безбедносен сектор?	
А (да)	491	73%
Б (не)	13	2%
В (немам конкретен одговор)	171	25%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 12, Графикон 20. Дали е потребна соработка помеѓу приватниот и државниот безбедносен сектор?

Соработката и размената на информации во витална сфера како што е безбедноста е прашање со голема важност и од голем интерес на истражување. Токму, по ова прашање 491 испитаник или 73% сметаат дека е неопходна соработка помеѓу приватниот и државниот безбедносен сектор, 2% сметаат дека таква соработка не е потребна и 25% или 171 испитаник немаат конкретен одговор.

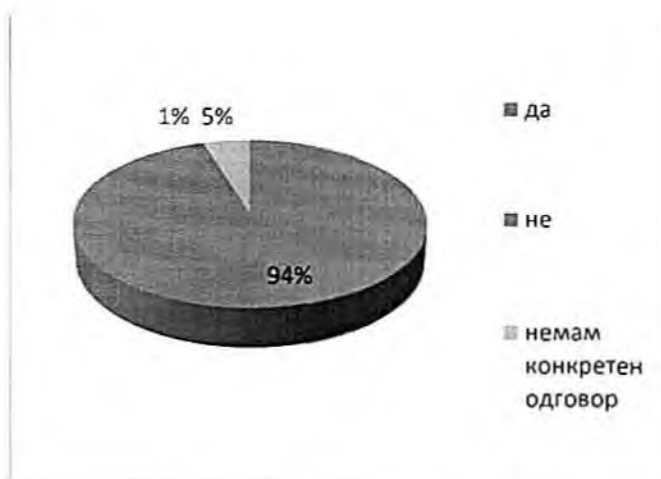
Согласно наведениот анкетен прашалник кој беше составен и наменет на општата јавност односно на граѓаните, јасно се гледа дека граѓаните се запознаени со приватниот безбедносен сектор, можат да ги препознаат нивните активности, а голем процент од нив имале и контакт со овој сектор. Секако, граѓаните имаат и конкретни одговори во однос на суштински прашања за приватниот безбедносен сектор. Прашалникот наменет за првото ниво на испитаници е составен од прашања кои поблиску ќе ги доловат ставовите на граѓаните во однос на приватната безбедносна индустрија, а концепциски овој прашалник беше замислен на начин кој нема да ги

збуни граѓаните, па токму затоа истиот содржи 9 прашања и повеќето се со потврдување или негирање на поставеното прашање.

2.2. Анкетни прашања за специјализирана јавност – студенти

Специјализираната јавност односно студентите кои се на тековни студии по безбедносни науки во вкупниот број на испитаници од 1.141 учествуваат со 24% односно со прашалникот се опфатени 274 студенти.

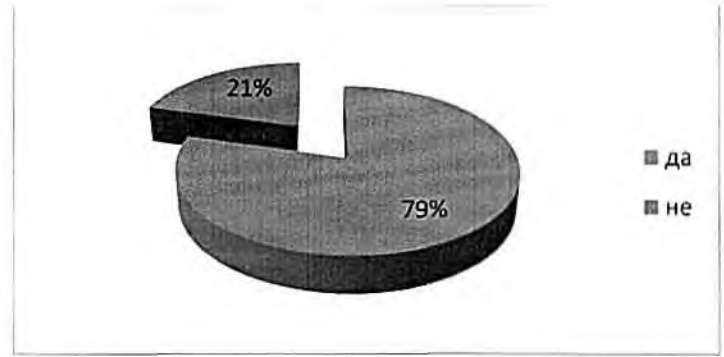
Одговори	1. Дали знаете кои активности ги опфаќа приватната безбедност?	
А (да)	218	94%
Б (не)	3	1%
В (немам конкретен одговор)	11	5%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 13, Графикон 21. Дали знаете кои активности ги опфаќа приватната безбедност?

Кога од студентите, односно од специјализираната јавност, беше побарано да одговорат на прашањето во однос на тоа дали знаат кои активности ги опфаќа приватната безбедност од вкупно 274 испитаници 218 се изјасниле позитивно, односно дека знаат кои се активностите на овој сектор, наспроти 3 односно 1% кои сеуште не се запознаени со ваквите активности и 11 испитаници или 5% немале конкретен одговор по однос на ова прашање.

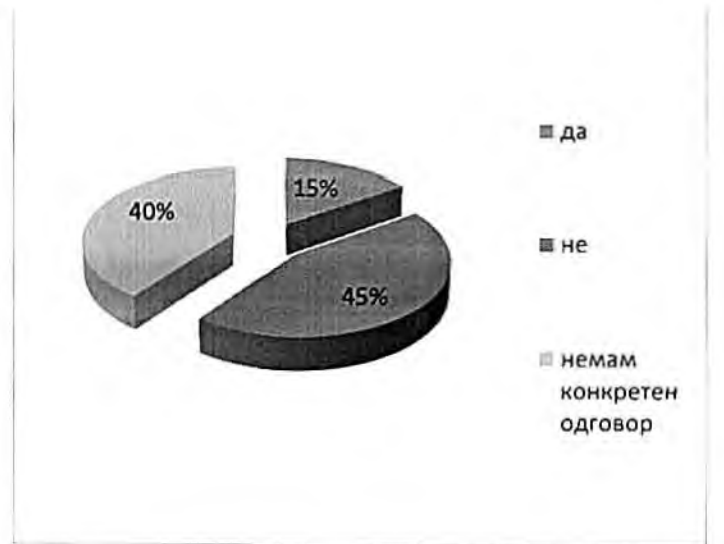
Одговори	2. Дали сте имале контакт со лица од приватните безбедносни компании?	
А (да)	217	79%
Б (не)	57	21%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 14, Графикон 22. Дали сте имале контакт со лица од приватните безбедносни компании?

Од вкупно 274 испитаници дури 217 од нив имале контакт со лица од приватните безбедносни компании, а 57 или 21% немале никаков контакт со претставниците од овој сектор.

Одговори	3. Дали некогаш сте биле сведок на непрописно однесување или кршење на човековите права од страна на ПВК?	
А (да)	42	15%
Б (не)	123	45%
В (немам конкретен одговор)	109	40%
ВКУПНО	192	100,0%

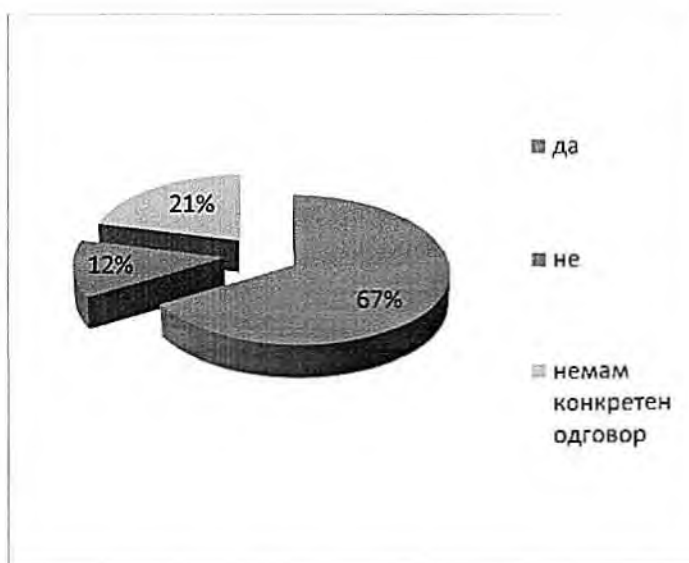
Табела 15, Графикон 23. Дали некогаш сте биле сведок на непрописно однесување или кршење на човековите права од страна на ПВК?

На прашањето: „Дали некогаш биле сведоци на непрописно однесување или кршење на човековите права од страна на ПВК?“, 123 испитаници или 45% одговориле негативно на истото, односно не биле сведоци на неправилно или непрописно однесување на лицата од приватните безбедносни компании или кршење на човековите права, наспроти 15% кои се изјасниле дека биле сведоци на вакви ситуации, а дури 40% од испитаниците немале конкретен одговор. Ова прашање беше конципирано во анкетниот прашалник во смисла на дополнување на прашањето под реден бр.8, од

Анкетни прашања за општата јавност – граѓаните, во однос на можностите за злоупотреба на овластувањата од страна на лицата за обезбедување. Па токму, во однос на истото, загрижува високиот процент на лица кои немале конкретен одговор по ова прашање, имајќи предвид дека се работи за круцијална тема, како и не така ниските 15% кои одговориле потврдно и се изјасниле дека биле сведоци на непрописно однесување.

Секако согласно добиените резултати треба континуирано да се работи во унапредувањето и професионализацијата на вработените во овој сектор со потенцирање на значењето од почитувањето и заштитата на човековите права.

Одговори	4. Дали на вработените во ПВК со закон треба да им се дозволи носење на оружје за време на работно ангажирање?	
А (да)	182	67%
Б (не)	34	12%
В (немам конкретен одговор)	58	21%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 16, Графикон 24. Дали на вработените во ПВК со закон треба да им се дозволи носење на оружје за време на работно ангажирање?

Повеќе од половина, односно дури 67% од испитаниците, веруваат дека на вработените од приватните безбедносни компании со закон треба да им се обезбедно носење на оружје за време на работните задачи, додека 12% биле против било каков закон кој ќе одобри носење на оружје на овие лица, а 21% не се изјасниле конкретно по ова прашање.

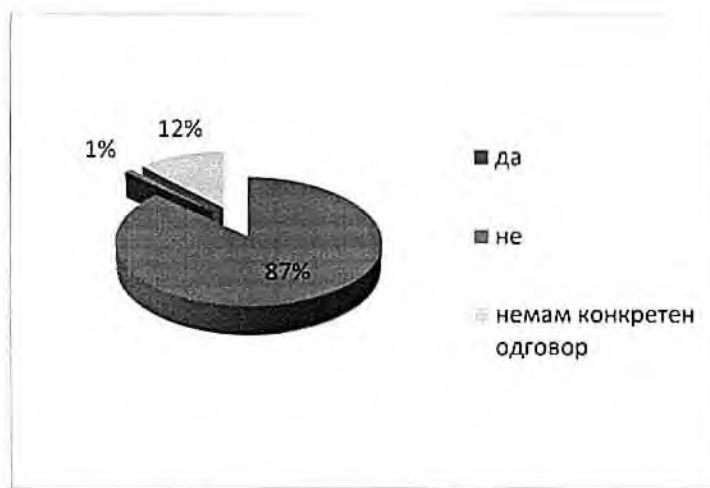
Одговори	5. Дали е потребна посебна обука на лицата кои ќе работат во овој сектор?	
А (да)	263	96%
Б (не)	2	1%
В (немам конкретен одговор)	9	3%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 17, Графикон 25. Дали е потребна посебна обука на лицата кои ќе работат во овој сектор?

Во однос на обуката на лицата кои се заинтересирани да работат во приватниот безбедносен сектор, несомнено високи 96% сметаат дека обуката во овој сектор е повеќе од неопходна, наспроти незначителниот 1% кои имаа спротивен став по ова прашање и 3% кои немаат конкретен одговор.

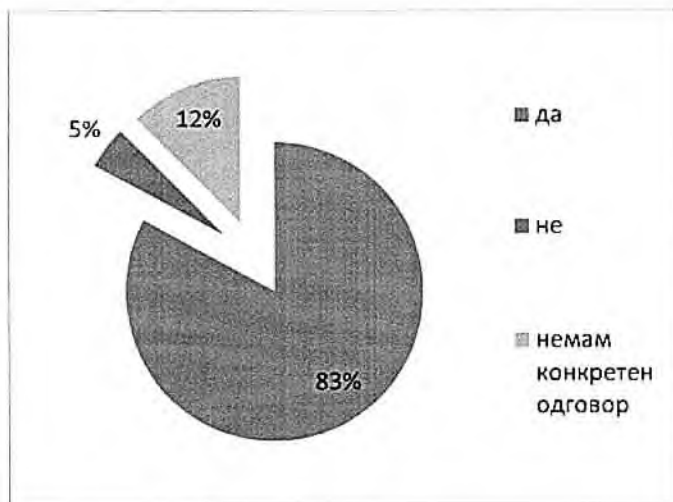
Одговори	6. Дали сметате дека е неопходен посебен закон кој ќе ја регулира оваа област?	
А (да)	248	87%
Б (не)	3	1%
В (немам конкретен одговор)	29	12%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 18, Графикон 26. Дали сметате дека е неопходен посебен закон кој ќе ја регулира оваа област?

Законските решенија кои детално ќе ги дефинираат и предвидат активностите на овој сектор, односно целосно ќе ги регулираат сите прашања кои се однесуваат на истиот е повеќе од неопходност. Ваквиот став го делат дури 248 испитаници односно 87% наспроти 1% кои имаат спротивен став и сметаат дека нема потреба од било какво законско регулирање бидејќи овој сектор може да се опфати и во склоп на други законски решенија, а 12% не се изјасниле конкретно по ова прашање.

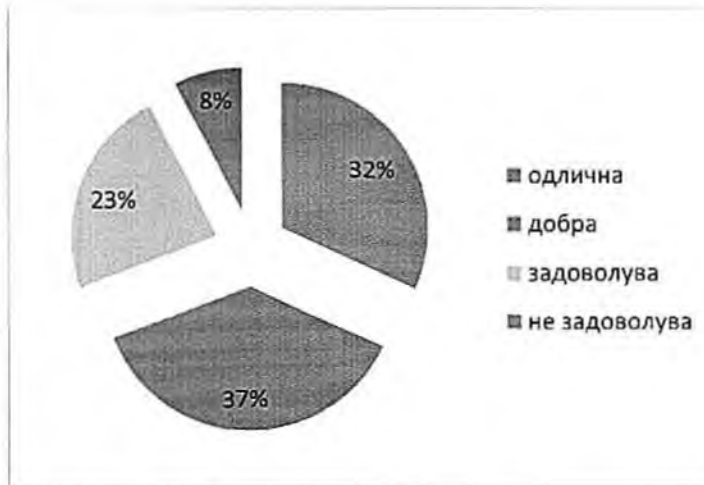
Одговори	7. Дали е неопходна соработка на приватните компании за обезбедување со државните органи?	
А (да)	227	83%
Б (не)	13	5%
В (немам конкретен одговор)	34	12%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 19, Графикон 27. Дали е неопходна соработка на приватните компании за обезбедување со државните органи?

Соработката меѓу приватниот и државниот безбедносен сектор беше обработена во теоретскиот дел од овој труд, каде беше нагласена неопходноста од истата во насока на постигнување на поставената цел, а тоа е заштита и обезбедување на сигурност за лицата и имотот воопшто. Така 227 испитаници или 83% сметаат дека е потребна соработка помеѓу овие два сектори наспроти 5% кои мислат дека соработката не е неопходност и 12% немале конкретен одговор.

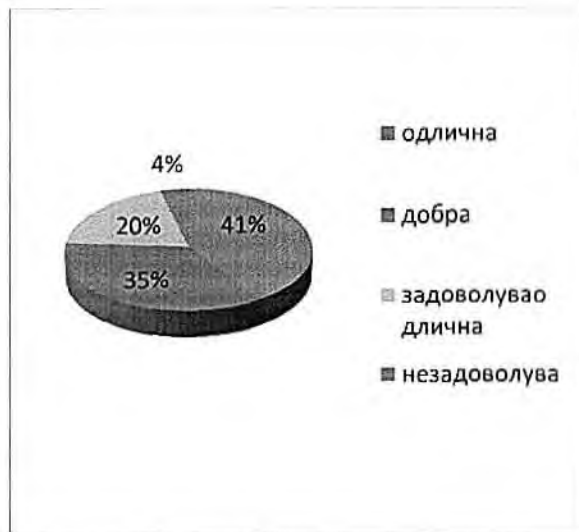
Одговори	8. Како ќе ја оцените општата состојба на приватните безбедносни компании?	
А (одлична)	87	32%
Б (добра)	103	37%
В (задоволува)	63	23%
Г (не задоволува)	21	8%
ВКУПНО	274	100,0%

Табела 20, Графикон 28. Како ќе ја оцените општата состојба на приватните безбедносни компании?

Општата безбедносна состојба на приватните безбедносни компании е оценета со оценка добро од страна на 37% од испитаната специјализирана јавност, 32% сметаат дека општата состојба е одлична, 23% сметаат е на задоволително ниво и 8% сметаат дека ваквата состојба сè уште е на незадоволително ниво.

Одговори	9. Како ќе ја оцените улогата на приватните безбедносни компании во општата безбедносна состојба?	
А (одлична)	112	41%
Б (добра)	97	35%
В (задоволува)	54	20%
Г (не задоволува)	11	4%
ВКУПНО	274	100,0%

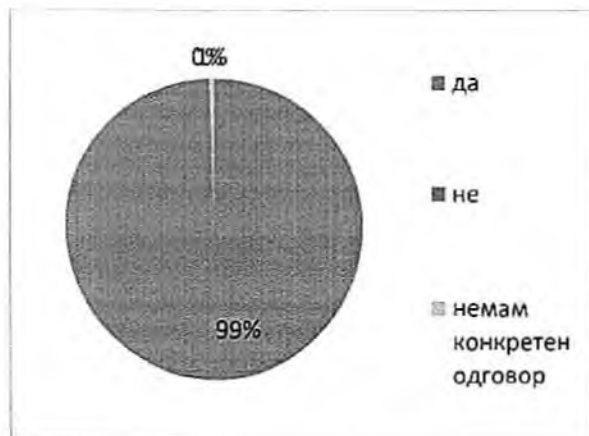
Табела 21, Графикон 29. Како ќе ја оцените улогата на приватните безбедносни компании во општата безбедносна состојба?

Улогата на приватните безбедносни компании во внатрешната безбедносна состојба од страна на испитаниците од специјализираната јавност е оценета како одлична од страна на 112 испитаници или 41%, 35% улогата ја оцениле како добра, 20% сметаат дека улогата на приватните безбедносни компании е на задоволително ниво во однос на внатрешната безбедносна состојба и само 4% оцениле дека ваквата улога е сè уште на незадоволително ниво.

2.3. Анкетни прашања за стручната јавност – вработени во приватните безбедносни компании

Стручната јавност, односно раководителите или вработените во приватните безбедносни компании во вкупниот број на испитаници од 1.141 учествуваат со 17% или 192 претставници.

Одговори	1. Дали е неопходно постоењето од приватната безбедност?	
А (да)	191	99%
Б (не)	0	0%
В (немам конкретен одговор)	1	1%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 22, Графикон 30. Дали е неопходно постоењето од приватната безбедност?

Во однос на ова прашање одговорите на испитаниците се повеќе од очекувани. Како претставници на секторот кој е тема на интерес несомнено е високиот процент на потврдни одговори во однос на прашањето од неопходно постоење на приватната безбедносна индустрија. Така дури 99% од испитаниците сметаат дека постоењето на приватниот безбедносен сектор е неопходност, наспроти 1 испитаник кој нема конкретен одговор по ова прашање.

Одговори	2. Дали приватната безбедност е неопходен сегмент во вкупната безбедност?	
А (да)	189	98%
Б (не)	0	0%
В (немам конкретен одговор)	3	2%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 23, Графикон 31. Дали приватната безбедност е неопходен сегмент во вкупната безбедност?

И во однос на ова прашање резултатите се сосема очекувани. Имено 98% од испитаниците сметаат дека приватната безбедност е неопходна во вкупната безбедност, наспроти 2% кои немаат конкретен одговор по ова прашање.

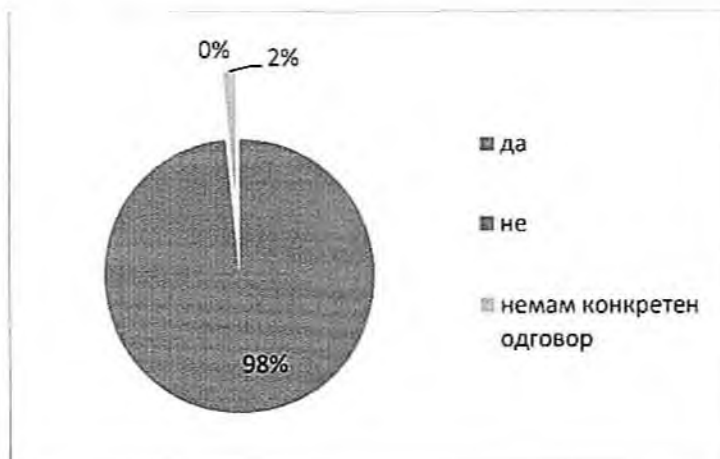
Одговори	3. Кој вид на услуга е најчесто застапен од понудените?	
А (Обезбедување на лица и имот)	118	61%
Б (обезбедување на јавни настани)	23	12%
В (транспорт на пари и скапоцености)	34	18%
Г (обезбедување на воени објекти)	11	6%
Д (останато)	6	3%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 24, графикон 32. Кој вид на услуга е најчесто застапен од понудените?

Во однос на третото прашање кое се однесува на стручната јавност, а е поврзано со активностите на приватниот безбедносен сектор, одговорите се движат во насока дека најзастапени услуги на приватно обезбедување е токму обезбедувањето на лица и имот со високи 61%, понатаму 18% од испитаниците одговориле најчести активности во овој сектор се транспортот на пари и скапоцености, 12% сметаат дека тоа се обезбедувањето на јавните настани, 11 испитаници или 6% се одлучиле дека обезбедувањето на воени објекти е најчеста активност во овој сектор и останатите 3% отпаѓаат на лицата кои немале конкретен одговор по ова прашање.

Одговори	4. Дали државата Ве ангажира за извршување на некои активности?	
А (да)	189	98%
Б (не)	0	0%
В (немам конкретен одговор)	3	2%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 25, Графикон 33. Дали државата Ве ангажира за извршување на некои активности?

Од вкупно 192 испитаника на ова ниво, дури 189 или 98% гледаат соработка со државата, односно се изјасниле дека државата ги ангажира во извршувањето на одредени активности, наспроти 3 или 2% испитаници кои не гледаат никаква соработка и ангажирање.

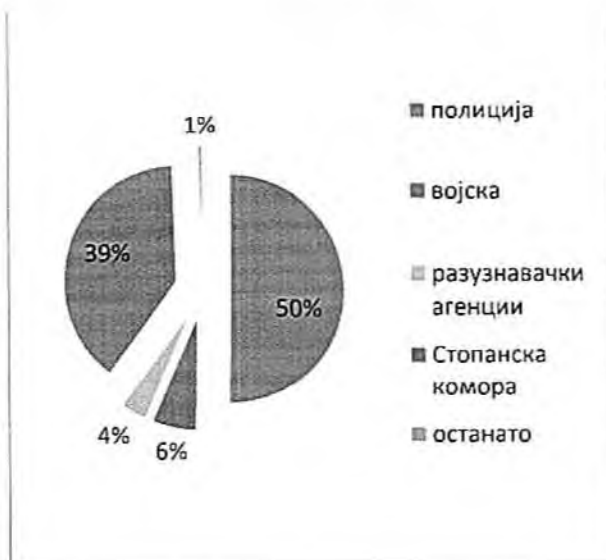
Одговори	5. Дали е неопходна соработка со државниот сектор?	
А (да)	190	98%
Б (не)	0	0%
В (немам конкретен одговор)	2	2%
ВКУПНО	675	100,0%

Табела 26, Графикон 34. Дали е неопходна соработка со државниот сектор?

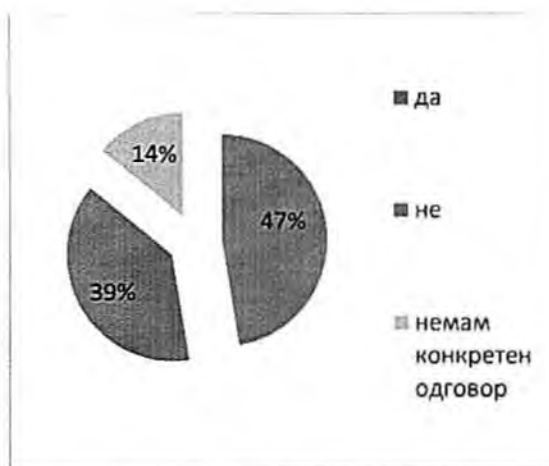
Прашањето: „Дали е неопходна соработка со државниот сектор?“ е со идентични одговори како и претходното прашање, односно 98% од испитаниците сметаат дека е неопходна соработка со државниот сектор, поточно 190 испитаници 1 повеќе од претходното прашање одговориле потврдно, а само 2 испитаници немале конкретен одговор.

Одговори	6. Со кои од понудените државни безбедносни структури најчесто соработувате?	
А (полиција)	96	50%
Б (војска)	12	6%
В (разузнавачки агенции)	7	4%
Г (стопанска комора)	75	39%
Д (останато)	1	1%
ВКУПНО	192	100,0%

Во однос на прашањето за конкретната соработка со државниот безбедносен сектор, половина од вкупниот број на испитаници или 50% сметаат дека соработката со полицијата е најизразена, понатаму со 39% следи соработката со Стопанската комора, следна е соработката со војската или 6%, па 4% се одлучиле за разузнавачките агенции и само 1 испитаник не ја гледа соработката на приватниот безбедносен сектор со понудениот од државниот.

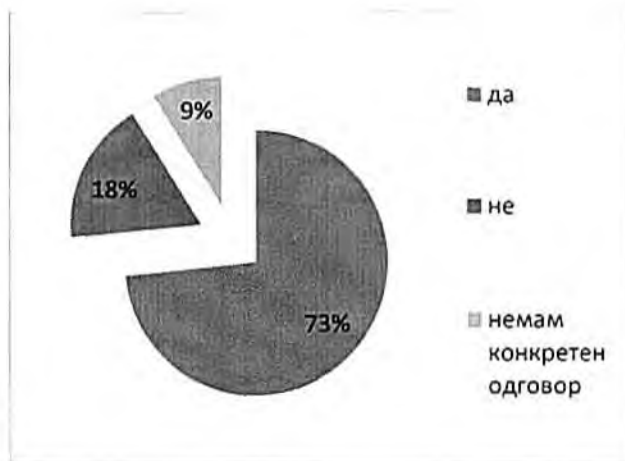
Одговори	7. Дали е можна злоупотреба на овластувањата на лицата од приватната безбедност?	
А (да)	91	62%
Б (не)	74	21%
В (немам конкретен одговор)	27	17%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 28, Графикон 36. Дали е можна злоупотреба на овластувањата на лицата од приватната безбедност?

Прашањето во однос на злоупотребата на овластувањата од страна на лицата од приватната безбедност, е интересно за анализирање особено ако се земе предвид дека истото прашање е токму наменето за тие лица. Имено, може да се заклучи дека во однос на ова прашање висок процент од испитаниците сметаат дека постои можност за злоупотреба и тој процент изнесува високи 62% наспроти 21% кои сметаат дека нема можност за било какви злоупотреби, а 17% немаат конкретен одговор.

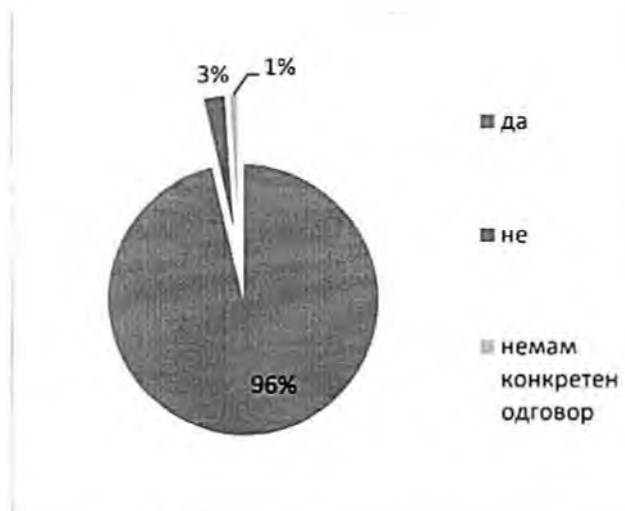
Одговори	8. Дали е потребна безбедносна проверка на апликантите во приватниот безбедносен сектор?	
А (да)	141	62%
Б (не)	34	21%
В (немам конкретен одговор)	17	17%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 29, Графикон 37. Дали е потребна безбедносна проверка на апликантите во приватниот безбедносен сектор?

Безбедносната проверка е од особена важност ако се земе предвид претходното прашање, односно ако се анализира темата за можни злоупотреби од страна на вработените. Така 141 од вкупно 192 испитаници или 62% сметаат дека е потребна безбедносна проверка на апликантите кои се заинтересирани за работа во приватната безбедносна индустрија, 34 испитаници или 21% сметаат дека нема потреба од безбедносни проверки и 17 испитаници или 17% немаат конкретен одговор по однос на ова прашање.

Одговори	9. Дали сметате дека е неопходна посебен закон кој ќе го регулира приватниот безбедносен сектор?	
А (да)	185	94%
Б (не)	5	2%
В (немам конкретен одговор)	2	4%
ВКУПНО	192	100,0%

Табела 30, Графикон 38. Дали сметате дека е неопходна посебен закон кој ќе го регулира приватниот безбедносен сектор?

Прашањето кое се однесува на потребата од постоење или непостоење на посебен закон кој ќе ја регулира оваа област е потврдено со потреба од постоење со високи 94% од испитаниците, наспроти 2% кои сметаат дека нема потреба од посебни законски решенија и 4% немаат конкретен одговор.

Во однос на прашањата кои беа наменети за стручната јавност, односно вработените во приватниот безбедносен сектор и најповиканите за оваа тема, резултатите од истражувањето се повеќе од очекувани. Имено прашањата се конципирани на тој начин за да можат да дадат јасна слика во однос на темата која се обработува.

Во претходниот дел од магистерскиот труд беа интерпретирани податоците од анкетниот прашалник кој беше спроведен на три нивоа. Главниот акцент на истражувањето беше ставен врз утврдување на севкупната состојба на приватната безбедносна индустрија, односно одредување на нејзината улога во вкупната безбедност, неопходноста од законски прописи како и прашања кои поблиску го објаснуваат предметот кој е тема на интерес.

Заклучоци:

Заклучни согледувања

Врз основа на истражувањата кои беа направени дојдов до следниве заклучоци:

Приватната безбедносна индустрија претставува значаен сегмент во вкупната безбедност на секоја современа демократска држава, особено во делот на заштита и одржување на безбедноста на секое ниво, но и почитување и заштита на човековите слободи и права.

Ефикасното и ефективно функционирање на приватната безбедносна индустрија се еден од клучните услови за добра безбедносна состојба.

Од целокупното научно истражување и анализа на научната и стручна литература во магистерската тема се препознаени следниве заклучоци:

- Несомнена е и евидентна улогата на приватната безбедносна индустрија во остварувањето на вкупната безбедност;
- Целокупниот безбедносен систем во една држава ќе функционира поефикасно доколку институциите на сите нивоа почиваат и функционираат на точно утврдени прописи и меѓусебна соработка на сите чинители;
- Сите чинители во овој сектор треба да бидат професионални, одговорни и транспарентни при што ќе се оправда причината за нивното постоење, ќе се постигне основната цел, но и ќе се стекне довербата на граѓаните;
- Иако работата на сите институции во безбедносната сфера воопшто како и на приватните безбедносни компании во поголема или помала мера се утврдени или со посебни законски решенија или со решенија во склоп на останати законски прописи, сепак неопходно е подетално прецизирање на сите прашања поврзани со ова тема;
- Неопходно е контролните и надзорни механизми да се јавуваат на различни нивоа и да ги спроведуваат професионални тела и органи, а не да се дозволи тоа да изостане зад превезот на јавноста;
- Во оваа насока, контролата и надзорот на безбедносниот систем воопшто, како и на приватниот безбедносен сектор е во функција како на јакнењето на ефикасноста и ефективноста на овој сектор, така и во

функција на владеењето на правото што пак претставува главен предуслов за заштита на човековите права;

- Целта која се поставува е двострана, од една страна е потребно обезбедување на законитост во работењето и правилно функционирање на правниот поредок, а од друга страна заштита на граѓаните од евентуални противправни делувања на институциите на безбедносниот систем воопшто, со нагласена улога на приватниот безбедносен сектор;

Практичните цели и задачи на научно-истражувачката работа во магистерскиот труд во основа беа согледување на состојбата на приватната безбедносна индустрија во земјите – членки на ЕУ, со посебен осврт на Германија, како и препознавање на недостатоците, пропустите и слабостите на овој систем во денешниот степен на развој на општествата, но и предлагање на подобри решенија за подобрување на ефикасноста и ефективноста на истиот.

Целта на трудот беше да се дојде до научни сознанија, конкретни решенија и нудење на предлози, како и да се изврши научна дескрипција на општата состојба на приватната безбедносна индустрија во ЕУ при што акцентот е ставен на состојбата во СР Германија, да се проучи нејзината структура и функционални односи. Практична цел на ова истражување е да се укаже на потребата и значењето од приватната безбедносна индустрија како и изнаоѓање на ефективни паравци во насока на постојано осовременување.

Затоа, во насока на остварување на националните безбедносни политики, интереси, стремежи и цели заедно со почитувањето на слободите и правата, неопходно е подобрување на мерките и активностите кои треба да бидат земени предвид за да се зголемат целокупните капацитети во приватната безбедносна индустрија на сите нивоа.

Таквите мерки и активности би оделе во насока на:

- Целосна и доследна примена на постоечката законска регулатива и прецизирање на законските одредби во насока на конкретно дефинирање на активностите кои се карактеристични за овој сектор со заедничко кодификување во единствен законски акт;

- Формирање на посебно тело или конкретизирање на обврските и активностите на веќе постоечките во насока на успешна селекција на кадри кои ќе работат во овој сектор, како и поуспешна надворешна контрола на истиот;
- Развивање, јакнење и унапредување на заедничка соработка помеѓу субјектите задолжени за одржување и зачувување на стабилна безбедносна состојба во различните сегменти на безбедносниот систем и надзорните институции и тела преку развиен систем на размена на податоци, поточно развивање, јакнење и унапредување на соработката помеѓу државниот и приватниот безбедносен сектор;
- Соодветно стручно образование и континуирано професионално усовршување на кадрите кои се дел од приватната безбедносна индустрија, како и кадровско – техничка опременост на механизмите за контрола и надзор, со цел подобро фокусирање и остварување на основната функција и цел.
- Организирање на кампањи и други мерки за запознавање на граѓаните со работата и активностите на овој сектор;
- Зголемена ефикасност, објективност, транспарентност, независност, отчетност и професионалност на сите нивоа во овој сектор и сл.

Користена литература

- A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, Final Report of a project for CoESS/UNI Europa funded by the European Union, version 11/04/2002;
- Акт за парламентарна контрола на разузнавачките активности од страна на Германската Федерација. Акт за Парламентарниот контролен одбор (PKGrG), Германија, април 1978 година;
- Бакревски О., Координација на безбедносниот сектор – искуства и практики, Филозофски факултет, Скопје, 2005;
- Бакрески О., Контрола на безбедносниот сектор, Скопје, 2008;
- Бакрески О., Основи на безбедносниот менаџмент, Скопје, 2011;
- Борн Х. и Ли И., Создавање отчетно разузнавање: Правни стандарди и најдобра практика за надзор над разузнавачките агенции, Осло, 2005;
- Бошковић М., Кековић З., Обезбјеђење лица, имовине и пословања предузема - студија, Београд: ВШУП, 2003;
- Ванковска.Б., Меѓународна безбедност - Критички пристап, Скопје, 2011;
- B. Stevens, The Security Economy, Paris, OECD, 2004, достапно на:
- B.Buzan, People and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era, London: Harvester Wheatsheaf, 1991, 2nd edn;
- BGBl (1995-2002) Verordnung über das Bewachungsgewerbe vom 7. Dezember 1995 (geändert durch Gesetze vom 16. Juni 1998 (BGBl. 1 5. 1291), vom 10. November 2001) BGBl. 1 5.2992) und durch Gesetz zur Änderung des Bewachungsgewerberechts vom 23. Juli 2002 (BGBl. 1 8.2724), at: <http://www.mkw.security.de/bewachv.htm>; Weber, Vergleichender Überblick;
- Bottom, N.R & Kostanoski, J. 1983, *Security and Loss Control*, New York, Macmillan criminal justice series, 1983;

- Bundesministerium der Verteidigung (BMVg), Die Bundeswehr der Zukunft. Sachstand der Reform, 15 Juni 2001: Bundesministerium der Verteidigung;
- Bundesverband der Sicherheitswirtschaft e.V. - "Federal Association of the Security Industry", status: May 18, 2014;
- Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>);
- Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>;
- Bundeszentrale für politische Bildung-BPB, достапно на: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/innere-sicherheit/76663/private-sicherheitsdienste?p=all>;
- D.Avant., Private Security, Security Studies – An Introduction (ed. Williams, P.), Routledge, London–New York, 2008;
- D.Davidovic, Z.Keseterovic, "Uporedni prikaz zakonodavstva privatnog sektora bezbednosti u zemljama EU" Beograd 2013;
- De Waard, Jaap, The Private Security Industry in an International Perspective, European Journal on Criminal Policy and Research, vol 7, no 2, pp. 143–174, 1999, citirano u: A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union, CoESS/UNI Europa;
- Decision No 1554/2005/EC of European Parliament and of the Council of 7 September 2005, достапно на: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2005.255.01.0009.01.ENG;
- Defence Policy Guidelines ,Berlin: Federal Ministry of Defence, 2003;
- Dimitrijevic V., Pojam bezbednosti u međunarodnim odnosima, SOPJ, Beograd, 1973;
- E.Krahmann, Controlling Private Military Services in the UK and Germany: Between Partnership and Regulation , 2005;

- European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Representativeness of the European social partner organisations: Private security, 2012;
- Genschel D., Mjesto i uloga vojske u demokratskim civilnim društvima, Polemos, 80 Časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, Hrvatsko sociološko društvo i Jesenski & Publishing house, Zagreb, 2001;
- Goddard, S., The Private Military Company: A Legitimate International Entity Within Modern Conflict, Thesis presented to the Faculty of the U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 2001;
- H.Olschok, Die kriminalpolizei zeitschrift der gewerkschaft der polizei, Sicherheitsgewerbe in Deutschland, 2006;
- H.Olschok, Die kriminalpolizei zeitschrift der gewerkschaft der polizei, Sicherheitsgewerbe in Deutschland, 2012;
- Huntington, S., Vojnik i država – teorija i politika civilno – vojnih odnosa, Prometej, Zemun, 2004;
- I.Wing, Private military companies and military operations, Land Warfare Studies Centre Working Paper No. 138, October 2010;
- Ibler V., Rečnik međunarodnog javnog prava, Informator, Zagreb, 1972;
- IHK-Industrie-und Handelskammer Frankfurt am Main, dostupno na: http://www.frankfurt-main.ihk.de/branchen/wirtschaftsberatung/compliance_unternehmenssicherheit/sicherheitsgewerbe/;
- International Code of Conduct for Private Security Service Providers 2010, p.11-15, dostupno na: http://www.icocpsp.org/uploads/INTERNATIONAL_CODE_OF_CONDUCT_Final_without_Company_Names.pdf;
- K. Strom, M. Berzofsky, S. Kinsey The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward, 2010;
- Kevin O'Brien., Military Advisory Groups and African Security: Privatized Peacekeeping? International Peacekeeping, Vol.5 No.3, Autumn 1998;
- Knezović Z., Ka pravnoj bezbednosti, u Strategija državnog reagovanja protiv kriminala, Beograd, 2003;

- Кековић З., Управљање ризицима у недржавном сектору безбедности, Безбедност, бр.4, Београд, 2004;
- Кековић З., Системи безбедности, Београд: Факултет безбедности, 2009;
- Кесић З., Однос између јавног и приватног сектора безбедности – стање и перспективе, Зборник радова – Приватна безбедност – стање и перспективе, Нови Сад, 2008;
- Комора за приватно обезбедување на РМ, достапно на:
- Котовчевски М., Современи разузнавачки служби, Скопје, 2002;
- Котовчевски М., Национална безбедност на Република Македонија, Скопје 1998;
- Кузев С., Безбедноста, приватната безбедност и детективската дејност, Годишник на трудови, Европски Универзитет - Скопје, 2011;
- Laguer W., A world of secrets, New York, 1985;
- Lipman W., Baylis,J., Smith,S., "The Globalization of World Politics, An introduction to international relations", Oxford University Press;
- Litavski,J., Izazovi privatnog sektora bezbednosti u novom veku, 2012;
- М.Митревска, А.Гризолд, В.Бучковски, Е.В.Св.Џон, „Превенција и менаџирање на конфликти-случај Македонија - Нова безбедносна парадигма“, Скопје, 2009;
- Мачкић Б.Р., Стратегијски концепт одбране Републике Србије;
- Милков, Д., Управно право III- Контрола управе, Правни факултет-Нови Сад, 2010;
- Masleša R., Teorija i sistemi sigurnosti, Sarajevo, 2001;
- Нацев З., Начевски Р., „Војна, мир и безбедност“, Скопје, 2000;
- Olschok H., Private security in Germany and the cooperation with the police, 2002;
- Panoramic Overview of Security Industry in the 25 Member States of the European Union, CoESS/UNI-Europa, 2004;

- Petrović P., Kontrola i nadzor privatnog sektora bezbednosti, Privatne bezbednosne kompanije u Srbiji – prijatelj ili pretnja? Beograd, 2008;
- Petrović P., Privatizacija bezbednosti u Srbiji, Bezbednost Zapadnog Balkana, 2007;
- Петревски Б., Димитровска А., Соработката помеѓу полицијата и агенциите за обезбедување на лица и имот во функција на модерниот концепт за безбедноста на Република Македонија, Годишник на Факултетот за безбедност, Скопје, 2011;
- Private security services in Europe, CoESS Fact and Figures, 2011;
- S. C. Gummer, Tim H. Stuchtey, Civil Security and the Private Security Industry in Germany, BIGS Policy Paper No. 4, August 2014;
- S.Mijalkovic., O nedržavnom sektoru nacionalnog sistema bezbednosti-inostrana i domaca iskustva;
- Safe trust solutions, General facts about security sector In Germany, достапно на: <http://www.safe-trust-solutions.de/home/45-allgemeine-fakten-ueber-das-sicherheitsgewerbe-in-deutschland> ;
- SALW i fime za privatno obezbeđenje u jugoistočnoj Evropi: uzrok ili posledica nesigurnosti, 2006;
- Sarajevo Client Guidelines' for the Procurement of Private Security Companies, SEESAC, 2006;
- Schreier, F. i Caparini, M., Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security Companies, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva, 2005;
- Schreier, F. i Caparini, M., Privatizing Security: Law, Practice And Governance Of Private Military And Security, Companies, Occasional Paper – No6, DCAF, Geneva;
- Selectig Best Value - A Manual for Organisations Awarding Contracts for Guarding Services, CoESS, 2000;

- Singer, P. W., Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry and its ramifications for international security, International Security, 26(3), 2001-2002;
- Stajić Lj., Osnovi sistema bezbednosti, Novi Sad, Pravni fakultet, 2008;
- Statista, Das Statistik-Portal, Statistiken und Studien aus über 18.000 Quellen
достапно на: <http://de.statista.com/>;
- Симоновић Б., Рад полиције у заједници (community policing), Бања Лука, 2006;
- Славевски С., Безбедносен систем, Скопје, 2009;
- Спасевски Ј., Аслимовски П., Дефендологија, Педагошки факултет, Охрид 2006;
- Спасески Ј., Аслимоски П., Герасимоски С., Систем на приватна безбедност, Охрид, 2008;
- Спасески Ј., Македонија столб на безбедноста и мирот на Балканот, Скопје 2005;
- Стајиќ Љ., Контрола приватног сектора безбедности у иностранству, Нови Сад;
- Стевановић, О., Руковођење у полицији, Полицијска академија, Београд, 2003;
- Стојановски Т., Полицијата во демократското општество, Скопје, 1997;
- Триван Д. (Драган), Милошевић М. (Милан), Актуелно стање приватне безбедности у Р Србији - Зборник на трудови од меѓународната научна и стручна конференција, Реформите на безбедносниот сектор во Р Македонија и нивното влијание врз борбата против криминалитетот, Скопје, 2012;
- The Oxford dictionary: a new English dictionary on Historical Principles, Karendon Press: Oxford, 1933, vol.7 pp. 1079-1070;

- The Oxford Essential Dictionary of the US Military, 2001;
- U korak sa privatnim sektorom bezbednosti, regulisan privatni sector bezbednosti: Bezbednosnih život građana, Izvestaj centar za Evroatlanske studije-CEAS, Novembar, 2013;
- United Nations, General Assembly, International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries. 1989, Doc. no. A/RES/44/34;
- Wolf P., O pravnim i socijalnim osnovima egzistencije i zadacima njemačke vojske, Polemos, Časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, Hrvatsko sociološko društvo i Jesenski & Publishing house, Zagreb, 2001;
- file:///C:/Users/USER/Downloads/bg_private-military-companies_mcd.pdf;
- file:///C:/Users/USER/Downloads/bg_private-military-companies_mcd.pdf;
- http://www.icocpsp.org/uploads/INTERNATIONAL_CODE_OF_CONDUCT_Final_without_Company_Names.pdf;
- http://de.wikipedia.org/wiki/Liste_Privater_Sicherheits-_und_Milit%C3%A4runternehmen;
- http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2005.255.01.0009.01.ENG;
- <http://media.mk/> - БНД - дете од брак помеѓу Вашингтон и генералите на Вермахот, 2014;
- <http://mk.wikipedia.org/wiki/Германија>;
- <http://www.asgaard-gsg.de/en/das-unternehmen/>;
- <http://www.coess.org/>;
- <http://www.focus.de> ;
- <http://www.icoca.ch/>;
- <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>;
- <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>;
- <http://www.obezbeduvanje.org.mk/KomoraContent.aspx?id=157>;
- <http://www.securitas.com/en/>;

- <http://www.seesac.org/>;
- <https://www.asisonline.org/Membership/library/Security-Glossary/Pages/Security-Glossary-P.aspx>;
- www.koetter.de